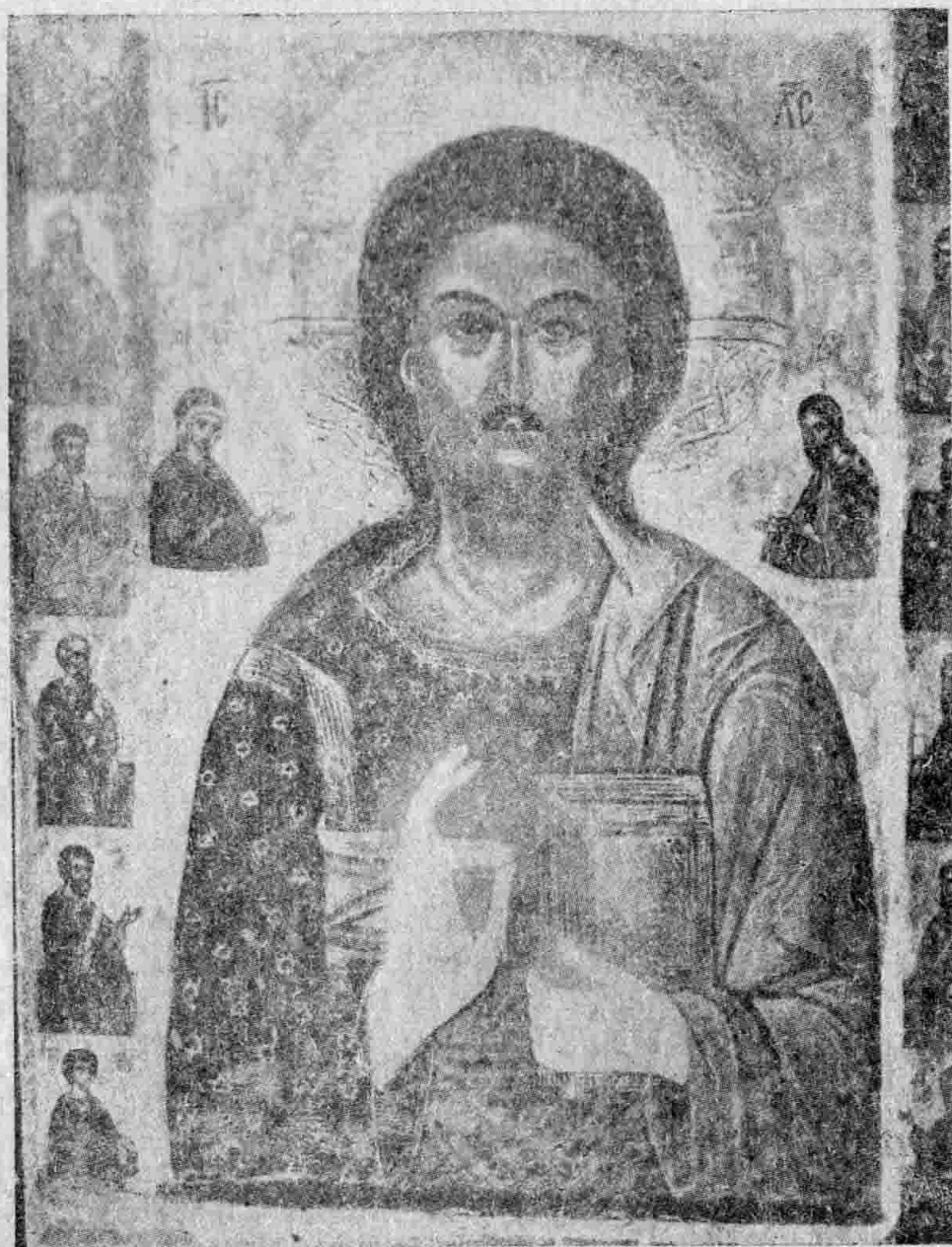

APOSTOLUL

1940-18
1939

— REVISTA DIDACTICA SI LITERARA —

Inscr. Trib. Neamț Nr. 10.272 | 1938. Cenzurat.

ICOANA MANTUITORULUI DELA VALENI-NEAMȚ.

Administrația: Inspectoratul Școlar
Redacția: Școala Normală de băieți
Piatra-Neamț,

17/583

Fondatori: C. Luchian, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, Eufr. Manoliu, V. Andrei, C. Turcu, Alex. Gheorghiu, M. Avadanei, D. Hogeia, T. Macovei, M. Stamate, I. Rafail, I. Stroia.

Comitetul de conducere: Victor Țăranu, V. Gaboreanu, C. T. Pricop, Sim. Purice, V. Scripcaru, E. Manoliu, M. Avadanei, C. Turcu, Th. Ursu, V. Dorohonceanu, Cenzor: Vultur Orendovici.

Colaboratorii acestui număr: Pr. D. Nourescu, Gr. Marinoiu, I. Vespremie, Pr. D. Săvescu, V. Țăranu, I. Trautzel, Th. Ursu, I. Lumiceanu, D. Mareș, C. Turcu, Al. Stoian, Al. V. Iftimie, I. Sandu, N. Monoranu, Gr. Alexandrescu, C. Alexandrescu, N. Stamate, C. Anghel, M. Dimitriu, I. Lehănceanu, N. Mihailescu, C. Palade, Gh. Popovici, N. Volmer și V. Todiriță.

Au achitat abonamentul întreg pe 1939 (80 lei).

Ioan Cocea, Ion Miron, Aglaia Drăgușanu, Neculai Tomulescu, Alexandru Pintilie, Maria Buzea, Sofia Popovici, Ioan Săvinescu, Neculai Platon, G. Rafael, Florica Dimitriu, Rozina Maxim, Ion Papuc, Elisa Bancea, D. Frițescu — toți din Tg. Neamț.

Poșta Redacției:

Doamna **Secară Elisa** primește revista de trei ani și la Boiștea—Petricani și la Tg. Neamț. Luăm act de refuzarea abonamentului, dar d-sa ne datorează 240 lei pe trecut.

Doamna **Nițescu Elena**, la fel, primește revista de trei ani la Tg. Neamț, fără să fi achitat abonamentul. Noi ne socotim în drept să pretindem datoria din trecut și după dorința d-sale nu-i vom mai trimite revista.

Domnului **Papuc Constantin** i se trimite revista regulat la Vânătorii Neamț; la fel și d-lui **Goian Ioan** la Filioara. De trei ani nu s'a primit nici o reclamație la redacție sau la oficiul postal, pentru ca să îndreptățească refuzul abonamentului pe motivul că d-lor nu primesc revista. Se poate invoca mai bine motivul cel adevărat: **refuzul propriu zis de a citi și de a plăti revista.**

Pentru a preîntâmpina orice nemulțumiri, rugăm pe abonații noștri să ne comunice, printr'o carte postală, data primirii revistei de față și numerele care eventual nu le-au primit de când sunt abonați, precum și dacă au vreo nemulțumire cu privire la abonamente, dându-ne sugestii și făcând propuneri concrete pentru asigurarea unei bune publicațiuni nemțene.

Apostolul

Revistă didactică și literară

Apare sub îngrijirea unui cerc didactic.

Redactor: Profesor Victor Țăranu

Jisus și pacea lumii.

Psalmistul insuflat de Duhul Sfânt zice: „Caută pacea și o urmează pe ea“ (Ps. 33/V/13) — cuvinte care răsună adânc în sufletul nostru al creștinilor de astăzi și ne îndeamnă să căutăm pacea.

Când s'au rostit pentru prima dată, sufletul omului nu era luminat de lumina cea mare, care a răsărit prin nașterea lui Iisus Hristos. Nu era luminat, pentru că ele s'au rostit înainte de nașterea Mântuitorului. Și totuși, astăzi, după 1939 ani dela nașterea Lăii, cuvintele: „Caută pacea și o urmează pe ea“ ne sunt cel mai mare îndemn pentru a ne ușura inimile zdrobite și ceruite de haina de jale a războiului. Oamenilor din ziua de astăzi, care aleargă prin valuri de sânge și printre cruci de lemn ridicate la capul milioanelor de eroi, care nu mai sunt, le răsună aceste cuvinte mai tari ca ori și când și le zice:

„Veniți la leagănul celui ce s'a născut în ieslea cea săracă a Betleemului.—Alergați cu toții la picioarele Fiului lui Dumnezeu care n'a aflat intrarea la nici una din ușile și porțile Betleemului, ci numai într'o încăpere sărăcăcioasă!

Veniți cei osteniți și însărcinați de cădeți la picioarele acestui Dumnezeu, care abia născut a fost silit să fugă departe pentru a scăpa de sabia lui Irod.

Nașterea lui Iisus în împrejurări sărăcăcioase ne chiamă pe toți să-i ascultăm învățătura mântuitoare despre pace.

Singur Mântuitorul nostru Iisus Hristos a avut îndreptățirea să ne vorbească de adevărata pace, de mângâierea și ușurarea celor năcăjiți prin pace adevărată, pentru că și în vechiul testament, prin rostul proorocului Isaia s'a zis despre dânsul: „M'a trimis a vindeca pe cei zdrobiți la inimă, a propovedui robilor iertare și orbilor vedere“ (61, 1).

Prin Iisus s'a împlinit proorocia Isaiei în chipul cel mai de-săvârșit. Prin nașterea Sa, Mântuitorul a dovedit lumii că a venit să vindece pe cei zdrobiți cu inima — aducând pacea, căci de ar fi venit îmbrăcat în haine împărătești, nici un om nu ar fi îndrăznit să se apropie de El. Ar fi fugit cu groază și cutremur de El ca și Evreii la picioarele muntelui Sinai. Dacă Fiul lui Dumnezeu venea pe pământ cu o strălucire care să întunece și soarele, am fi crezut că a venit să ne întunece și să ne orbească prin strălucirea Sa, ori să ne umilească pe noi oamenii.

Departa de această mărire a fost și de aceea a și putut să învețe omenirea despre adevărata pace. Cetele îngerești cântau: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, iar între oameni bună voire“ (Luca 2/X/14). Pace trebuia sufletelor chinuite de știința omenească, pace trebuia poporului roman care avea domnitori ce stăpâneau prin cruzime și năravuri stricate.

Pace trebuia sufletului care nu era îndestulat cu închinarea la idoli. Și Mântuitorul a adus pacea. Dumnezeescul Iisus fiind pacea, a zis către noi: „Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și vă voi odihni pre voi!“

Ce este oare odihna aceasta, dacă nu pacea adevărată a sufletelor?

Această pace ne-a dăruit-o nouă printr'o învățătură fără de care nu putem avea pacea aici pe pământ: „Învățați dela mine că blând sunt și smerit cu inima“. Cu alte cuvinte, ne-a învățat să alungăm dela noi mândria, trufia, egoismul, ambiția și râvna după mărire deșartă și vom avea liniște, odihnă, pace. Darul nemărginit al păcii l-a lăsat Mântuitorul tuturor oamenilor zicând: „Pace las vouă, pacea mea dau vouă, nu precum lumea dă, ci precum eu dau vouă“. (Ioan 14.27) Prin urmare, Fiul lui Dumnezeu ne-a lăsat pacea Sa, adică pacea bazată pe blândețe și smerenie, fără de care nu avem pace adevărată. De aceea a zis: „Pacea mea dau vouă!“.

Ce învățătură ușoară și mântuitoare! Ce ușor putem urma și noi acestei învățături, dacă mai întâi în fiecare dintre noi este blândețe și smerenie!

Atunci pacea sufletului o putem planta și în inimile altora. Aici îmi vine în minte acel învățat grec din vechime, care mergea din casă în casă pela cei ce erau în dușmănie și îi împăca. Mai întâi îndupleca pe cel ce nu era de vină la dușmănie și apoi pe cel cu vină și astfel multe certuri se ocoleau, multe vorbe rămâneau nespuse în dosul altora. Și dacă și'n viața noastră am întâlni

astfel de oameni, care cu sufletul blând și bun să vindece durerile, să înlăture lipsurile, cu cât mai ușoară ne-ar fi viața! Dar nu-i avem! Avem destui din aceia, care se ostenesc să samene vrajba, care duc gunoiul și supărarea dintr'o casă în alta, dar din aceia care să aducă pacea între oameni nu vedem nicăiri. De

ICOANA DELA VĂLENI-NEAMȚ

Colecția C. Turcu

aceia, fericiți de o sută de ori fericiți sunt făcătorii de pace, aceia care aduc pacea, pentru că ei sunt în adevăr fiii lui Dumnezeu, între fiii răutății și ai dușmăniei.

Un mare adevăr a grăit un bărbat iubitor de Hristos, când a zis: „Fiecare dorește pacea, dar nu toți se gândesc la cel

sunt de lipsă, la pacea adevărată ; pacea Domnului este cu cei smeriți și blânzi la inimă.“

Nu credem oare că avem astăzi mai mult ca oricând trebuința să ne întoarcem privirile spre Iisus, care dela iesle și până la moartea Sa pe cruce a propăvăduit pacea ?

Să ne aducem aminte de cuvintele Sf. Apostol Pavel, care zice : „Pacea se numără între roadele Duhului Sfânt“ (Gal. 5. 22).

Toată învățătura Fiului iubit al Tău, Dumnezeu, e pătrunsă de Duhul păcii mântuitoare. Cuvine-se dar să cugetăm la renașterea noastră prin duhul păcii și să fim dornici de ea acei ce încă n'am căutat a o răsădi în suflete spre binele aproape-lui nostru, care sângerează după ea.

Se distrug popoare, se ruinează civilizații, tocmai din lipsa de înțelegere a acestui mare adevăr, care stă la baza oricărui principiu de umanitate și respect față de creaturile celui Prea Înalt.

Să rugăm pe blândul Iisus, în aceste vremuri de sbucium sufletesc, ca să călăuzească pașii celor răsvrățiți în spiritul păcii, al blândeței și al dragostei față de aproapele, ca astfel gândul lor diabolic, pornirile lor ascunse să aline suferințele celor ce cu lacrimi fierbinți, caută un razim dătător de pace și liniște sufletească.

Pr. D. Nourescu

GÂNDURI CREȘTINE.

§ Din iesle va ieși un Vlăstar, care se va scula să domnească peste neamuri ; și neamurile își vor pune nădejdia în El. (Isaia.)

§ Dumnezeuul nădejdei să vă umple de toată bucuria și de toată pacea, pe care o dă credința, pentru ca, prin puterea Duhului Sfânt, să fiți tare în nădejde ! (Rom. 15/13.)

§ Fiecare să dea după cum a hotărît în inima lui, dar să nu dea cu părere de rău, nici de silă, căci pe cine dă cu bucurie îl iubește Dumnezeu. (Cor. 9/7).

M. S. Regele Carol II

In vremuri crâncene cum sunt cele de azi, când popoare dispar de pe harta Europei, atât de repede că nici n'ai timpul să-ți dai bine seama ce s'a întâmplat și cum s'a întâmplat, când încleștate în vijelioase și cumplitे lupte, unele pentru a

M. S. REGELE CAROL II

face să se revină la situația de mai înainte, altele pentru a păstra ceea ce au câștigat, plătind toate, totuși, un grozav de

mare tribut morții, la noi un sentiment de siguranță pune tot mai mult stăpânire pe suflete, știindu-se că în fruntea destinelor noastre se află un ochiu veghetor, o mână puternică și o minte ageră, care știe să conducă cu atât mai multă abilitate și artă cu cât piedicele sunt mai mari.

Văzând ce se petrece peste hotare în aceste timpuri pline de nesiguranță și grele încercări pentru toți și toate — se cuvine cu fruntea plecată să aducem prinosul nostru de recunoștință lui Dumnezeu că nu ne-a uitat nici de data aceasta și ne-a dăruit pe Acela, spre care se îndreaptă toate speranțele sufletelor românești, pe Majestatea Sa Regele Carol II. Istoria nepărtinitoare va spune-o că faptul că milioanele de suflete de Români s'au identificat în o singură simțire oțelită în hotărîrea de apărare a hotarelor contra oricui ar îndrăzni aceasta și de propășire în interior, aceasta se datorește exclusiv marelui nostru Rege.

În timp ce peste hotare continuă războiul cu viziuni de apocalips, noi siguri de noi și calmi, sub comanda Majestății Sale, ne vedem în liniște de munca noastră cea de toate zilele.

Majestatea Sa Regele Carol al II-lea este astăzi mai mult ca oricând nu numai Regele României ci și cel mai strălucit continuator prin tradiție al acelor Voievozi și Domni, exemple de elită ale trecutului nostru străbun, care au știut să-și pună tot sufletul pentru propășirea și ridicarea țărilor române în timp de pace, dar și pieptul lor pavază apărării hotarelor în ceasuri de grea cumpănă.

Admirația noastră a tuturor pentru faptele celor dintâi doi regi din Dinastia de Hohenzollern, care au schimbat mersul istoriei, dar și recunoștința sufletelor românești pentru deosebita grijă de a fi modelat în fostul moștenitor al tronului însușirile Regelui nostru de astăzi, în care se întruchipează în modul cel mai desăvârșit calitățile cerute suveranului, omului de stat și comandantului, devenind astfel simbolul aspirațiilor românești

Majestatea Sa Regele Carol s'a născut la 16 Octomvrie 1893. Este fiul prințului Ferdinand, devenit rege în anul 1914 și făuritor al României Mari în urma războiului din 1916-1918. Este nepotul regelui Carol I, primul nostru rege, făuritorul Independenței și întemeietorul Regatului.

El a fost primul principe din dinastia regală română, care se naștea pe pământul românesc. Sentimentul de mare bucurie al neamului românesc era cu atât mai covârșitor cu cât încă de pe atunci El era al nostru, hărăzit de Pronia cerească să ducă

în viitor destinele neamului, să continue activitatea dinastică a unchiului și părintelui Său. A crescut sub ochii poporului românesc și a fost botezat în credința străbună. Codrii noștri de stejari și fagi i-au umbrit adeseori calea în zilele călduroase de vară, pajiștele verzi și înflorite i-au desfătat privirea și i-au dat odihnă, izvoarele i-au murmurat nu numai poveștile frumoase, ci adeseori și tristețile și durerile unui trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. Doina noastră îi va fi pătruns sufletul, când prin dorul nostalgic când prin jalea adâncă și totuși reținută.

De mic copil s'a exprimat în frumoasa limbă strămoșească și a îmbrăcat cu bucurie portul străbun.

A fost din cea mai fragedă copilărie educat anume pentru a domni. Atât regele Carol I cât și Ferdinand, tatăl Său, bănuind parcă instinctiv zarea înnegurată a viitorului, au avut o deosebită grijă să sădească în sufletul Său, încă de pe când era mic copil, sentimentul datoriei, ideea de dreptate, dragostea de muncă și mai presus de toate iubirea de țară. Era educat să poată deveni un rege model. Nimic n'a fost neglijat. Profesorii cei mai însemnați și iscușiți în ale educației i-au dat lecții. Ei au făcut ca sufletul său tânăr și vibrant uneori să se întristeze, alteori să se înfioare sau să clocotească la povestirea suferințelor, sbuciumului sau luptelor îndârjite din trecut. Aceștia i-au sădit în suflet sentimentul de iubire pentru neam, l-au făcut să înțeleagă sufletul acestui popor atât de greu încercat în cursul vremurilor și să-l prețuiască așa cum merită; ei au desfășurat cu măiestrie în fața ochilor minunați ai principelui copil izbânzile voievozilor aparători ai Crucii, cucernicia lor în a întemeia biserici și mănăstiri și tot ceea ce era mai demn de reînviat și de reținut din trecutul neamului.

De multe ori în serile de vară frumoasă, va fi trecut pe dinaintea ochilor viitorului rege chipurile blânde și luminoase ale cărturarilor munteni, moldoveni sau ardeleni, după cum desigur îi vor fi trecut în serile viforoase și pline de întuneric asprele figuri ale pârçalabilor de odinioară, deveniți din funcționari pașnici domnești aprigi viteji ai gliei străbune, știind să mânuiască cu aceeași agerime și condeiul dar și spada. Se lega pe nesimțite sufletul său cu trecutul ca și cu prezentul prin legături ce nici când nu vor mai putea fi rupte.

Știindu-se bine că un rege trebuie să fie un bun comandant, Majestatea Sa a trebuit să treacă prin toate treptele oștirii. Încă din adolescență s'a relevat prin o energie deosebită

și prin un spirit de creațiune, care îl făceau să nu se mulțumească numai cu îndeplinirea datoriei. De aceea, după modelul țărilor apusene, pune bazele instituției „Asociațiunea cercetașilor români“, având el însuși comanda supremă. Activitate demnă de laudă prin rolul educativ asupra tinerelor generații. Spiritul de disciplină și inițiativă, sinceritate, credință, muncă și ascultare au fost forțe care s'au manifestat în mod strălucit odată cu izbucnirea războiului mondial. Asociația cercetașilor români își are astfel pagina sa de glorie în istoria trecutului nostru apropiat.

Spirit organizator, pe când era Principe, pătruns de marele folos al sporturilor, pune bazele Comitetului Național Olimpic prin care se urmărea dezvoltarea fizică a generațiilor școlare și stabilește raporturi de colaborare cu societățile sportive similare din Apus. Intemeiază ca o complectare „Institutul Național de Educație Fizică“, pentru pregătirea maștrilor de sport în cadrele armatei, precum și pentru promovarea elementelor necesare în învățământul secundar, adică pregătirea profesorilor secundari de Educație fizică. La vârsta de 16 ani, primind tresa de sublocotenent își îndeplinește serviciul militar cu cea mai strictă scrupulozitate. De atunci se preocupă permanent de organizarea și înzestrarea armatei în limita posibilităților de moment, căutând să-i dea ca ideal permanent încrederea în înalta misiune ce îi este încredințată în caz de primejdie pentru țară.

La vârsta de 18 ani, conform Constituției, Majestatea Sa a intrat în viața politică, fiind numit membru al Senatului și de acum începe interesul tot mai mare pentru marile probleme sociale și naționale. A înțeles însă să nu fie un simplu spectator sau să înregistreze prin alții deferitele probleme. A mers singur și deseori în mijlocul poporului peste care avea să domnească, ca să îl cunoască de aproape și prin el însuși. Să vadă prin proprii săi ochi ce viață duce, ce nevoi îl copleșesc, să-l încurajeze în dorințele-i nobile ca și în avânturile-i generoase.

A îmbrăcat și cămașa înflorită cu arnici și cu căciula de miel pe cap nu s'a simțit stingherit să stea cot la cot cu feciorii umiliți ai brazdei, după cum mai apoi în uniforma de ofițer pe câmpiile Bulgariei în războiul din 1913 și în cel din 1916-18 a comandat pe aceiași feciori de țărani deveniți acum soldați și nu a pregetat să străbată împreună cu ei pas cu pas drumul plin de viscol și de primejdii al retragerii în Moldova. Și dacă totdeauna în restriște a știut să găsească cuvinte de

mângâiere și de încurajare, nu mai puțin a avut marea satisfacție că a contribuit cu tot sufletul la ridicarea moralului noii armate pregătitoare a izbânzii finale și în felul acesta, la punerea temeliei României Mari.

După războiu, odată cu unirea tuturor provinciilor românești într'o singură țară, a văzut cu ochiu ager lipsurile și s'a străduit din răputeri să le îplinească. Lipsa de învățătură și de carte suficientă la sate se dovedea a fi suferința cea mai adâncă a poporului, care nu avea posibilitatea de a se lumina deși ar fi dorit-o cu toată inima.

Convins deci de necesitatea de a da poporului român educația și instrucția necesară, pentru ca să-și poată da seama de drepturile și de datoriile lui, dar și de a fi în stare să ducă, cu mijloacele pe care le posedă, o viață mai bună, mai sănătoasă și mai înaltă, Majestatea Sa, de pe atunci în calitate de Principe, concepe întemeierea unei opere formidabile, nedându-se înapoi dela nici o jertfă. Gândul său s'a prefăcut în faptă prin înființarea așezământului numit „Fundatia Culturală, „Principele Carol“. Cetind programul de activitate, ne putem da seama de realitatea planului ce trebuia să se înlăptuiască. Fundatia trebuia să întrețină focare culturale în diferitele centre ale țării, care la rândul lor aveau datoria de a întemeia în sate cămine culturale, biblioteci potrivite cu nevoile vieții de țară, reviste și publicațiuni periodice. Pentru sănătate, procurare de medicamente și concentrări de medici, băi populare etc., din inițiativa minții cuprinzătoare și luminate a fostului Principe pentru înlăptuirea marelui plan propus, până în cele mai îndepărtate colțuri, s'au trimis tineri cu tragere de inimă, oameni ai scrisului și ai poveștelor înțelepte, dascăli și preoți, doctori și sfătuitoari, cu toții dându-și mâna să cultive mințile și să ridice energiile. Până în 1926 Majestatea Sa devenise stimulatorul forțelor creatoare ale neamului și cheazăia de viitor a destinului poporului român.

S'au întrerupt apoi deodată toate, căci fatalitatea s'a abătut cu misiunea-i nefastă pentru a poposi și pe meleagurile românești. Principele Carol a lăsat totul și a luat drumul pribegiei cu durerea în suflet și cu dorul nestăvilat pentru țara pe care o părăsise fără voia lui. A trebuit să stea departe timp de 4 ani. Trecem repede peste acest capitol dureros și din viața sa, dar și a poporului român, care îl iubea și nu-și putea da seama cum se întâmplaseră lucrurile.

S'a întors însă din nou la noi la 6 Iunie 1930 și pentru

totdeauna. A sosit pe căile văzduhului în o seară frumoasă de vară, ca Rege al tuturor Românilor, sigur de dragostea curată a țăranilor săi, fiind primit de toți cu cea mai mare iubire. A venit printre noi să-și reia din nou munca pe care fusese nevoit să o întrerupă. A legat din nou firul rupt și a știut să ierte pe mulți pentru nedreptatea pe care i-o făcuseră.

Țara a început sub oblăduirea Sa regală, încet încet, dar sigur să scape din multe din greutățile financiare și economice, greutăți ce se abătuseră asupra întregii Europe ca urmare a războiului trecut.

Și-a plecat din nou ochiul spre viața, gospodăria și lipsurile satelor românești. Noi cărturari tineri, foști fecicri ai satelor, însuflețiți de cel mai cald entuziasm, am pornit din nou pe vechiul drum. Această mișcare se dezvoltă din ce în ce și prin sprijinul de fiecare clipă al Majestății Sale, începe să apară vechea foaie pentru popor „Albina“, în care gospodarul poate să afle tot ce-i trebuie pentru activitatea sa. Acolo se găsesc nu chestiuni de senzație sau scandal ca în multele gazete și reviste de odinioară, ci povește pentru sănătate ca și îndreptări morale pentru suflet.

Incep să iasă din inițiativa regală „Cărțile Satului“, potrivite semnelor vremii. Cititorul țăran putea să găsească cunoștințe despre faptele trecutului străbun și ale timpului de față, cunoștințe folositoare pentru nevoile sale, cântece și colinde din bătrâni, isprăvi de pe ape și țări depărtate, povestiri duioase ca și vorbe de duh, totul în fine care să-i ajute la cultivarea sufletului și a minții pentru înțelegerea lumii.

Pune bazele instituției numită „Fundația de Literatură și Artă Carol II“ cu scopul de a sprijini tipărirea și răspândirea cărților cele mai bune pentru tineretul și cetitorii cu mai multă cultură. Avea să scoată însă din întunec și uitare și cronicile cele vechi ale țării.

Se traduc cele mai bune opere din scriitorii cei mai mari ai neamurilor și acum de curând se dă la iveală în condițiuni tehnice ireproșabile întreaga operă a genialului poet și patriot Mihai Eminescu.

La Cluj s'au pus bazele din inițiativa regală, deasemenea, a unei instituții cu numele Său pentru înaintarea științei și găsirea celor mai potrivite mijloace pentru apărarea țării.

Regele Carol II-lea devine astfel și regele culturii românești. Roadele obținute îndreptând cele mai mari speranțe, Majestatea Sa pornește o ofensivă mult mai intensă și mai

multilaterală în direcția socială cu factori de conducere și mai aleși dar și mai numeroși prin pregătirea lor în această specialitate, determinând cunoscutul „Serviciu Social“. S'au obținut rezultatele cele mai satisfăcătoare sub direcția profesorului de Sociologie, D-l Gusti și patronajul direct al Majestății Sale Regelui.

A trebuit însă acum de curând să-și suspende activitatea atât de folositoare din cauza grelelor vremuri pe care le străbatem, când și conducătorii și cei conduși au trebuit să îmbrace uniforma ostășească și să plece la paza hotarelor. Preocuparea de odinioară pentru tinerimea acestei țări, nădejdea de viitor a neamului, nu a fost uitată.

În locul cercetașilor care și-au făcut cu prisosință datoria în zilele grele ale războiului mondial, Majestatea Sa pune bazele Străjeriei, care cuprinde tot tineretul românesc. Se deschid prin Străjerism drumuri noi, se însușesc noi principii de viață, se crează noi idealuri pentru viitorul ce ne este scump tuturor. Insuși Majestatea Sa Regele Carol ia în mâinile sale conducerea, devenind Marele Străjer și Ctitorul unei noi Români, mai entuziastă, mai plină de viață și mai încrezătoare în puterile sale proprii.

Astfel, prin El, satele căzute în ruină din cauza focului sau a sărăciei locuitorilor se ridică ca prin farmec devenind sate model, orașele se înfrumusețează, drumurile se pietruiesc și se asfaltează, noi șosele apar ca din pământ și căi ferate, parcurgând munții și legând astfel noi ținuturi.

Mașinile și locomotivele sunt altele, mai noi și mai perfecționate, călătoriile prin văzduh se înmulțesc, iar avioanele românești perfecționate neîncetat și cu conducători din ce în ce mai aleși pun la adăpost sigur viața călătorilor.

O nouă Românie începe să-și arate fața prin deviza străjerească, deviză ce e astăzi a tuturor Românilor, Marele Străjer dând cel dintâi exemplul.

Inteligența Sa, clar viziunea, puterea de muncă închinată binelui obștesc, energia Sa și simțul Său politic au trecut de mult hotarele țării noastre și multe țări sunt care îl dau ca model de rege.

Noi Români, în aceste vremuri de grea cumpănă, nu putem decât să fim mândri și să ne felicităm că avem un rege cu atâtea calități excepționale, care știe să ne conducă pe drumul liniștei, păcii și progresului.

Se cade deci smeriți să ridicăm rugile noastre către Atotputernicul ca să ni-L țină sănătos pentru liniștea și fericirea întregului popor românesc. ¹⁾

Grigore Marinoiu

¹⁾ Conferința ținută la 16 Octomvrie, 1939, în sala liceului „Petru Rareș“

Din veac.

*Țară sub pază de cruce,
Țară de brazi și sulfină,
Bulz de'nșorită lumină
Ce peste veacuri străluce.*

*Țară de aur și pâne,
De luptă, de vifor și sânge ;
Doina te cântă, te plânge
Și doina prin veacuri rămâne.*

*Țară de munți și de șesuri,
De basme și cântec și datini
Sub fulger de veac nu te clatini,
Durerile tale-s eresuri.*

*Țară de pluguri și grape
Din ziua de ieri și de azi,
Vecia ți-e foșnet de brazi
Și hohot năvalnic de ape.*

*Țară de visuri și încă
Țara virtuții, străbună,
Din veacuri, dușmana furtună
Se frânge de vrerea-ți de stâncă.*

*Luceafăr prin bezna de veac...
Indemn mi-s în freamăt gorunii
Și'n frunza lor cântă străbunii
Să-i tâlcui în stihu-mi sărac.*

J. Vespremie

Monografia bisericii Sf. Gheorghe **din Șerbești, Jud. Neamț *)**

(U R M A R E)

4) Cimitirul bisericii.

Vechiul cimitir al satului se află în jurul bisericii — de altfel ca și la alte biserici — însă este și cimitir nou, în afară de sat.

Pietre de mormânt sunt vreo patru cu inscripții, însă sunt roase de ani, necunoscându-se nici o slovă, din care cauză nu se pot studia.

Dar de o deosebită importanță sunt mormintele ctitorilor — boierii Cantacuzini — din fața bisericii, pe care se află statui și monumente închise cu grilajuri de fier. În grilajul întâi este un monument gotic de piatră sculptată, în forma prizmei hexagonale. În vârf la fiecare colț, are câte un turnuleț patrat, cu sculpturi pe el, iar în vârful fiecărui turnuleț, câte o coroană sculptată; între aceste șase turnuri, se află o cruce de fier aplecată puțin înainte.

Pe fața monumentului de dinaintea bisericii, se află o lespede de marmoră, pe care e sculptată următoarea inscripție cu litere latine: „*Monumentul acesta este ridicat în memoria prințului Alexandru Ilie Cantacuzin săvârșit din viață la anul 1859 la Carlsbad și transportat la 1869 la Șerbești de către Princessa Elena Cantacuzin, soția răposatului, 1870*“.

Tot pe fața monumentului, mai jos de inscripție, e sculptat în piatră și bronzat stema rusească imperială cu vulturul cu două capete la mijloc și cu trei decorații atârinate în jos. Stema în întregime a fost lucrată aparte și s'a aplicat pe monument.

Stema n fost bronzată, care bronz acum e aproape să dispară din cauza ploii și a vechimii.

Ce a fi însemnând această stemă rusă? Poate că boierii

*) Vezi revista „Apostolul“ Nr. 7-9 Iulie-Septembrie 1939.

ctitorii Cantacuzini să fi fost onorați de vreun împărat rus cu oarecare demnități sau titluri. De altfel vulturul cu două capete se află și în alte părți în biserică, cum am mai arătat.

Alături cu monumentul, în stânga, se află statuia soției lui Alexandru Ilie Cantacuzino, „Domnița Ileana“, ce este ultimul vlăstar al boierilor Cantacuzini în Șerbești, începând cu Iordache în 1630 și terminându-se cu ea, între anii 1875-1880, înmormântată fiind în biserică. Statuia fiind de piatră proastă, începe să se strice: o mână, nasul și bărbia sunt rupte. „Domnița Ileana“ e îmbrăcată în moda timpului său, cu capul gol, păr bogat [pe cap și în cosițe în formă de cunună; alături o măsuță. Atât monumentul cât și statuia încep să se strice, nefiind îngrijite, ctitorii ne-mai-fiind reprezentați prin nimeni. Alături de acest monument și statuie, în partea dreaptă se găsește altul mai simplu, de piatră, în formă de prismă patrată, neîngrădit, în vârful căruia se află o cruce de fier, care are sus o coroană tot de fier; acesta e mai vechi decât celălalt și începe a fi amenințat să se strice; în față, același vultur cu două capete, și tot la fel în cele două strane domnești din biserică și la pomelnicul — copie — al lui Vasile Lupu. Pe cele patru fețe ale monumentului, se găsește sculptată următoarea inscripție în stihuri, scrisă în litere chirilice, câte patru versuri pe fiecare față a monumentului:

I

„O trecătoriu iubite,
„Ie și la acest monument aminte,
„Unde trupul unui prinț zuce
„Uitat de toți în liniști și pace.

II

„Te roagă cu a ta umilință,
„Userdii de bună credință,
„Ca Constantin Cantacuzin ertare
„Să dobândească și surletu scăpare.

III

„Dela Domnul cel înalt
„Milostivul Impărat
„Rămășițele sale cele muritoare
„S'au depus sub această piatră întru neuitare.

IV

„De la fratele său Alexandru
„Ci cu întristare
„Roagă pe Domnul de a lui ertare,
„S'au săvârșit în vârstă de 58 ani
„La anul 1854, Octomvrii în 8“

Cum se vede din inscripție, — acest monument este pe mormântul lui Constantin Cantacuzino, fratele lui Alexandru, ultimul Cantacuzin din Șerbești; și acest monument este amenințat de stricăciune. —

În spatele acestui monument, este alt mormânt, cu o piatră deasupra sculptată și cu inscripție în literă slavonă, nedescifrabilă; se cunoaște numai o cruce cu un craniu jos și două oase încrucișate. Crucea e înconjurată cu ramuri și flori, iar mai sus același vultur cu două capete ca și la monumentul din față. Probabil e tot un monument al vreunui boier Cantacuzin. În dreapta monumentului, alt grilaj, cu alt mormânt fără nici o piatră mormântală, tot al vreunui Cantacuzin.

În cimitirul din jurul bisericii se află mai multe pietre și cruci, ce n'au nicio inscripție.

Asemeni și cimitirul din afara satului nu prezintă nici o importanță istorică.

CAP. VI.

Istoricul bisericii.

Vechimea bisericii se constată din inscripția ce se găsește pe perețele extern de vest. Inscripția e sculptată în piatră și e vopsită roș-cărămiziu, în ulei; în rândul întâi la mijloc, are capul de bou, marca țării de pe atunci.

E scrisă în slavonește cu cerdacuri și accente deasupra literelor. Pentru importanța ce o prezintă, o redau mai jos, însă în litere latine:

„IZVOLENIEM OTȚA I SĂ POSPEAȘENIEM S.NA I SĂVRÎȘENIEM S.TGO D.HA BL.GOCE.TIVÎII I H.RTO LIUBIVÎII. IO VASELIE VOEVOD G.DRÎ ZEMLI MOLDAVSKOI NACIA I SĂVRĂȘI HRAM SĂI VĂ IMIA S.TAGO SLAVNAGO I VELIKAGO MUCENIKA GHEORGHIA. NA MOLVĂ SEBEA I G.JDI EGO THEODOSKI I VAZLIUBLENNOMU S.NU IH IOANU VOEVOD. I NACIAS M.ȘTA MART. 28 I SĂVRĂȘIS MȘTA NOEMVR 15 VLEAT 7145“.

În traducere: „Cu voința Tatălui, cu conlucrarea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, Evseviosul și iubitorul de Hristos Ion Vasile Voevod Domnitorul țării Moldovei, începu și săvârși biserica aceasta în numele sfântului, slăvitului și marele mucenic Gheorghie, spre rugă șie și Doamnei sale Teodosca, și iubitelui lor fiu Ioan Voevod. Și s'a început în luna Martie 28 și s'a săvârșit în luna Noemvrie 15 în anul 7145 (1637)“.

Data aceasta ne arată foarte lămurit că sub Vasile Voievod anul începea de la 1 Ianuarie ; căci lunile Martie și Noiembrie se raportă la același an 7145 (1637). ¹⁾.

Motivul ce l-a făcut pe Vasile Lupu să zidească această

Pomelnicul lui Vasile Lupu din Șerbești

biserică, se constată din însăși înscricția de mai sus : „spre rugă șie și Doamnei sale Teodosca și iubitului lor fiu Ioan Voievod“. Despre acest „Ioan Voievod“ scrie N. Iorga în Istoria Românilor : „Încă din 1637, Vasile, care stătuse pe lângă

¹⁾ Melchisedec. „Inscripții...“ p. 132-133.

Radu Mihnea și voia să urmeze politica acestuia, se gândi a pune în locul lui Matei, bănuț de înțelegere cu creștinii, pe fiul sau Ioan, născut din căsătoria cu Tudosca Bucioc — un băiat tânăr și slăbănog, pe care tatăl său l-a trimis la băi în Răsărit, unde totuși se stânse peste puțină vreme¹⁾.

Din inscripție constatăm că satul Șerbești era proprietatea lui Vasile Lupu și că biserica era domnească — boierească. Biserica este în imediată vecinătate cu actualul palat boieresc, unde probabil că tot pe acel loc, să fi fost și palatul lui Vasile Lupu și a urmașilor săi ctitorii Cantacuzini. Apoi biserica e îngrădită cu același fel de zid de piatră, ca și palatul boieresc; ziduri lucrate în același timp și de aceeași mână. Deși este îngrădită cu zid, toate locurile din jurul bisericii fac parte, sau au făcut, din moșia boierească. Toate aceste motive ne fac a înțelege că biserica a fost boierească, iar nu pentru trebuințele religioase ale poporului.

Bătrânii satului spun că au auzit de la părinții lor că a fost altă biserică în grădina locuitorului Grigorie Rusu din Șerbești, loc la o oarecare distanță de actuala biserică, și mai la mijlocul satului, spre deosebire de actuala biserică ce e cam la marginea satului; în care grădină s'au găsit pietre, cranii, și oase omenești, ceea ce denotă că și cimitirul satului era în jurul bisericii satului.

Apoi toate însemnările de pe cărțile de ritual ne spun că „Am dăruit această carte la biserica noastră din Șerbești“, însemnări de ale ctitorilor Cantacuzini. Nici un obiect vechi sau carte nu s'au dăruit de altcineva decât de Cantacuzini afară de o icoană dăruită de Gavril Belîșcu și Ilinca, soția sa la 1720. Aproape toate reparațiile bisericii s'au făcut de Cantacuzini. Toate acestea ne dovedesc cu prisosință că biserica a fost boierească.

Biserica în original a fost cu două turnuri și fără pridvor; a fost mereu îngrijită de Cantacuzini. O reparație veche s'a făcut pe la 1752—4 de către „Ioan Cantacuzino vel spatar“, cum arată el într'o notiță dintr'un Octoih de Râmnic: „Care a doua oară de mine s'au tocmitu fiind strecată și s'au coperitu cu toată cheltuiala me pentru pomenirea me și a părinților“.

Tot acest Ioan a dăruit bisericii un potir cu data de 1765, apoi un apostol dela 1743, canonul Sf. Spiridon la 1771, mlineele, triodul, o evanghelie și o psaltire. Tot el a dăruit și un clopot pe care e scrisă următoarea inscripție: „Acest clopot

1) Iorga „Istoria Românilor“ 1919, Vălenii de Munte pag. 261.

s'a făcut de Dumniului Ion Cantacuzino Vornic. Leat 1780 și s'a dăruit bisericii noastre din Șerbești“.

Alt ctitor Constantin Cantacuzino a dăruit la 1808 un „Teofilact, adică tâlcuirea Sf. Evanghelii“.

În 1852 „Cnejii Alexandru și Elena Cantacuzino“ ce au monumentul în fața bisericii, au dăruit evanghelia rusească. Tot Alexandru și Elena au reparat radical biserica în 1848 când i s'a adăogot pridvorul și turnul de pe el. Odată cu anul 1852 se pare că donațiile au încetat; nu se mai găsește nicio inscripție care să arate vreo donație.

Probabil că după 1852 biserica să fi fost dată spre folosința poporului. În 1892 se face o reparație de către enoriași, acoperindu-se. Ultima reparație s'a făcut în 1923 când s'a acoperit din nou: i s'a adăogot un turn și s'a curățat în afară și înăuntru, făcându-se oarecare pictură în cupolă. Între ctitori se poate număra și reposata Elena Dr. Em. Riegler, fostă proprietară până în 1930 și care în diferite timpuri a dăruit obiecte mai mărunte și bani pentru reparație.

Un sinodic al bisericii din care să se constate donațiile, ctitorii și istoricul nu se găsește; nici lista preoților nu se găsește

În 1864, când s'a împrumărit biserica, erau trei preoți și un diacon, pentru care s'au dat patru pământuri a câte 8 fălci. Bătrânii țin minte pe „popa Elisei Chelsoi“, mort cam în 1885, după care a urmat Preotul Gh. Filipescu, mort în 1928. Biserica e înconjurată de o frumoasă plantație de brad și pomi roditori. Este bine îngrijită și se bucură de multă atenție în județ, fiind monument istoric. Fiind așezată pitoresc pe un deal, se impune trecătorilor prin Șerbești încă de la distanță.

Sreol D. Săvescu
Răucești

BIBLIOGRAFIE.

- [1) **Bărlădeanu Veniamin Arhierul** „Episcopul Melchisedec“ articol publicat în „Biserica ortodoxă română“ Mai, 1932.
- 2) **Bogdan I.** „Documentele lui Ștefan cel Mare“ 2 vol. București 1913.
- 3) **Codrescu Teodor** „Uricarul“ 25 volume, Iași.
- 4) **Constantinescu P.** „Evoluția stilului moldovenesc“ Iași, 1927.
- 5) **Costăchescu M.** „Documente dinainte de Ștefan cel Mare“ 2 volume Iași, 1932.
- 6) **Filitti I. C.** „Din arhiva Gh. Gr. Cantacuzino“ București, 1919.
- 7) **Ghibănescu Gh.** „Ispisoace și zapise“ Iași.
- 8) **Idem** „Surete și izvoade“ Iași.
- 9) **Iorga N.** „Studii și documente“ Vol. VI, 1904.
- 10) **Idem** „Inscripții din bisericile României“ București, 1908.
- 11) **Idem** „Istoria Bisericii românești“ Vol. II, Vălenii de Munte, 1909.
- 12) **Idem** „Istoria Românilor“ Vălenii de Munte, 1919.
- 13) **Leca O.** „Dicționar istoric, arheologic și geografic al României“ Editura „Universul“ 1938.
- 14) **Melchisedec Episcopul** „Inscripții, notițe istorice și arheologice adunate de pe la 48 biserici antice din Moldova“ 1885.

Gazele de luptă.

Numim gaze de luptă substanțele chimice întrebuințate în războiu ca mijloace de ucidere sau de înspăimântare numai a oștirii ori a populației civile, deși unele substanțe sunt lichide, altele solide și numai câteva sunt gaze.

Toate aceste substanțe sau *gaze de luptă* sunt folosite în războiu sub forme diferite: vapori, prafuri și fumuri care produc *otrăvurile gazoase*.

Dar să nu credem că aceste gaze se descoper numai în timpul războiului. Substanțele acestea sunt cunoscute mai dinainte, fiind produse chimice și industriale din timp de pace. Din imensitatea corpurilor chimici, s'au ales numai acele substanțe care pot fi mai sigur otrăvitoare, constituindu-se astfel arma cea mai teribilă, numită *arma chimică*.

Astfel, diferiți produși chimici, care în timp de pace sunt de mare folos omenirii, ajung ca să distrugă tocmai omenirea în vreme de război, datorită unei atât de stupide concepții făurită tot de om. Din câteva mii de corpi chimici experimentați pentru arma ucigătoare, s'au găsit numai vreo 30 de gaze de război, iar din acest număr numai vreo 10 gaze au efect mai sigur.

Efectele acestor gaze au fost studiate după însușirile lor fizice, chimice și fiziologice.

Insușirile fizice constau în volatilitatea gazelor și din acest punct de vedere avem gaze trecătoare și persistente. Cele trecătoare dispar repede din cauză că au volatilitate mare. Cele persistente rămân pe teren și continuă să producă vapori otrăvitori. Mai toate aceste gaze fiind mai grele decât aerul se lasă pe pământ, în gropi, tranșee ori alte adăposturi. Înțelegem dar că orice adăpost trebuie să fie sistematic amenajat, iar refugiații să poarte cel puțin masca de gaze.

Mai ușoare decât aerul sunt numai *oxidul de carbon* și *acidul cianhidric*, dar acțiunea lor în aer liber este redusă, fiind ușor volatile.

Insușirile chimice constau în : descompunere, alterare sau reacțiune. Intrucât foarte multe din gazele de luptă reacționează chimic cu apa, dând loc așa numitului fenomen chimic al hidrolizei, înțelegem că apa este cel mai mare dușman al gazelor de luptă. Sunt totuși două gaze care nu se supun hidrolizei și anume : *cloropicrina* și *Clark II*. *Iperita* reacționează și ea foarte încet cu apa și de aceea e întrebuințată cu succes în război.

Nu oricine poate să cunoască proprietățile fizice și chimice ale gazelor de luptă ; dar fiecare cetățean e bine să-și dea seama despre efectele fiziologice ale acestor gaze. Adică, fiecare trebuie să cunoască tocmai ceea ce formează succesul militar prin astfel de mijloace și anume :

Cum pot să irite ochii, să oprească respirația, să ardă pielea, să vatăme organismul sau să provoace moartea. De aceea s'a făcut și o împărțire a gazelor, din punct de vedere fiziologic și anume :

- 1) *gaze iritante* care produc mâncărimi și dureri.
- 2) „ *sufocante* care sunt înecăcioase și atacă organele respiratorii.
- 3) „ *vezicante* care ard, rănesc și produc otravă.
- 4) „ *toxice* care otrăvesc definitiv.

Acțiunea acestor gaze poate fi simțită însă prin lăcrămare, tuse, salivație și vărsături, și atunci ne grăbim să luăm măsurile de apărare. Sunt însă unele gaze a căror acțiune nu se simte imediat și acestea sunt cele mai periculoase, căci nu știm să ne grăbim la timp pentru apărare.

Pentru a ne putea apăra în contra gazelor de luptă, trebuie, așadar, să ne dăm seama de anumite simptome pe care le provoacă ele în organismul nostru, spre a ști exact măsurile pe care urmează să le luăm imediat.

Gazele iritante. Se împart în *lacrimogene* și *strănutătoare*.
Lacrimogenele. Acestea irită ochii. Au fost întrebuințate la începutul războiului mondial de Francezi și de Germani până la 22 Aprilie, 1915 și au ca rezultat întârzierea luptelor pentru punerea măștilor, demoralizarea trupelor care se văd amenințate de alte gaze posibile și chiar pierderea unui asalt victorios ori a unei rezistențe durabile, care e mult împiedicată de menținerea măștii ore și zile întregi.

Cele mai multe gaze lacrimogene au baze de brom, clor și iod, din care cauză atacă materialul proiectilelor. De aceea a fost nevoie ca proiectilele să fie căptușite cu plumb, sau chiar cu sticlă.

Iată câteva gaze lacrimogene după importanța lor în creștere:
pragul suportabilitatea

<i>Cloracetona</i>	18 — 100
<i>Bromura de benzil</i>	4 — 60
<i>Iodura de benzil</i>	2 — 30
<i>Bromura de xilil</i>	1.8 — 15
<i>Bromacetona</i>	1 — 10
<i>Cloracetofenona</i>	0.3 — 5

Cloracetona unită cu bromacetona au dat un produs chimic numit de Francezi *Mártonite*. Este incolor, produce iritarea conjunctivei, dar atacă obuzele și nu e practic. In contra unui atac cu acest gaz, spălăm ochii cu *acid boric* și punem câteva picături de *cocaină* la geană — pe conjunctivă.

Tot la fel procedăm și pentru bromura ori iodura de benzil.

Bromura de xilil are miros de liliac; volatilitatea e mică și nu se poate, deci, întrebuința iarna.

Atacă fierul și, ca și celelalte lacrimogene, poate fi reținută de cărbunele activ din cartușul măștii.

Cea mai de efect substanță este cloracetofenona care nu atacă oțelul proiectilelor și se poate amesteca cu un fumigen solid (clorura de amoniu) spre a produce valuri de fumuri iritante. Totuși, acest gaz nu produce otrăvuri și e foarte potrivit pentru experiențe.

Proiectilele în care se încarcă, în general, gazele lacrimogene sunt însemnate cu o *cruce albă*. Lacrimogenele au și rol de camuflare e iperitei.

Pierderile mortale produse de aceste gaze sunt foarte mici, chiar neînsemnate și n'au efect pentru aceia care poartă masca. Aceste gaze pot numai să alarmeze, să stingherească cursul normal al vieții militare și civile, ori în cel mai rău caz să camufleze alte gaze spre a produce panica.

Strănutătoarele. Aceste gaze sunt combinații aromatice ale arsenului, de aceea poartă și numirea de *arsine*.

Arsinele sunt gazele de luptă strategică. Nu se pot simți ușor decât după 30—60 secunde. Atunci și masca e zadarnică, fiindcă efectul fiziologic se produce și sub mască în timp de 6—12 minute prin mâncărimi, strănuturi puternice, tusă convulsivă, dureri în maxiliare și în piept, vomități, iar victima trebuie să scoată masca găsindu-se în fața unui alt pericol al atacului cu gaze otrăvitoare.

Iată câteva strănutătoare :

- 1) *Clark I.*
- 2) *Clark II.*
- 3) *Adamsita.*

Primele două gaze sunt arsinele întrebuințate de Germani în primăvara anului 1918, iar în urmă s'au făcut experiențe bine reușite pentru emiterea de fumuri toxice. Sunt așadar gaze de actualitate.

Clark I și II au miros de usturoi și se combat cu injecție de morfină.

Adamsita e mai greu de întrebuințat, deoarece substanța otrăvitoare se topește și fierbe la o temperatură foarte ridicată.

Masca actuală este bună și în contra arsinelor ca și în contra lacrimogenelor.

Proiectilele în care se încarcă, în general, arsinele sunt însemnate cu *cruce albastră* și scopul lor imediat este de a scoate pe ostaș din luptă, care e nevoit să arunce masca și să fugă.

Gazele sufocante. Din această grupă fac parte: *clorul, fosgenul, difosgenul, cloropicrina* ș. a.

Clorul are miros foarte pătrunzător și dă impresia de ardere a mucoaselor nazale, irită căile respiratorii, iar după 50—75 minute victima moare și moare mai repede dacă aleargă, fiindcă respirația devenind intensă se trage mai mult aer în plămâni și prin urmare și mai multă otravă. Se produce atunci o tuse convulsivă, arsuri interne și flegmă înroșită cu sângele ce iese din vasele sanguine rupte, iar vorbirea amuțește complet. Astfel, membrana plămânului e arsă producând un lichid numit *edem pulmonar*, omul capătă figură de cadavru și moare asfixiat.

Și plantele sunt distruse de clor pierzându-și frunza și tulpina.

În război, clorul a fost întrebuințat la atacuri în valuri, amestecat cu fosgen sau cloropicrină, căci fiind prea volatil nu poate fi încărcat în proiectile.

Un gazat cu clor trebuie să stea în repaos complet, să inhaleze oxigen și să primească injecții cu codeină ori ceaiuri calmante pentru potolirea tusei. Se mai ia bolnavului și un litru de sânge.

Fosgenul se obține dintr'un amestec de clor și oxid de carbon la lumina soarelui, de unde și numele de fosgen, adică *născut din lumină*.

Are miros de fân stricat sau de mere putrede, dar e greu de perceput, de aceea e și foarte periculos. Atacă mucoasele, căile respiratorii și plămâni, unde produce *edemul pulmonar* după 10-12 ore, tocmai când victima crede că a scăpat de pericol. Așa a murit chimistul italian Fenaroli; așa a murit un grup de soldați americani, după întoarcerea dela asalt. În luptă este aruncat în valuri, cu aruncătoare și cu proiectile, cu mari cheltuieli dar cu efecte dezastruoase.

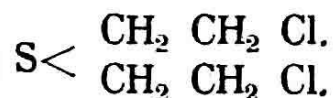
Un gazat de fosgen trebuie să se culce imediat cu masca pusă. Se ia bolnavului sânge și i se dau calmante pentru inimă.

Difosgenul, supranumit și surpalită, se obține din fosgenul tratat cu alcool metilic. E puțin volatil și de aceea poate fi transportat chiar în vagoane-cisterne până în apropierea frontului, de unde se încarcă în proiectile. Cu acest gaz ne-au atacat Germanii și pe noi la Nămolosa în 1917. Are aproape aceleași efecte ca și fosgenul și gazatul trebuie să respecte aceleași prescrieri cunoscute mai sus.

Cloropicrina produce la fel iritări, tusă continuă, vărsături, atacând organele respiratorii ale omului ca și ale plantelor. Acest gaz a fost întrebuințat întâi de Ruși în 1916, apoi de toți beligeranții. Poate fi încărcat în grenadele de mână sau în proiectile.

Masca cu cărbunele activ de azi este cea mai bună apărătoare în contra acestui gaz. Bolnavul însă va suporta tratamentul cunoscut la celelalte sufocante. Proiectilele în care se încarcă, în general, gazele sufocante sunt însemnate cu *cruce verde* și scopul este de a vătăma și ucide.

Gazele vezicante. Din grupa aceasta face parte *iperita*, gaz de luptă întrebuințat de Germani în Iulie, 1917, la Ypres în Flandra, de unde și numele *yperite* dat de Francezi. Este o sulfură de etil diclorat.

Are miros de muștar, hrean sau ceapă, cu volatilitate mică și, deci, cu o mare persistență, așa că infectează locul unde cade, pentru multe zile. Iperita este de fapt un lichid uleios și cade sub formă de bură galbenă ori brună. Iarna se solidifică. Este solubilă în alcool dar și în grăsimi, de aceea pătrunde ușor prin piele, de unde și numirea de gaz ce arde: vezicant. Pătrunde și prin cauciuc, de aceea hainele și mănușile de cauciuc nu-s recomandabile la dezinfectarea de iperită, ci

mai curând hainele de în îmbibate în ulei de în. Iperita atacă mucoasele ochilor formând puroi; ale nasului, pielea și distruge încet și sigur celula. Simptomele se arată după 6-10 ore cu apariția punctelor roșii pe piele, apoi beșici. Dacă este inhalată, atacă și căile respiratorii și produce puroi în plămâni; de aceea este și un gaz toxic, nu numai vezicant.

La început, gazatul intoxicat cu iperită simte că are parcă nisip în ochi, respiră greu, răgușește, simte dureri în piept și capătă febră. Sistemul nervos se turbură, organismul slăbește și victima dă în bronșită apoi în pneumonie, murind în 2-3 săptămâni.

Iperita este atât de periculoasă, încât orice atingere a unui obiect iperitat este vătămător pentru orice ființă. Hainele, ghetele sunt la fel atacate și infectate. Pielea umedă, transpirată și organele genitale sunt cele mai expuse. Oamenii blonzi sunt cei mai expuși, iar dintre animale: câinele și calul.

Nu trece prin mască, însă atacă pielea și infectează hainele și locul. Se încuibează în adăposturi, în vegetație, păduri etc. și are o mare putere de ucidere.

Măsurile de protecție sunt foarte grele și ele trebuiesc luate din timp de pace.

Pentru a ne putea apăra organismul, e necesar să avem la îndemână o trusă întreagă de medicamente: petrol, clorură de var, vaseline, pomade alcalice sau pomade cu oxid de zinc, care urmează să fie întrebuințate după recomandății speciale și prealabile ale medicului. Terenul și obiectele iperitate, la fel, urmează să fie desinfectate de persoane anume costumate.

Alt gaz vezicant este *lewisita*, cu miros de mușcată. Cade sub formă de rouă, de unde și denumirea de *roua morții*. Nu s'a întrebuințat în război, dar are aceleași efecte ca și iperita.

Gazele toxice. Mai toate gazele amintite până acum au și efecte toxice, mai cu seamă *iperita* și *lewisita*. Dar se pare că cel mai toxic este *acidul cianhidric* care se prepară din *cianura de sodiu*. Are miros de migdale amare.

Atacă celula nervoasă și țesuturile în general, producând o moarte fulgerătoare. De notat este că acest gaz de luptă produce intoxicații și prin piele. Totuși, acidul cianhidric nu este periculos decât în locurile prea închise și neaerisite, căci fiind mai ușor decât aerul se împrăștie în sus și n'are efectul așteptat, cu toată puterea lui de otrăvire.

Un alt gaz este așa numitul *Dick* care produce paralizia totală. Proiectilele în care se încarcă, în general, gazele toxice

și acelea vezicante toxice se înseamnă cu *cruce galbenă*.

Mai sunt gaze de explozie și de ardere CO; CO₂ și ox. de azot.

Din cele arătate în rezumat, trebuie să știm ce însușiri fiziologice au unele gaze care irită, sufocă, ard și otrăvesc. Cum se manifestă simptomele la cei gazați prin mâncărime, lăcrămare, tusă, salivăție, vărsături, leșinuri și spasme de otrăvire. Cum se cunosc aceste gaze după miros sau după semnele de pe proiectile; și apoi, ce măsuri imediate putem lua prin spălare cu anumite soluții chimice, injecții, inhalații de oxigen, desinfecția etc.

În războiul mondial au căzut victimă acestor gaze 30% din ostașii în luptă, dar demoralizarea a fost înspăimântătoare, căci cele mai de efect victorii se câștigau după atacul cu gaze.

Să nu credem că războiul în viitor va fi scutit de gazele de luptă, căci orice armă s'a dovedit odată de efect sigur ea se întrebunțează totdeauna, fie că ucide, fie că amenință numai strategic.

Pe de altă parte, unele gaze neîntrebunțate încă, dar a căroră putere ucigătoare e cunoscută, mai ales acelea care nu se simt îndată, vor fi utilizate în război atât contra armatelor cât și în contra populației civile. De aceea, avem suprema datorie să ne pregătim pentru apărare serioasă, dacă dorim să facem imposibilă acțiunea armelor chimice.

Victor Țăranu

Bibliografie.

- 1) Cursuri speciale.
- 2) Dr. C. D. Nenițescu. Gaze și măști de război.

Cugetări:

§ Utilitatea unui așezământ nu se poate cântări decât prin cuantumul de travaliu util produs în folosul obștesc.

Carol II, 1933.

§ Fără steag de cultură, un popor e o gloată, nu o oaste.

N. Iorga

§ Mai bine să întrebi de două ori decât să greșești odată.

(Pop.)

§ Steagul cel vechiu, cinstea ostașului.

(Pop.)

O lacrimă...

Mă reîntorc pentru o fugară clipită într'un loc de visuri, în apropierea unui Om a cărui amintire stăruie și acum—icoană vie—în adâncuri tănuite de suflet. La poalele Cozlei, o casă albă încăpătoare și primitoare cât toată Moldova la un loc. În balconul, înconjurat de lumea de basm și culoare a florilor, atât de dragi lui, Omul — statură de uriaș — frunte lată, sub care se'nvolbura noian de gânduri alese și limpezi ca apa izvoarelor a căror cântec i-a legănat copilăria; privire blândă și mult grăitoare sau descărcare de flăcări după prilej; grai așezat și cald. Era moldovean și plin la inimă ca un răzeș omul acesta. Mîntea lui? Tezaur de podoabe meșter alcătuite din acel aur și acele pietre nestemate, pe care nici rugină nu le mîntăncă, nici focul ne le arde nici furii nu le fură... Sufletul lui? Strună de violoncel cu adânci rezonanțe, dar care-și trăgea seva de cântec din străfunduri de românească tradiție. Acolo — în casa cea albă, la poalele Cozlei, din flacăra sufletului său s'a desprins o mîntă de oameni: Vasile Scripcaru (Galu) Nicolau (Cobra) alături de adeziunea unui Sturzu—reînvietor de timpuri de glorie voievodală și a unui Toader Ursu, minunatul băsmuitor în graiu moldovenesc, ce de la Nică a lui Ștefan a Petrii Ciubotarului purcede. Sub bagheta magică a unei noi spiritualități, s'a prefăcut năzuința omului în faptă.

Așa s'a născut publicația aceea bună sau nu, pe care cetitorii au cunoscut-o sub numele simbolic de „Petrodava“ Ion Dragan e ctitorul ei — e ctitorul spiritualității ei — și apoi cum atîta de sincer o spune bădița Vasile Scripcaru, în cuvîntul înainte al ultimului număr al „Petrodavei“, a venit „infuzia de sînge tîntăr“, nu că spiritul rector al acestei publicații s'ar fi simțit îmbătrînit, ci pentru a ralia la această mișcare și pe mulți-puținii încercători într'ale scrisului ce-și iroseau bruma de talent și aurul viselor prin pagini de reviste

minuscule cărora le erau — de cele mai multe ori, — și colaboratori și... singuri cetitori. „Petrodava“ a devenit cenaclu. Ne adunam în pavilionul din spatele casei, iar după ce admirabilul inginer Ion Ciupală isprăvea socotelile administrației — mereu în deficit material — începeau a ieși de prin serviete și adâncuri de buzunare... însăilările literare și ale bătrânilor și ale „sângelui tânăr“. După „cetanie“ urma o serie de ironii „ad hoc“ — ironii prietenești și fără patimă. Aci excelau prietenii G. D. Pan — astăzi la „România“ și

Prof. IOAN DRAGAN

fost director al Școlii Normale

† 23 Noembrie, 1937.

causticul M. Marcu — Dobrin; învățătorul Mihail Cojocaru — acela care a știut mai bine poate decât alții să dramatizeze comoara de datini a satului lui drag, într'o minunată piesă ce-și așteaptă și astăzi tipărirea prin rafturile sau cartoanele unul anumit așezământ, care se îndeletnicește cu asemenea treburi.

Dar răsul se curma curând. Glasul lui Ion Dragan prindea să se depene — încet — molcom — cald. Găsea frumuseți în lucruri care provocaseră ilaritate. Găsea scăderi celor

care fuseseră admirați fără de rezerve... Și așa a fost el, un povățuitor spre bine, un promovator de entuziasm, care tot dela el purcedea — o frână acceptată fără de cârtire. El a făcut din foștii „Petrodaviști“ ceea ce sunt ei astăzi: continuatori de tradiție și spiritualitate petrodavistă. Așa îi cunoaștem pe Har. Mihăilescu, acel înzestrat rapsod al vieții rustice nemțene, ale cărui stihuri ne hărăzeau clipe de adevărată beție de frumos; Vasile Dorneanu și pleiada aceia minunată a Cordunenilor care ne-a cinstit paginile prin stihurile unui Mircea Streinul sau E. Ar. Zaharia... Hei, grabnici, Postume, Postume, se 'nvolbură anii...

Și acum — o amintire, din cele multe: În vremurile acelea de vis și luptă, publicasem în paginile unei reviste o poezie. Nu mă temeam de cât de critica lui Ion Dragan.

Trecuse vreme îndestulă, când într'o seară m'a oprit pe stradă... Crâmpeliul acela de discuție mi-a rămas în minte și acum, în clipa când scriu, parcă-l aud, aavea.

„Ți-am citit poezia. Mi-a plăcut mult, mai ales pentru că ai pus în ea claritate și simplitate. Dar te-aș întreba ceva.. te-ai dus vreodată în afară de oraș — departe de ceea ce noi numim civilizație — te-ai culcat vreodată la marginea unui lan lipindu-ți urechea de pământ?“

Rămăsesem nedumerit. Nu puteam găsi nici un raport între poezia „Scris“ ce o publicasem și întrebările lui Ion Dragan... Dar tot dela el mi-a venit și răspunsul..

„E frumoasă poezia modernistă, prin noutatea și prin varietatea ei, dar mai există în această literatură și o doină, și un șir de povești cu Ion Torcălai, cu Paveli Ciubotari, cu Smărăndițe... Ori toate acestea au fost simțite, trăite și scrise „cu urechea lipită de pământ“... Așa mi-a vorbit Ion Dragan în seara aceea. Iar adevărul cuprins în vorbele lui m'a cutremurat și mi-a fost de leac. „Scrisoare“ pe care am publicat-o în revista „Apostolul“⁽¹⁾ dela el și din seara aceea purcede. Și'n felul acesta, Ion Dragan a fost creator de entuziasm — de spiritualitate. Acum el odihnește — dar, mort, nu-i decât cu trupul. Sufletul lui se continuă, se sbuciumă în sufletele noastre; umbra lui hălăduște între noi, când, nostalgici, înfiripăm „petrodavistice“ planuri...

Rândurile acestea nu-s decât o umilă prezentare a unei preocupări mai mult sau mai puțin, a cunoscutului Ion Dragan — ca om de litere. Căci tare puțini știu că sub denumirea

1) Apostolul, Nr. 4-6, 1939.

de *S. Nard* se ascunde dânsul... Și tot odată, un pios și trist omaglu de recunoștință la împlinirea unui șir lung — lung tare de zile dela trecerea lui materială întru nimicire.. Ion Dragan trăiește, e viu, căci prin faptele lui, prin opera lui, „ridicatu-și-a statuie mai nepieritoare decât arama, mai înaltă decât regeștile așezări ale piramidelor.”

Nenea Hansi trăiește în sufletele copiilor lui, în amintirea veneratei lui tovarășe de viață — în noi toți aceia pe care cu atâta dărnicie i-a încălzit flacăra sufletului său.

I. Trautzel

M i l a.

.....Peste ruinile fumegânde ale cataclismului, o singură umbră plutește, uriașă, cu gestul blând al iertării și ochii plini de lacrima milei: e umbra de raze a Nazarineanului...

Astfel s'a făurit sufletul complex al omenirii de azi prin veacuri de creștinism și cultură. Și sufletul acesta află în minele instinctului uriașe rezerve din aurul milei pentru opera de caritate. Ideea de ispășire înflorește în sufletul contemporan.

Vremea noastră nu se sfiește să înjuge știința la carul milei, pentru secarea izvorului suferinței oriunde apare.

Chiar criminalilor ferecați în cătușe și izolați în celule, nu li se refuză indulgența și chiar asistența. Iar operele filantropice se silesc pe scară întinsă să micșoreze cantitatea de suferință, pe care fatalitatea traiului în societate o lasă ca zestre desmoșteniților.

Și dacă societatea se recunoaște în culpă față de obrajiți ofiliți și oasele secătuite de suferință, primii binefeciari ai operei de asistență se cuvine să fie copiii și dintre aceștia copiii debili.

† Ioan Dragan

Saștele Șiganilor.

(U R M A R E)

Cât a ținut drumul din Poiana-Teiului și pân'la Piatra-Neamțului, nu le-a mai tăcut gura. Toată vremea au avut numai grija femeilor: ba că notărița-i prea fudulă, bă că ceea-i mută da coace pe dracu'ntrânsa, ba că una-i sturlubatecă și numai gura-i de dânsa; și, unul una, altul alta, cât în șagă cât într'adins, era mai, mai să se lepede de ele, ca nașul de satană. Numai lui don-sanitar, parcă i se înecase toate corăbiile în Gura-Largului; că de câte ori sta caii la popas și drumeții la un rachiuș, trebuia vrân'nevrân'să toarne ca o ceașcă bună în podul palmei și pe urmă, cu băgare de seamă, s'o tuflească deasupra ochiului stâng, unde-i crescuse așa tam-ne-sam, o bolfă roșă și umflată; care, acu de-o bucată de vreme, ieșise afară din păr și-i spânzura pe frunte, ca țâța scroafei.

Și doar nu șagă, se căutase săracul cu toți doftorii și cu toate babele din Largu; încă fusese și la Chipăroaic din Fundul Dreptului, care n'avea samă în descântece și ursitori.

Și s'o uns el pe cap câțiva ani de-a-rândul, cu toate un-sorile de pe lume: funingână de pe ceaun cu groșior de mân-zată neagră, lapte de capră roșă, hoștine cu păr de porc, rășină cu său de oaie, unt de râme cu făină de cari și câte și mai câte! Ba'ntr'una din zile l-a învățat un nespălat să pună la lună plină ceapă coaptă cu scârnă de copil din flori, de-o fost să-i sară și ochii din cap de usturime într'o noapte întreagă, cât o strigat el tâlharii; dar nici să-i dea de leac!

Parcă creștea el dintrânsa, nu ea din el. De ce o ungea mai mult, de ce afurisita se îngrășea mai al dracului, de toată lumea zicea că la mijloc trebuie să fie vr'un făcut, ori un blestem de față bisericească. Că prea'și făcuse de cap în vieață; iar când era vorba de sfânta biserică, parcă i-ai fi dat foc cu gaz. Ș'acu de-o bucat' de vreme, așa crescuse, ucig-o crucea, că mai îi astupa vederea.

Când trebuia să iasă și el, ia așa ca omul în lume, se ținea de dânsa ca de mare lucru: o pieptăna ș'o netezea, dând părul peste ea, de după cap în frunte ș'o învelea ca pe-un „pui de bodaproste“, numai să nu-l mai rădă nimeni și să fie și ei ca oamenii. Iar când era vorba de pălărie, trebuia s'o așeze cu mare băgare de seamă și s'o poarte întotdeauna bleagă dinainte și cam hacana pe ochiul stâng. S'a arătat până și la doftorul cel mare din Târgul-Ieșului, ș'o cheltuit un nămol de parale și tot n'o avut ce-i face și nici că i-o dat de leac! Și la urma urmei, dac'o văzut el că se sbate ca apa de maluri, s'o mulțămît în cele din urmă cu o rețetă dela Ieși, în care doftorul scria încâlcit: „Tumoricus cum agva“. Și pe câți întreba el de boala asta, nimeni nu-i da de capăt. Unii spunea că-i din născare, alții că-i un făcut, unii că-i deochi de nevestă încrucișată,—că tare-i mai erau dragi femeile, Dumnezeu să-l ierte; alții că-i potcă și câte și mai câte. Numai părintele îi da de hac câteodată, când la vr'un praznic îl netezea mângâindu-l ușor pe frunte, zicându-i cu glas șăgalnic: „Asta-i din beție, dragul tatei“. Toate îi ieșeau lui din cap, da una ba: doftorul cel mare dela Spiridonie i-a spus să bage de samă, că asta nu-i jucărie și să nu-i pară lucru de șagă, că ori cu ce a umbla și s'a unge el, nu se vindecă, decât cu operație adormită.

Da pentru asta, trebuie mai întâi să dăie o iscălitură la mână, ca să nu ceară nimănuî socoteală, dacă, Doamne ferește, a rămânea chior! Că, după cum spunea și doftorul, traista ceea a lui, avea de toate întrânsa: apă, lapte, ouă, unt învelit la un loc într'o beșică cu pielea de nervi, prin care străbătea vederea pân'la lumina ochiului

Și, dă, Doamne ferește de ceasul cel rău!.. Și afar' de asta, operația era gingașă de tot, că făr' de-o mie de lei, doftorul nici nu stă de vorbă. Acu, o mie ca o mie, o închipuia el cu chiu cu vai, că nu era doar cine știe ce, pentru leafa lui de sanitar pe v'o trei patru luni de zile; dar vezi, că se prea putea întâmpla să rămână și chior și cu banii dați. Așa că mai degrabă o muia el cu rachiu pe la popasuri, că parcă tot mai amorțea oleacă.

Și la urma urmei, dă-o dracului; doar n'avea să crească cât capul. Numai că-l durea noaptea, când da să se culce și pe parte aceea; iar pe lângă alte pacate, era urită foc.

Tot drumul până la târg, numai grija lui aveau și-l luau mereu în răs: „Că de acu-i vine sfârșitul, că de omul însemnat să tot fugi, că i-o făcut muierea de dragoste ca să-l mai

poată strânge de pe drumuri, ba că ar să-i mai crească un cap lângă cel prost și câte și câte tot de astea, că el, săracu, le tot punea la inimă, de-i venea câte-o dată să sară jos din căruță și s-apuce pe câmp. Numai că era prietenie veche între dânșii și-și cunoștea lelea barbatul și sacul petecul.

Și bucata ceea de zi a trecut și ea ca atâtea altele de-aiestea, că tot hâr și mâr, mai n'au prins de veste, când au ajuns în Dărmănești unde era și ierमारocul cel de obicei. Aici ca aici : lume de pe lume și oameni de toată mâna, iar du-ghenile bucșite de femei și negustori. Pe uliți o îmbulzeală de căruți, de n'aveai încotro cărmi. Unele încărcate cu fân, altele cu saci plini, scânduri, leături, argele de casă, cuști cu găște și găini, vite în funii, cai la praștie, mânzoci slobozi printre oameni, oi și porci legați desăgește în fundul căruței și câte și mai câte, ca la ierमारoc ; numai teji buni să fi avut și sămânță de gologani, că acu de ziua asta, slavă Domnului, ai pe ce-i da. Așa și cu telegarii noștri din poveste, c'asa le stârnise poreclă satul, pentrucă-i vedea mereu înjugați. Dar, de data asta, numai don-primar și cu părintele erau oleacă mai voioși, da notarul și mai cu samă don-sanitar, parcă-l bătuse cineva cu urzica. Ș'avea dreptate săracul, căci toate câte le văzuse el în târg de mâncat și de purtat, toate-i trebuiau și lui, numai că-l strica un lucru de nimica : era sfădit cu punga și punga cu el. Și, colac peste pupăză, mai era înădușit și de bolfa ceea a lui din cap ; că mereu se tot crămăluia : cine știe ce i-o fi dat să mai tragă cu ea ! Și când mai vedea că Sf. Sa și cu primarul bucșise căruța de târgueli, de mai n'avea unde să stea picior de om de atâtea boarfe și blocucuri și el prăpăditul deabea și putuse închipui câte ceva și mai nimica, de cât pe ce era să se întoarcă acasă și cu gura rece, îi venea să turbe nu alt ceva. Noroc că primarele era om de treabă și „derișul“ era învățat să stăie și el cât de cât, la rohatcă : „La popasul plutașului“, măcar de l-ar fi luat dracu pe stăpănu-su. Unul de nărav și altul de nevoie, s'o întâlnit tusa cu junghiul și cât cu vrute cât nevrute și-au făcut și ei loc printre celelalte căruți în ograda dela hanul cu pricina.

Aici, dă Doamne bine, că puteai să stai ș'o săptămână încheiată, numai gât larg și parale să fi avut, că voia bună venea singură ; cum se brudise treaba și la don-sanitar drept acu de Sfintele Sărbători, că bea și el un păhăruț de năduv, nu de bucurie. Așa-i făcută lighioaia asta de om : bea, bea-l-ar tăunii, și de scârbă și de veselie, numai băut să fie ; că de-a

apuca a muri, degeaba ar mai bea cei rămași de sufletul lui și de sănătatea lor. Vorba celor ce-s deprinși să nu ducă la ureche: „Decât un pat moale de spital, mai bine o laiță tare la cârșmă“; că băutura-i ca și scripca: dacă te ții de ea, nici ea nu se lasă.

La han era lume multă — și mai de soi și mai așa; ca joi seara după spartul ierमारocului. În ograda, căruțele claie peste grămadă, n'avea nimeni grija lor; iar caii mâncau și ei de pe unde apucau; c'ășa-i blagoslovit calul și bărbatul, să-l crezi pân'a trece șanțul; că pe urmă, cât apucă tot îmbucă și nu se teme de înecat, ca moara de rugumat..

Numai „derișul“ lui don-primar a lăsat demult fânul din conovăț și umbla lela toată ograda, că-i mirosea a iepe ș'a saci plini de prin căruțele altora. Și dintr'un păhăruț „la botul calului“ cum le fusese vorba la început, treaba s'o lățit de-a binilea și s'o făcut popas pe'ndelete și în toată legea lui. C'ășa-i crășma: paharul cel dintâi îi mai anevoie, c'apoi urma curge gărlă. Da tot îi mai bine când îi pus mai dinainte oleacă de așternut; că de-o iei repede pe inima goală, te tăhuești de cap, vorbești de pe ceea lume și te trezești bâjbâind în traista altuia. Și apoi, Doamne ferește; de ce să nu dormi teafăr în pat la tine, decât ciolănit în patul altuia.

Las'că și hangiul îi cunoaștea destul de bine, că nu odată i-a văzut luceafărul de ziuă, căutând opritorile dela cai, prin ograda la „Popasul plutașului“.

— „Poftim, poftim mai aproape și bine-ați venit sănătoși! Da cam de mult n'ați dat pe la noi, don-primar? Ce mai fac a noștri în sus? Sănătoși? Bine c'o dat Dumnezeu. Da ian poftim în odăiță, că acolo nu-i nimeni și mai bine așa mai de-oparte o țără“.

— „Dacă... n'am sta mult; ia numai să-și șteargă caii oleacă gura și noi să îmbucăm ceva din picioare, ca să ținem într'o'ntinsoare până'acasă; că de-acu vin și Sfintele Sărbători, ș'om tot hodini și noi caii, c'avem vreme destulă, numai să-nătoși să fim“, îi răspunse do-primar, adormecând cu nasu'n vânt ca un căpău bătrân, un iz de costițe fripte la tigiaie, care venea dela bucătărie pi-un ochi de geam spart, drept în odăiță la ei.

— „Că nu zici rău n'eta; hai și ne-om da oleacă mai de-o parte din ochii oamenilor, că poate-om gusta cu tății câte ceva de-a postului, dacă nu s'a mai nimeri și altceva; că doar pân-tecele n'are fereastră ca să vadă primărița ce-ai băgat în

el“; îi dă don-sanitar, netezându-și părul lins pe frunte și rânjind mânzăște la hangiță, care-i cunoștea șaga și numai pe dinaintea lui se tot fățâia și mai știa cum să potrivească mai bine farfuriile cele înflorite în dreptul dumnealui, care, ras proaspăt la târg și cu mustața'n furculiță, părea oleacă mai tinerel ca ceilalți.

— „Iaca de aceea îți ies ție bolfe'n cap, că numai grija femeilor ai și mănânci de frupt în postul mare, păli-te-ar treapădul să te pălească, blestămatule!. Ba mie să-mi aduci un ghiveci călugăresc dacă ai. Să pui, cucoană, unt-de-lemn mai mulțisor, câteva măslina de cele mari și taie și v'o ceapă două; nu te potrivești n'eta la tăți nebunii; că vai ș'amar, zice la carte, de cei ce nu-și pot înfrâna poftetele lumești și se fac robii pântecelui“!

Da n'au apucat ei să se bălăbănească deajuns și Sf. Sa a și gătit de mâncat. Și mulțămind la tăți de osteneală, a luat-o înainte pe jos. Și hai hai, hai hai, l-or ajunge ei pe drum; că încă era devreme și pe urmă le știa năravul; că unde intra, uitau să mai iasă. Nu'ș dacă părintele apucase a ieși din târg, când sfârleaza cei de crășmăriță o și dat busna peste dânșii c'o tigiaie plină de costițe de purcel ș'o mămăliguță moale de s'o dai pe după deget, nu alt ceva. O oală plină cu vin gros și bătrân, făcea broboane prin pahare, de sfârâia „nodul lui Adam“ din fundul gâtului. Și hăt târziu când începuse să se încurce limbile și să se amestece vinul cu berea, nu'ș de unde scoate dracu pe Ursei, cu taraful lui vestit. Da lăutari să le zici, nu fleacuri. Boieri în toată puterea cuvântului: cu guler crohmolit, cravată roșă cu puchiței albi ca o-mătul; ori „privată“, cum îi mai zicea Sf. Sa câte-odată când se obrăzniceau și dădeau busna pe oameni. Cu niște manșete albastre de cauciuc și încheiate în butoni strevezii de sticlă roșă, de-ți fugeau ochii pe dânșii; mă rog, parcă erau scoși din cutie nu altceva! Muzicanți ghibaci, care au cântat prin case mari și la fețe alese. Nu ca azi, când îi plin târgul de hârțari, care din: „Cuverturi și Opărite“ nu te mai scoate; parcă i-a fătat mă-sa pe pârăul Parisului, nu pe Cuejdi la Piatra-Neamțului!

Sf. Sa de aceea a și luat-o înainte, că nu-i plăcea deloc trebușoara asta, mai ales acu în dricul postului, când tot creștinul își mai caută și de suflet, nu numai de pahar și de blăstămății. Dar țiganul, tot țigan. El nu cunoaște la obraz; cum l-a blagoslovit Sf. Sa pe Ursei: „gură de cuc și obraz de porc“.

Și, ca mai ba țigani să se care. Nu s'o dat duși până când nu l-o făcut gustul lui don-sanitar, care le întindea pe ascuns câte-o ducă de argint, nu-mai ca să-i cânte cântecul :

*„Hai, mamă, la ierमारoc
Să ne cumpărăm noroc.
Dragul mamei, fii cuminte,
Că norocul nu se vinde.
Dacă s'ar vinde pe bani,
L-ar lua cei bogătanți,
N'ar ajunge la sărmani!“*

. . . . .

Și așa de cu jăle o întorcea Ursei din gâtul scripcii, bată-l să-l bată de țigan, c'a uitat și crășmărița de stămâna-mare, da de cum don-primar de bietul „Deriș“, care gătise demult ovăzul din conovăț ș'acum sta cu ochii la stele; iar don-sanitar, ce să mai spun? Plângea în voia cea bună, de uda pământul. Și nu știu de unde știa el așa de bine cântecul aista, că suspina drept când trebuia și ofta la întorsături de arcuș, odată cu țigani, de le pârâia la toți băierile inimii! Poate plecau ei mai de cu vreme, da păcatul mare era că don-sanitar, după ce lua oleacă luleaua Neamțului, avea o meteahnă : spunea câte'n lună și'n stele și se lega de femeile altora și câte-o dată, pe unde nu prea era cunoscut, se mai întâlnea și cu : „haț de cap“. Mai știi? După cât îl slujeau acum puterile, poate mai mai s'ar fi încumetat să dea prin băț, că hangița una, două, nu-și mai lua ochii de la el și afar'de asta, lume era doar cât lumea și tot o căciulă la zece tulpene. Da să vedeți, că de data asta în ogradă la „Popasul plutașului“, tot sacul avea petec și lelea bărbat. Și unde mai pui că încă era ziua mare și don-primar ca cel cu grija, îl tot îndesa mereu cu : „hai acasă“.

— „Eu cred că ți-o ajunge de-amu, bată-te pârdaľnicu să te bată de sac spart! De aceea ți-a ieșit mädälca ceea în cap și să știi c'ar să crească cât Piatra-Teiului, dacă ai să tot torni așa în tine fără de capăt și măsură. Vezi c'odată ș'o dată cum ți-i treaba ta să tot umbli cu otrăvuri pe mână, te-a pune dracu și-i bea niște nebuneală ceva, de te-i tot duce, duce-te-ai să te duci, un's'o dus și tată-tu, că eu l'am apucat, tot așa un pui de lele ca și tine; iar în lume cine-știi-ce sculă nu era! Ia un fleac ș'atâta tot! La șapte ani când l-a desgropat părintele Ionică, Dumnezeu să-l ierte, era aproape întreg; și mâna ceea, mâna dreaptă, care-o ridicase să-i dea în cap dascalului Vasilucă, era mai țeapănă decât cumpăna fântânii!

Ni-i c'așai trage și tu, păcătosule, că prea vorbești de pe păreți și torni în tine ca pe gât de lup. Judecă și tu: dacă până amu ai răsbăut vin cât ți-o luat pielea și ai mâncat de frupt, acu de ce mai leorcăi și zeamă de asta? Lasă berea s'o beie cine-o poate duce; nu vezi că ți s'o paianjenit ochii și te-ai înroșit ca un rac? Te tot caini că numai tu n'ai mai avut noroc pe lume și că din toți frații câți ați fost, numai de tine nu se ține nimic. D'apoi cum vrei să se mai țină ceva, când ți-i gâtul așa de larg? Așa zău! Nimeni dintre noi nu duce la ureche; dar tu ești ca tine și ca tine nimeni; când te așezi pe băutură, îți bei și comândul.

Și până' l-o gătit ei de afurisit, o gătit și don-sanitar de gătlănit câteva stacane de bere neagră, ca să puie capac de-amu până'la Paști, pe care le aștepta să vie cu pace și voie bună, ca să-i tihnească și lui un păhăruț de băutură mai pe'ndelete; c'atunci poate ș'or căta și ei de treabă și n'or mai avea grija lui.

Și până'ce-o depănat el în mintea-i turbure fel-de-fel de planuri, care mai de care mai năstrușnice, don-primar scosese de mult căruța în fața hanului și acum cotrobăia prin trăiști, să vadă dacă n'o pus cineva ceva în căruță, câtă vreme și-au pus și ei pânțele la cale. Dar ce să spun, că toate blocucurile erau la locul lor, așa cum le lăsase: săculeți cu făină de grâu, la fundul căruții bulgări de sare drob, deasupra lăzi cu mărunțișuri, site legate una de alta, câteva pâni împletite ca la trâg, sticle cu rom alb pentru cozonaci, bidoane cu unt-de-lemn, covrigi și bomboane pentru copii, ș'o bucea mare plină cu stambe, pânză, ciorapi, papuci și drept deasupra un șirag de hribi și alte neamuri de bureți peste casânca primăriței cei cu franjuri lungi.

„Da hai odată, măi creștine! De când o scos primarele căruța și părintele cred că se face țără, că de-amu prinde a amurgi și până'acasă-i hăt depărțișor!“! Se tot ruga de el notarele, ca doar, doar l-o putea scoate. Dar ți-ai găsit! El se jurase, că pân' n'a mai bea o halbă la „botul calului“ nu iese afară, măcar să crape rânza întrânsul.

„Așa-a-a?“ — îi dă don-notar — las'că ți-l scot eu; că știu eu ce-i trebue lui; da să știi că pe drum, am să scot din trânsul și ce-a băgat acu un an. Ian dă'ncoace traista ceea a mea, că acolo-i leacul lui“. Și cât ai clipi din ochi, desleagă traista și înșfacă dintr'o legătură o mână de sare mărunță, se dă jos din căruță și cu mâna la spate, cere crășmăriței la tejghea înc'o halbă cu bere, în care, pe furiș, tuflește și sarea din mână.

„Știi ce-am gândit eu, crâșmăriță? Să-i duci n'eta berea sanitarului, că poata-o bea-o mai cu poftă.. Ș'apoi ia-l tot cu blnișor, numai să-l poți scoate pân' la căruță; că de-aici, să-l vedem noi suit, că pân'la Bicz, nu-l mai dăm jos“.

Ce i-o fi spus ea și cum l-o fi luat, treaba ei; că de făcut și de desfăcut, tare mai era meșteră săraca; păcat numai că era știră și nu ne-a lăsat și nouă v'o sămânță bună!..

„Bodaproste că te-am văzut suit. Hai mână deacu, don-primar, făr' nici o grijă“.

„Mai rămâneți sănătoși!“

„Mergeți sănătoși. Drum bun, petrecere frumoasă și mai poftim pe la noi“.

„Cu plăce-e-ere, cu plăce-e-ere“, mormăi don-sanitar, care'n amuncitul cailor se răsturnase pe-o coastă și acum sta lungit ca un pașă, peste trăistele cu blocucuri, de parcă toată căruța era numai a lui!

„Hii, derișul tatei; că mari păcate îi fi având și tu de tras, de-ai ajuns la bătrânețe să strângi tăți bețivii de pe drum!“ și leșea fum din spinarea telegarilor, când le alduia primarele câte-un ciuștac nodoros, ce-l ținea ascuns în fundul căruței și-l scotea numai la zile mari, când se întâmpla de lua „luleaua Nonanțului“, ori îl apuca noaptea mai depărțișor de casă.

Drumul bun, caii hodiniți și hrăniți bine și stăpânii cam cu chef, au pornit-o de rupea pământul; că de-ar fi ținut-o tot așa într'o întinsoare cum o luase depe loc, aveau să tot treacă prin Gura-Biczului și le mânca lupii popasul; și dacă halba cu pricina n'ar fi început a tuna prin pânțelele sanitarului, care cu ochii holbați la șanț și galben la față, sta ghemuit pe traista cel cu hribi și cu amândouă mâinile pe cureaua pantalonilor, nu răcnea cât îi lua gura:

— „Stai, don,-primar!“ Oprește că am oleac' de treabă! Ține caii, n'auzi?“ Dar cei din căruță, nici gând n'aveau. Ei rădeau pe'nfundate; iar primarele parcă făcea'n ciudă: de ce răcnea mai tare don-sanitar, de ce mâna și el caii mai al dracului.

„Dan'nțelegeți odată, mă oameni buni! Oprește! Oprește! Zi-le și Sf. Ta, părinte, să nu le pară șagă. Stăi, don-primar! Crăp! Îți ung căruța! Fac, n'auzi? Fac pe mine!“.

— „Să nu faci, face-te-ar grămadă să te facă!“

„Asta-i treabă? Atunci, na!!“...

— „Ia zău, oprește oleacă don-primar, c'aista cum să vede nu yugue! Și mie mi se pare că ș'o făcut păcătosul treaba în

căruța n'etale!" „Na! de-acu s'aveți parte de traista cu hrighi, că eu, bodaproste, m'am ușurat!"

„Pârr! hoo! ho! ia stați o țără. Cum trăsните-ar? Nu ți-i șagă? Ține caii. Ce-ai făcut? Cum se poate? Pune mâna! Trage-l jos!" Și'n vânzoleala ceea a lor pe'ntunerice, nu știu cum se răsusește don-primar și cât în șagă, cât întradins, îi tuflește un pumn, drept peste bolfa cei din cap, de-o țâșnit din trânsa numai spume de bere...

„Valeo! Valeo! M'ați omorît, hoșilor! Am rămas chior. Vai de mine și de mine, vai de mine și de mine!" Și cu mâna pe ochi, țipa ca'n gura șarpelui, ca rămas neom! Și, repede, părintele rupe-o bucat' de miez de pâne ș'o moaie bine cu rom — de cel merit pentru cozonaci — și învelită într'o basma, i-o lipește lui don-sanitar drept deasupra ochiului stâng, unde din beșica cei ră, nu rămăsese decât niște piele roșă și îngurzită ca gurguiul opincii.

„Hai, de acu urcați-vă sus și mână bine, don-primar, că ce-am avut de făcut am făcut. Să știi că'n căruța n'etale, nu-lucru curat! Iaca s'o calicit omul! Doamne ferește de ceasul cel rău. Așa-i păcatul, ori te-ajunge, ori l-ajungi!

Ridică oleacă capul sus, să vedem mai poți deschide ochiul? El, din valeo și vai de mine, n'o mai scotea; iar de durere, s'o cuibărit cu fața'n jos în căruță și se îndesa mereu cu capul în traista cu hribi, unde era și sticla cu rom...

Și așa, numai c'un ochi cum ieșise proaspăt din operație, tot drumul pân' la Bicz, cât de spaimă, cât de durere, tot gâl-gâl, când a tras căruța în medean, gătise și el de gătlănit sticla cu rachiu, ș'acum, cu capul cât o stamboală și cu ochii boldiți ca un broscoi, încremenise cu mâinile în desagii părintelui, căutând leacuri pentru: „Tumoricus cum agva"

Th. Ursu

Urătură.

Aho ! Aho !
 C'un țahal de ciocălăi
 Invârțiți roata flăcăi !... Hăi ! Hăi !
 Mort de beat m'am însurat,
 M'am trezit cu toanta'n pat,
 Cu niște buzi subțirele
 Cât trei degete de-a mele.
 Mă uitai în cuișor
 Să pui mâna pe pistol,
 Praf era, foc nu lua,
 Tot îi toanta partea mea.
 C'un țahal de ciocălăi
 Invârțiți roata flăcăi !... Hăi ! Hăi !
 Ia, toanto, donița
 Și du-ti de mulge vaca !
 Toanta'n grajdi când alerga,
 Toate vacile răgea.
 Iar un nebun de mânzat,
 A luat portița'n cap
 Și-a fugit pân'ă crăpat.
 Boii-mi plac, averea-mi place,
 Dar cu toanta n'am ce face,
 C'am trimis-o-aseară'n sat
 Mi-a venit cu capul spart.
 C'un țahal de ciocălăi,
 Invârțiți roata flăcăi !... Hăi ! Hăi !
 Toată lumea m'a'ndemnat,
 Să iau țată de bogat,
 Dar m'am dus pe neștiute,
 La una cu neamuri multe.
 Intru'n casă, după masă
 Văd o măciulie grasă,
 Capu-i e ca bufnița,
 Amărită-i vieața mea.
 Gura-i ca o patlagică,
 Vai de mine, mă mânâncă !
 C'un țahal de ciocăloi,

Trageți roata mării flăcăi!... Hăi! Hăi!
 Am mai ura, am mai ura,
 Dar ne temem c'om însera,
 Că nu suntem de pe-aici,
 Suntem dela huca-muca,
 Und' se face mămăliga cât nuca
 Și-o păzesc doisprezece cu măciuca!
 De urat am mai ura,
 Dar ne temem c'om însera
 Și nu suntem de pe-aici,
 Suntem de unde se lipesc casele
 Cu găinaț de vrabie nebună,
 Să nu le ia vântul pe timp de furtună.
 Hopuri, hopuri, hopurate,
 La mulți ani cu sănătate.
 Hopuri, hopuri, hopurile,
 La mulți ani cu floricele.
 Aho! Aho!

Auzită dela Cheorghe Ignat în seara de Anul Nou,
 în Ghigoești-Neamț

Colecția D. Mareș

Strigături

Vai de mine, n'am nimică.
 Numai casă pe-o urzică,
 Suflă vântul și mi-o strică
 Și rămân fără nimică.

De trei ori m'am însurat
 Tot Mărie mi-am luat;
 Fie-a dracului să fie
 Cel ce-o mai lua Mărie.

Du-te, bade, dracului
 Dela umbra gardului,
 Că și gardu vede bine
 Că mie nu mi-i de tine.
 De mi-ar fi de dumneta
 M'aș purta altmintrelea.
 De ți-aș rupe inima
 Țâie și la maică-ta.

Colecția D. Mareș

Școala nr. 1 de fete din Siatra-N.

— pe unde a fost —

de Constantin Turcu

1.

Se dă ca sigură deschiderea școlii nr. 1 de fete, din orașul Piatra-Neamț, în ziua de 1 Septemvrie 1858 — odată cu deschiderea altor 6 școli de acest fel, în alte câteva orașe din Moldova¹⁾.

Școala însă a fost înființată mai demult, și anume la 14 August 1854, de către diaconul Neculai Ionescu. Acesta ceruse și obținuse încuviințarea Comitetului de Inspecție al Ministerului, de a deschide o școală particulară de fete în Precista, care n'și luat ființă și a durat până la 25 Octomvrie (?) 1858, când n'a deschis școala publică de fete în centrul orașului²⁾, denumită apoi nr. 1.

Diaconul Neculai Ionescu — despre care am dori să știm mai mult — este același care la 2 Septemvrie 1859 obține o nouă autorizație, cu nr. 6876, de a deschide o altă școală în loc — *pentru băieți*, care la 17 Septemvrie 1860 s'a transformat în școala publică nr. 2 de băieți, despre începuturile căreia ne-am ocupat altădată³⁾.

Așa dar actuala școală nr. 1 de fete — prima în acest fel în orașul Piatra — își are origina în școala particulară de fete a diaconului Ionescu, înființată la 14 August 1854 în Precista, și care a funcționat undeva pe lângă biserică, ori poate chiar în casa numitului diacon, până la 25 Octomvrie (?) 1858.

Timp de 5 ani, dela 1858 la 1863, n'am putut afla încă unde va fi fost adăpostită această școală din „centrul politiei“. Zic până la 1863, pentru că dela această dată ea se instalează în casele proprii — cumpărate în acest scop de primăria Piatra, cu prețul de 150 galbeni, dela Vasile Ștefaniu Mane și dela mama acestuia (vezi anexa III).

1) Vezi și D. L. Stăhiescu: Vechile școli din județul Neamț (în Anuarul liceului „Petru-Rareș“ din Piatra, pe 1932/33 p. 62), citând pe V. A. Ureche: Istoria școalelor.

2) Dosarul nr. 1 al școlii nr. 2 de băieți, fila 61.

3) Vezi articolul nostru: Dela Hanul schitului Tarcău la școala nr. 2 de băieți.

Casele acestea, situate în centrul oraşului, şi anume chiar în grădina publică de azi, lângă hotelul „Regal“ (vezi anexa VI), au fost ale polcovnicului Ştefănaşe Mane şi ale soţiei sale Aniţa, călugărită la mănăstirea Varaticul sub numele de schimonahia Atanasia. Când aceasta le lasă în 1855, prin testament, fiului său Vasile (vezi anexa II), frumosul act este întărit şi cu pecetea mănăstirii şi iscălitura stăriţei Efrovia.

Polcovnicul Ştefănaşe Mane cumpărase casele cu locul lor răzăşesc, situat din str. azi Alexandru cel Bun până în Şipote, dela Neculai Faraon, care plătea bezmăn mănăstirii Pângăraţi două ocă de ceară pe an. Din „anexa I“ aflăm că pământul acesta făcea parte din „locul de mitoc“ al numitei mănăstiri, poate legat cu terenul dinspre Nord, denumit „Hanul schitului Tarcău“, despre care am vorbit în legătură cu şcoala nr. 2 de băieţi. În aceeaşi „anexă I“ se vorbeşte la 1838, de o pricină între mănăstire şi polcovnic, în urma căreia bezmănul s'a ridicat la patru ocă de ceară pe an. Actul este iscălit propriu de vestitul ieromonah Varnava, stareţul mănăstirii Pângăraţi.

La 1863, când se instalează şcoala nr. 1 de fete în casele cumpărate de primărie (vezi anexa IV), ele erau închiriate pe timp de 5 ani, începând dela 26 Octomvrie 1861, cu 11 galbeni pe an, lui Fridrih Griffinţu. În contractul de închiriere se arată situaţia caselor „între locul d-sale Stanu şi între casăle d-sale Neculai Dimitriu, ale lui Dumitrache Ştefan“. Apoi se notează că ele sunt în „foarte ră stare“ şi ce reparaţii trebuiesc făcute clădirii şi curţii, cu condiţia că chiriaşul îşi va putea lua la plecare numai uneltele „pentru jucat popicele şi un felu de scrânciob“. De-asemenea, chiriaşul mai avea a răspunde de „un foc din lăuntru — ferească Dumnezeu!“.

Chiriaşul, arată la 15 Mai 1863, că a „trecut contractul către eforie, rămânând să mai şed în casă până la 24 Sept. 1863“ — iscălit propriu, Fr. Griffgens.

2

Cât va fi stat şcoala nr. 1 de fete în casele arătate, situate pe locul unde-i azi grădina publică, nu am avut cum afla deocamdată. S'ar putea să fi stat până la 1880, căci în acest an, la 28 Aprilie, primăria cumpără¹⁾ cu 13.500 lei casele doctorului Iosef Ghering, în care se află azi şcoala şi în care fusese prefectura timp de 10 ani (1871—1880).

1) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 97 şi 98 : actul precizează 11 încăperi şi atenanse, situate în str. Domneasca, între imobilele Efstatiade, d-na Visole şi fundul până la alte case Ghering-

Acesta le cumpărase la 10 Decembrie 1862, dela Uța sau Murgheala, fiica Casandrei Buțuiceasa, cea zisă Lipscănița, care le vânduse pentru a-și plăti datoriile făcute cu îngroparea mamei sale¹⁾. Printre martorii vânzării iscălește și Ana Balș, căreia locul îi era embaticar.

Locul acesta fusese al Casandrei Lipscănița care, la adânci bătrânețe, ajunsese o femeie necăjită — lipsită chiar și de hrana zilnică (vezi anexa V); în această stare ea face danie schitului Horața, casa, cerând în schimb întreținerea vieții, purtarea de grijă după moarte, și 500 lei pentru o fiică a sa „ci să află dusă în lumi, pre cari din păcate am născut-o în vremea văduvii“. Lipscănița iscălește dania „prin condeii scriitoriului și prin punirea degetului pe semnul sfintii cruci²⁾“. Casandra avea locul și casele de zestre³⁾, din 1810.

Se vede însă că această donație a căzut ulterior.

A N E X E

I

Invoiala dintre mănăstirea Pângărați și polcovnicul Ștefanache Mane⁴⁾

Să fii știut prin această scrisoare, care din parte sf. mănăstirii Pângărații o dau d-sale polcovnicului Ștefanachi Mane, că avându numita mănăstire un loc de mitoc în târgul Pietrii, din care o parte s'au fost dat cu bezmăn, câte doi ocă ceară pe an, unui Neculai Faraon și de la acel Faraon, d-lui polcovnicul au cumpărat pomenitul loc — însă tot cu acel bezmăn ci s'au pomenit mai sus. Apoi în urmă, nemulțămîndu-se mănăstirea cu acel bezmăn, au pornit jalobă asupra d-sale polcovnicului, la giudecătorie ținutului și după împrejurările ce au urmat, stănd astăzi cu d-lui polcovnicul prin bună invoială, ne-am alcătuit ca să dei bezmăn pentru pomenitul lor, pe fiiști cari an câte 4 ocă, adică patru ocă lumănări de ceară, în măsurile ci să vor ceri cu o săptămână înainte sfântului Dumitru, fără sminteală. Și d-lui numitul polcovnic să aibă a stăpâni acest locu, nisupărat de către nimine, în hotarale ce l-au cumpărat de la Faraon, suptu care și astăzi să află—cât va fi d-lui în viață și toți fiii clironomii d-sale.

1) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 94. Se precizează că locul are 5 stânjeni, 1 palmă și 4 palmace, din Ulița vechi meglesit până în gârlă — fața și lungu; pe dela deal, cu locul fost al paharnicului Enachi Adam; și pe din gios cu locul și casa Mariei Vizolia.

2) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 89, cere Isprăvniciei la 16 Dec. 1857, să întărească dania făcută schitului Horața și declară că schitul i-a dat „opt galbeni pentru schiverniseala vieții“.

3) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 91, cuprînde izvodul de zestre din 13 Sept. 1810; se înșiră lucruri casnice apoi: 1 loc de casă în Ulița vechi, pe loc gospod.

4) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 2.

Iară după săvârșire tuturor fiilor d-sale, să rămâi locul, cu binalile ci vor fi pi dănsul, în deplina stăpânire monastirii, iar până atunce vreind d-lui numitul polcovnic — sau fii clironomii d-sale — di a vinde locul cu binalile ci vor fi pi dănsul, la alții străini, să nu aibă voi fără știrea monastirii.

Cari pentru întocmai urmare s'au făcut doî asămine zapisă; — acesta din partea monastirii, supt a mea iscălitură, l-am dat numitului polcovnic, priimindu-să și dela d-sa asămine.

Varnava, ieromonah,
egumen monastirii Pângăraț.

1838 Avgust 19

Urmează întăritura judecătoriei ținutului Neamțu, sub nr. 6931, din 20 Avgust 1838.

II

Testamentul Aniței Mane, călugărită sub numele Atanasia la mănăstirea Varaticul

TESTAMENT ¹⁾

În priivire că zilele unui om sânt necunoscute, ba nice anghelilor cerești — pentrucă numai lui Dumnezeu cela ci au zidit totul sânt știute, drept aceea, subscrisa prin punire de-
gitului, schimonahie Atanasie, foasta soție răposatului polcovnic Ștefănache Mane, păr îmi sânt mințile întregi și sănătoasă și pără a nu mă cupriinde sfârșitul vieții, am socotit de cuviință ca casăli ci li am în politie Piatra, pe loc răzășăsc—însă acele casă cu embaticu a monastirii Pângărații, să li dau fiiului meu mai mare, Vasăli, carii au avut și ari pururi milă de mine cu osăbire de cielalți frați ai săi—dar după trecire me din viață; pără la care vinitul ci s'ar prindi pi casă, pe tot anul, am a-l priimi eu întreg, fără a da fiiului meu Vasăle un ban macar.

Datoriu însă va fi dumnealui a îndeplini următoarele:

1) fiicii mele Iliana, împotriva a o bucățică loc ci are în cuprinsul casălor pomenite, dat zăstre la a ei măritare, să-i de fiiul meu Vasăli, după săvârșire me din viață, căti doî sute lei pe tot anul; sau dacă fiica me Iliana nu s'ar împăca astufel, apoi rămâni a să învoi între dumnealor cum vor pute.

2) fiicii mele Sofie, ci-i sânt datoare cu cinci sute lei bani—cusur ²⁾ din zăstri, să-i plătiască tot fiiol meu Vasăli și să scoată zapisul ci urmiază la dumneei asupra acestor bani; și având dreptate fiica me a mai pretinde altă nimic.

3) fiiului meu Enachi iarăș i să va plăti, tot de fiiol Vasăli, banii ci cu sănet ari a lua, însă din chirie casăi și după săvârșire me din viață.

1) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 4.

2) dobânzi; aici probabil rest.

4) după săvârșire me din viață grijăli sufletești ari a să înco după rânduiala creștinească de fiul meu Vasăli, fără a da minteală la o soroacă macar, cu a dumnealui cheltuială.

5) pe lângă arătați mai sus, deși încă mai am pe Iordachi și Dumitrachi, însă fiindcă cel dintăiu, din mila lui Dumnezeu este cuprinsu și cu stare, îi las numai părintiasca me blagoslovenii, dorindu-i dela Dumnezeu celi bune pentru el.

Iar pentru cel al doile fiiu, Dumitrache, di vremici acesta este un om carile au pășit spre bătrăneță, fiind necăsătorit și fiindcă esti și slab de sămțirile minții, îi las ca și lui Iordachi părintească blagoslovenie, îndatoriind totodată pre fiul meu Vasăli a-l ave pe lângă dumnealui, purtându-i celi neapărat trebuțtoari de grijă, cu hrană și îmbrăcăminte, ca pentru un om, până la sfârșitul vieții sale.

Așa dar dumnealui fiiul meu Vasăli, îndeplinind toate celi alea mai sus, va stăpăni zisăli casă cu locul lor, în veci nenrămutat, plătind numai bezmănul de ciară cuvenit monastirii Pangărații.

Pentru care am iscălit pren punire degetului.

Eu schimonahie Atanasie Mane

1855 Februarie 12

Acest testament fiind cu bunăvoința mai sus iscălitei prin punere degetului, să încredințază cu iscălitura cuvenită și pecetea sf. monastiri Varaticul.

L. P. (Pecet. S. M. Varaticul).

Efrovia stareță

III

Actul de vindere-cumpărare dintre Vasile Ștefaniu, fiul lui Ștefanache Mane și al Aniței, și Primăria orașului Piatra.

ACTU 1)

Subscrisul Vasili Ștefaniu declar că prin bună alcătuire ce am sevărșit cu municipalitatea orașului Peatra i-am trecut în de vecl vânzare, pentru școală de fete, casăle cu locul lor din acest oraș, aflătoare în mahalaoa Șăpotelor, rămasă mie moștenire de la răposății mei părinți, polcovnicul Ștefanachi Mane și Anița — iar în vieța monahicească în care s'au și săvărșit, schimonahia Aftanasia Mane.

În mărime locul de 12 stănjăni 4 palmace, fața la strada principala, 1(?) stănjeni fundul despre drumul Șăpotelor și 32 stănjeni lungimea prin mijloc, despre cum din vechi și până astăzi s'au stăpănit.

Cu prețul hotărât numai de 150 galbeni austriaci,

1) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 6.

osăbit de 15 $\frac{1}{2}$ galbeni dați chirigiului de astăzi, pentru că au renonsat la închiriere acestor case, în puterea căreia dela 26 Octomvrie viitoru ave a mai stăpâni încă 3 ani.

Și aceasta, în priviința destinații lor pentru un așa stabiliment, la care mă măngăiu a crede că fapta me se va considera de ofrandă.

Din care bani pe giurămate i-am primit acum înainte, la încredințarea acestui actu, iar restul de 75 galbeni are a mi-i răspunde îndată după ce își va lua actul de față statornică întăritură.

Și pentru că sub nr. 18754 chiar și Ministeriul cultelor și instrucțiunii publice, ca reprezentant a proprietăților către care locul acestor case era embaticaru, au sancționat această tranșacție, scutind acest locu de acum înainte de darea bezmănului către monastirea Pângărații, i-am dat acest actu precum și vechile documente, spre știință că de astăzi și în veci, arătatele case și locu este fondu drept a pomenitei municipalități, având a le stăpâni pacinic fără a privi oaricare pretenție ce obștirea duple formele dicanice ar da ocazie a naște; pentru care am iscălit.

V. Ștefanu.

1863 August 12

Urmează întărirea Tribunalului Neamț, Nr. 140 din 22 August 1863. Radu, Gheorghide și alte 2 iscălituri.

Urmează altă întăritură a Tribunalului Neamț, sub Nr. 63 din 19 Mart 1864.

Președinte, L. Radu, Gheorghide, Miloșu și alte 2 iscălituri.

IV ¹⁾

Ministerul Cultelor și instrucțiunii publice, prin adresa nr. 18754 din 31 Iunie 1863, aduce mulțumiri membrilor municipalității orașului Piatra „pentru stăruințele patriotice ce întrebuințați în înzestrarea școlilor publice cu case”, și face cunoscut că apreciază cumpărarea caselor dela Vasile Ștefan Manea și doamna Manea, și că a intervenit pentru suprimarea embaticului de patru oca de ciară către m-rea Pângărați.

V

Diiata. ²⁾

Prin cari eu Casandra Lipscănița ci mă aflu în vrîsta bătrîneților și căzută în ce disăvirșită slăbăciuni și neputinți, aflîndu-mă fără niciun ajutoriu și sprijin la ali meli nevoi, lipsită și chiar di hrana zilnică, deși am avut numai dicît numai o căsuți cu totul vechi, din cari nu mai esti cu putinți a ave ceva folos dintrînsa, fiind spre cădere și trebuind prifăcută, la cari eu neavînd niciun chip am socotit di bună voia me, ni-

1) Primăria Piatra — dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 11.

2) Primăria Piatra — Dosarul nr. 1 al actelor de proprietate, fila 95.

alita de nimene, a dănuî această căsuți schitului Horaița.

Care căsuți si află pe Ulița vechi, megieșită pe di o parte cu casa Vezeloai iar pe di alta cu medianul slobod. Căsuța si află pi locul bazmăn a dumisale c. c. Anicăi Baluș, cuprinsu locul în șesi stânjini gospod. Căsuța si află driaptă a me zestre di la părinții mei. Pre cari cu toată întregimea minții o fac danii schitului în veci, pi cari va ave schitul voi sau a o vindi sau a o prifaci, precum va socoti mai de folos; dicît numai va rămîne și schitul îndatorat cu condițiile următoare, adică întâi:

Va fi datoriu a număra cinci suti lei unii fiicei a meli, ci si află dusă prin lumi, pre cari din păcate am născut-o în vremea văduvii și după creștere măritîndu-o i-am dat zestre ceia ci am putut după stare me; iar aceste căsuți sint numai pentru comîndul meu, niavînd fiica me nicio parte într'însile, ori și când s'ar lvi di pe undi esti dusi, dicît numai ari a-ș primi cinci suti lei di la schit, fără a mai ave vreo pretenție în privire că eu nu am avut niciun folos di la dînsa și nici m'au sprijinit la neputințele meli, umblînd di capu ei.

Al doile, schitul va fi datoriu a mă ține cu cheltuială pentru hrana vieții și îmbrăcăminte pi cîti zile voi mai ave.

Al triile, după sfîrșitul meu, schitul va fi datoriu a-mi faci îngropare și grijile legiuite după pravila bisericii și dizgropare.

Al patrulea, schitul, după moartea me, îmi va treci atît numill meu, cît și al părinților mei în pomelnicul ctitoresc al bisericii schitului.

Și di astăzi înaite va rămîne schitul deplin stăpîn pi arătata căsuți, căruia i-am încredințat și documenturile ei, precum și imbaticurile și foaia di zestre ci o am dila părinții mei.

Iar cine din urmașii mei s'ar ispiti a strica aciastă diiată si fii supt blestemul celor șepti săboară și di mini neertați nici în vecul acesta nici în cel ci va să fii. Și spre mai bună asigurăntia schitului am rugat și pi fețile ci s'au întîmplat fați, di au adiverit aciasta cu a lor iscălituri, scriîndu-mi și eu numill prin condeiul scriitoriului și prin puniria degitului pi semnul sfîntii cruci.

1856 Noemvrie 21

† *Eu Casandra Lipscănița adiverez*

Și eu am scris cu zisa numitii

Grigorii Anastasiu

N. Manoliu

David Guțu

Stimon Bodescu

Ioan Bodescu

Iordache Scutariu

Gh. Stoicovici

Pavel Rusu

Ioniță Pleșa

Catena Buțuicesă

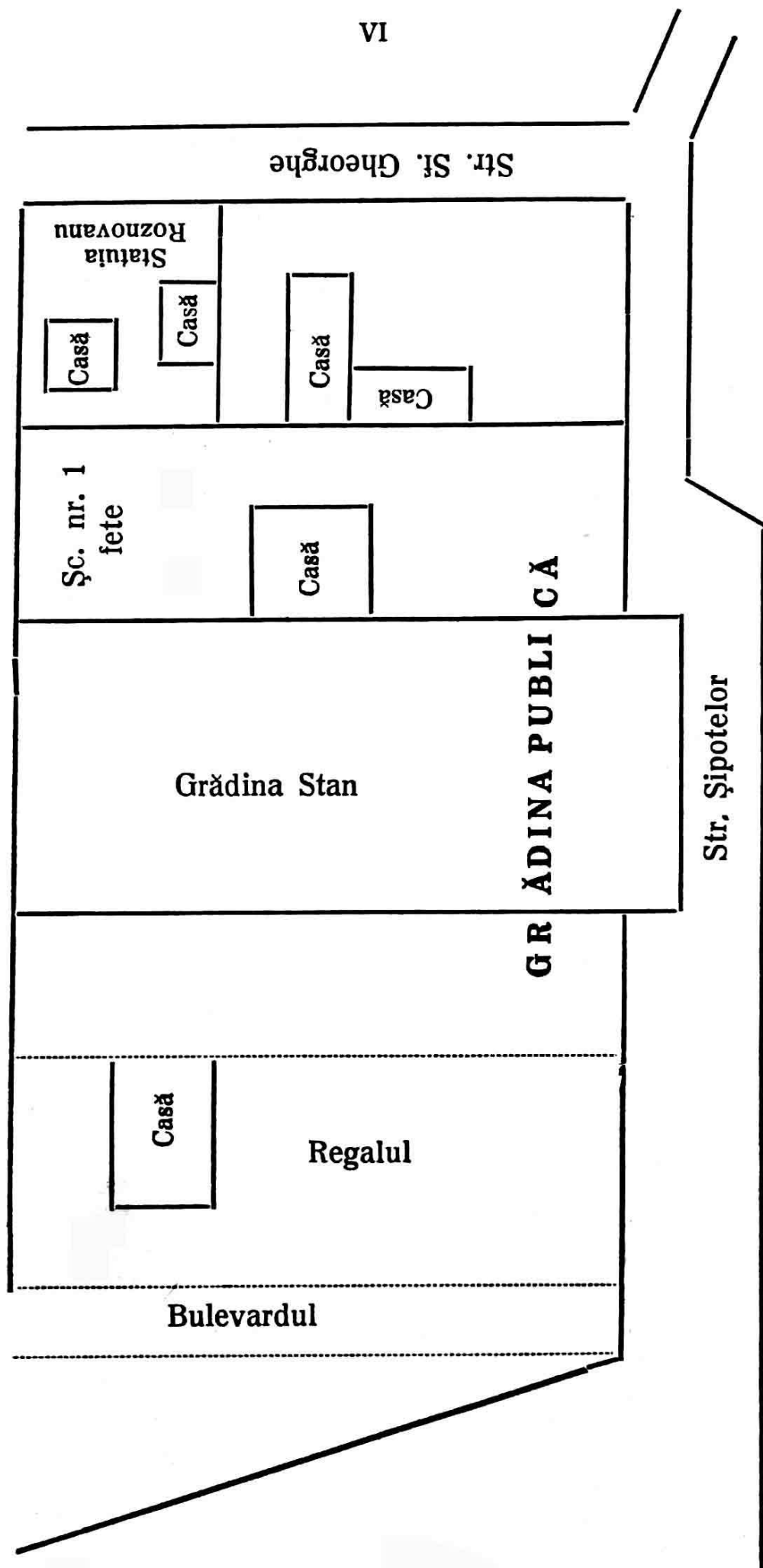
Gavril monah

3 isc. indescifrabile

E.

VI

S^{tr.} Alexandru cel Bun

N

S

Repartizarea locurilor unde-*i* azi grădina publică, după planul orașului Piatra din 1876, de V. M. Mavrodin

W.

Vieata școlară

Măria Sa Marele Voievod Mihai de Alba Iulia.

Acum 18 ani, în timp ce toamna bătea la ușă, cu amenințări de grabnică ninsoare, s'a născut în luna lui Octomvrie 25, în Sinaia în Castelul Peleşor, un fiu de prinț: *Mihai*.

Tânărul vlăstar a crescut apoi în mijlocul naturii alături de micii țărani, în cadrul și în manifestarea sufletului lor, petrecându-și timpul în jocul cu smeul, cu mingea, sau în încercări de puteri, luându-se la trântă cu dânșii, cunoscându-le astfel încă de pe atunci nevoile și durerile lor.

La vârsta de 7 ani, adică în 1928, Măria Sa a început cursul primar cu profesori aleși pentru tehnica scris-cititului, educația morală, educația fizică și tot ciclul potrivit primei epoci de școlaritate.

Cei 4 ani de școală primară au trecut ca o părere. Iată-L de acum în pragul școlii secundare, voinic, setos de carte, având înainte-I un câmp larg deschis.

Augustul Său părinte, M. S. Regele Carol II, a înțeles dar a și tradus în faptă poate cel mai de seamă principiu de la baza pedagogiei regești. Nu L-a trimis la școlile apusene pentru a se forma în lumea teoriilor înalte, de unde s'ar fi întors într-adevăr cu diplome strălucite dar mai îndepărtat de sufletul poporului ce-l va conduce, nu L-a trimis nici aiurea unde să cunoască științe abstracte, ci L-a ținut pe loc în raza oblăduirii și a luminii Sale, proiectată atât de frumos peste realitățile vechii noastre naționale. A făcut din El centru de preocupări educative, L-a așezat în mijlocul obștii cu care să se înfrățască pentru totdeauna. M. S. Regele a recrutat elemente din toate regiunile țării, alcătuind astfel prin clasa „Marelui Voievod“ o sinteză în miniatură a problemei de cârmuire și conducere pentru Acel ce va fi chemat să continue lanțul dinastic. Toți tinerii aceștia formează blocul unei clase omogene ca vârstă dar diferențiată după clasă socială și îndeletnicire profesională a părinților. Fiecare vine cu un bagaj de cunoștinți potrivit mediului, fiecare aduce ceva caracteristic în viața colectivă. Iar din toate acestea, Voievodul câștigă pre-

țioase cunoștinți și poate urmări cu succes procesul unei armonizări, din care se poate deduce principiul fundamental că valoarea personală e singurul criteriu de selecționare în viață.

Dar Majestatea Sa n'a înțeles numai o școală teoretică ci, conștient de greutățile prin care trece omenirea, nu-și poate găsi odihnă în cuprinsul palatului plin de strălucire și, de aceea, a orânduit ca în fiecare an, augustul Său fiu să facă câte o excursie în cuprinsul țării, pentru a se identifica cu spiritul și viața românească.

Și iată-L pe Măria Sa Marele Voievod Mihai trimis în tovărășia colegilor de clasă, să-și îndeplinească programul de înfăptuire cu poporul, iată-L la coarnele plugului răsturnând brazda de pământ reavăn, sub privirile pline de nădejdi ale Regelui; iată-L cu sapa în mână sub arșița de soare, prășind ogorul; iată-L numărându-și bătăturile din palmă, preț al înfrățirii cu pământul; iată-L de vorbă cu ciobanii, cu fetele și cu flăcăii satului, la horă; și iată-L apoi aplecat deasupra lepezilor, din mănăstirile voievodale, căutând să descifreze acea taină care a făcut din marii noștrii voievozi adevărați sfinți ai neamului.

Pornit din acea țară a Hațegului până la îndepărtata Bucovină, Măria Sa a cunoscut toate regiunile țării Sale și toate plângerile le-a înțeles. „Adeseaori trecea prin nesfârșite șiruri de țărani strângându-le călduros mâna lor bătătorită de sapă; stătea de le asculta graiul și le răspundea în același grai; poposea cu ei în jurul focului ca să le cunoască sufletul cinstit, sufletul care și la bine și la rău e pornit pe glumă și pe voe bună; trăind cu ei, prin ei și pentru ei, căci țara noastră e o țară de plugari vrednici. Dar pretutindeni unde a pus piciorul Măria Sa, poporul a văzut prin el pe Făt-Frumosul poveștilor sale, alături de energia părintelui Său“.

Și omenirea întreagă a înțeles că Majestatea Sa Regele are ca o preocupare permanentă formarea fiului Său, nu din cărți, ci din realitatea vieții...

În scopul acesta, Majestatea Sa Regele a înființat Străjeria și a decis ca o zi pe săptămână să fie consacrată practicei, căci:

„Dacă cineva n'a pus mâinele pe coarnele plugului, nu știe ce înseamnă dragostea de glie. Dacă nu s'a trudit cu sapa pe ogorul său numărându-și seara bătăturile din palme, nu va ști să prețuiască munca agricultorului; cine n'a dormit nicio dată pe pripor de munte în sarica mițoasă a ciobanului, ascultând murmurul dulce al apei și șușetul frunzelor, nu va înțeleg-

florul tainic al nemărginirii. Cine nu și-a simțit trupul ca des-
lăcut din încheeturi după o zi de coasă, acela nu va ști ce în-
semnă munca de la țară...

Iar un rege trebuie să le știe pe toate.. Și le știe... Dar
Măria Sa este și un bun ostaș al țării. Și dacă este adevărată
zicătoarea Românilui că ziua bună se cunoaște de dimineață,
apoi după manifestările până în pragul adolescenței Sale, putem
să anticipăm viitorul.

M. S. M. VOIEVOD MIHAI, SUBLOCOTENENT

Odată cu terminarea primei copilării, Voievodul S'a înscris
la liceul militar dela Mănăstirea Dealului, unde uniforma de os-
taș i-a împodobit sufletul cu năzuințe noi.

La un an după aceea a fost înscris la liceul tehnic aero-
nautic din Mediaș, pentru a i se îndeplini dorința de a cunoaște
tehnica aviației. După ce a fost pus să execute programul și
instrucția de soldat, a căpătat galonul de frunțăș pe care L-a

purtat cu deosebită mândrie fiind cea dintâi distincție a carierei Sale militare, și repartizat la batalionul 2 Vânători de Munte din Brașov. După aceea, anii și vrednicia i-au îmbogățit pe rând cu fir și cu matasă galoanele Măriei Sale. În toamna lui 1935, îl întâlnim ca elev plutonier pe câmpul manevrelor regale îndurând frigul și ploaia alături de trupă. Iar în 1937, la vârsta numai de 16 ani, este ridicat la gradul de sublocotenent în armata română. Ca ofițer, Măria Sa înțelege să-și facă din plin datoria, veghînd la paza hotarelor patriei.

Astăzi, Marele Voievod Mihai de Alba-Iulia a trecut pragul majoratului. De acum a devenit senator de drept și membru al Academiei Române. Greutățile vieții îi apasă din ce în ce mai greu pe umeri.

Zărilor se tulbură mereu, iar clipa ce vine nu știm ce va aduce. Avem însă un Rege care conduce destoinic destinele poporului nostru și un fiu de rege, pe Măria Sa Marele Voievod Mihai de Alba-Iulia, moștenitorul Tronului, gata la datorie.

Alexandru Stoian

Cl. VIII-a normală

- Bibliografie {
- 1) Din viața unui Fiu de Rege—de *Maior adjutant T. Sidorovici*.
  - 2) Cum învață a-și cunoaște țara Măria Sa Mihai—de *Ion Conea*.

Cuvinte princiare:

Azi, când pășesc pentru prima dată, după datina țării, în această adunare, ca senator de drept, îmi dau mai bine seama ca oricând de îndatoririle ce le am de îndeplinit ca Principe Moștenitor și ca Român.

Doresc ca prin aceasta să dau încă o dovadă despre hotărîrea Mea de a face tot ceea ce-Mi stă în putință pentru a răspunde așteptărilor Țării și a răsplăti străduințele de fiecare clipă pe care Iubitul Meu Părinte le face pentru a Mă apropia cât mai mult de vrednicia iluștrilor Mei străbuni.

M. S. M. Voievod Mihai

(Din cuvîntarea ținută în Senat, la 25 Noem. 1939).

Catinitatea noastră.

Problema latinității noastre merită cea mai mare atenție, mai ales acum când vremurile sunt tulburi.

Originea noastră latină e pe deplin dovedită.

Se știe că poporul nostru s'a născut din contopirea Dacilor cu Romanii și s'a format în nordul și în sudul Dunării, mai ales în regiunea care în antichitate purta numele de Dacia.

Existența unei Dacii puternice și organizate în regiunea Carpaților ne este dovedită de toți istoricii antici. Tot istoria ne amintește de luptele de pe timpul lui Domițian; ne spune de regele vestit al Dacilor, Decebal, care a reușit să formeze o țară strălucită; ne amintește apoi de luptele cu Traian, de cucerirea Daciei ș. a. m. d. Vasile Pârvan în cartea sa „Getica“ ne arată că dela Daci ne-au rămas o mulțime de numiri de orașe ca: Sarmisegetusa, Napoca, Petrodava; de ape: Marisus, Cerna, etc... și tot el argumentează în cartea aceea monumentală că *„ceea ce constituie caracteristicul secolelor din mileniu I, a. Hr. în Dacia, e legătura culturală cu Italia și cu vestul iliro-celtic“, adică o evoluție analoagă cu aceea ce se desfășura, fie în vestul celtic, fie în nordul germanic, exact în acea vreme“.*

Mai pomenește apoi Vasile Pârvan despre o civilizație vestită a poporului dacic, de legături comerciale cu Grecia și alte țări vechi, de credința Dacilor în Zamolxe, de riturile ce le îndeplineau ei când se așezau la masă, (de a pofti și zeii), când înmormântau pe cineva, (de a-l îngropa cu toate veșmintele și cu toate armele sale) și multe altele....

Urmând cursul istoriei, vedem că Dacia a fost prefăcută în provincie romană în anul 106 d. Hr., în urma crâncenului războiu dintre Traian și Decebal.

Din momentul acesta Dacia cade. Iar Traian, pentru că în urma războiului populația se împușinase grozav, a hotărât ca Dacia să fie colonizată cu Romani din imperiu. Aici a mai așezat el cele două mari legiuni: a V Macedonica și a XIII Gemina, începându-se opera de romanizare a Daciei, care în

decurs de câteva veacuri a fost desăvârșită. Cele două popoare s'au contopit și s'a născut un popor nou, cu însușiri comune și deprinderi comune. Dar masa cea mare a Romanilor a copleșit puțină populație dacică și poporul nou născut avea mai multă înțățişare romanică decât dacică. Limba poporului născut a fost tot cea latină...

Dar tocmai când sorții se arătau să fie mai binefăcători poporului acestuia, cerul s'a întunecat, după cum spune Russo în „Cântarea României“, și dinspre negurile zării au prins a curge puhoai de barbari: *„Vântul dela miază-noapte suflă furios... cerul se întunecă... pământul se cutremură... în patru unghiuri ale lumii se văd înălțându-se stâlpi de flacără învăluiți în nori de fum... Se aude armăsarii nechezând, turmele mugind, sgomote de cai și o larmă îngrozitoare de glasuri de tot felul“; limbile se amestecă și oamenii nu se mai pot înțelege... Popoarele se îngrămădesc și se îndeasă unele peste altele... deabia urma unora s'a șters și altele au răvălît în locul lor,... pare că ziua cea de apoi a lumii a sosit... scrâșniri de dinți... gemete și țipete de moarte se mai aud... noroadele dau năvală peste noroade și oamenii peste oameni... pustiirea pășește înainte... și în urma lor... dreptatea stă în jaf... legea în vârful săbiei... Noaptea cu besnele sale a cotropit omenirea... sângele curge pâraie... focul mistuiește ce scapă de sabie și moartea seceră pământul... întunecimea se îndeasă și mai mult... tot neamul omenesc se frământă și se sdruncinează... Urgia Domnului, dreptatea dumnezească, trece pe pământ pustiind...“*

Așa erau vremurile acelea în care poporul român era deabia în fașă. Și cu toate acestea, în loc să dispară, s'a întărit, s'a cizelat sub spada dușmană și s'a întărit în robie devenind un popor mare și puternic. Sub ploaia aceea de sălbatici ce năpădeau din toate colțurile zării, poporul rămas în urma retragerii lui Aurelian din Dacia, s'a format și s'a orânduit în mici stătulețe purtând nume romane, ca acela de principat, județ, etc., iar când Slavii au apărut la orizontul țării, poporul român era format. Deși influența Slavilor n'a fost prea puternică, dela ei ne-au rămas totuși o mulțime de cuvinte, mai ales din acelea de lucruri necesare ciobanului și agricultorului, iar mai târziu, prin calea religioasă, ne-au mai trimis un potop de cuvinte care se întrebunțează mai ales în viața monahală.

Dela convoiul celorlalți năvălitori n'avem decât prea puține urme lăsate. Popoarele acestea au trecut ca un vânt viforos peste capul nostru, dar n'au alterat constituția noastră.

Cât despre Unguri, ei au încercat în multe rânduri și prin tot felul de mijloace să ne desnaționalizeze frații noștri de peste munți. Se cunosc doar procedeele și măsurile luate de dânșii în decursul veacurilor. Se știe apoi cum unii dintre istoricii unguri, bazați pe niște idei greșite, au contestat continuitatea elementului roman în nordul Dunării și au pus la îndoială originea noastră. Noi le-am dovedit că principiile pe care s'au bazat ei nu le-au înțeles... Că nu se putea ca toată populația Daciei să plece cu Aurelian peste Dunăre; că, dacă noi ne-am fi întors prin veacul al XIII-lea înapoi, ar fi trebuit ca lucrul acesta să fie semnalat în vreo istorie; că, dacă noi nu am fi rămas în mijlocul munților, șirul capitalelor nu s'ar fi scurs dinspre munți înspre hotare, ci invers, ș. a. m., d. demonstrându-le până și aceea că ei singuri se contrazic, deoarece unul dintre istoricii lor afirmase despre luptele lor cu Românii la ocuparea Ardealului.

Și ideea cea adevărată a triumfat alături de urmele romane ca: Tropaeum Trajani dela Adam Clissi; de podul lui Traian; de Alba-Iulia, Turnu-Severin, Danubius, Detunata, Curcubeta etc.

Sufletul român se înfățișa aidoma strămoșilor: Românul este energic ca Romanul, e harnic ca Dacul, e bun ostaș ca Mucius Scaevola, e om al cuvântului ca Decebal... Românul e sădit în câmpul celor două popoare și seva din care se hrănește el e mai fecundă decât a oricărui neam. În Român se întruchipează și binele și răul, dar binele e al binelui și răul e dat celui rău. Nimeni nu se răzbună mai greu ca Românul, — dar dacă ești bun cu el, e bun și el cu tine. Pildă ne sunt doar Moții, ucel urmași ai marelui împărat, care s'au cuibărit în munți și s'au răzvrătit în atâtea rânduri asupra asupritorilor care, pe lângă libertate și drepturi, vroiau să le mai fure și graiul. Graiul mai ales, limba aceea de miere n'o dă Românul pentru nimic în lume. El știe că viața unui popor depinde în mare măsură de existența limbii sale.

De aceea, când rău voitorii au contestat originea limbii amenințându-ne astfel viața, Românii s'au sculat în cetate și au dovedit tuturor dreptul lor incontestabil. Atunci s'au născut și exagerările latiniste, dar cu timpul s'au îndepărtat și acestea și limba ne-a rămas curată și frumoasă așa cum a urzit-o firea.

Iar astăzi limba noastră stă alături de surorile ei cărora le face cinste și dacă cineva i-ar mai contesta latinitatea, mijloacele sunt prea suficiente pentru a dovedi adevărul. Dar să vedem, mai în amănunțime, procesul prin care s'a născut limba

română și preschimbările ce le-a suferit până la starea actuală.

În urma dislocării imperiului roman, vechii Latini, amestecându-se cu unele ramuri ale barbarilor, au dat naștere la limbi nouă. Astfel limba romanică vorbită pe cuprinsul dintre Adriatică, Istria, Tirol și Cantoanele elvețiene a luat denumirea de limbă retică; în Italia, de limbă italiană; în Franța, de limbă franceză; în Spania, de limbă spaniolă; în Portugalia, de limbă portugheză; iar limba din Dacia și Peninsula, de limbă română.

Toate aceste limbi romanice au suferit influența germană, afară de limba română.

Limba română născută fiind din limba dacă și limba latină, ar fi normal ca elementele ei să fie două. Din nefericire însă, din lipsă de urme a limbii dacice, elementul acesteia nu se poate constata nici chiar prin comparație cu limba albaneză care este singura limbă ce mai menține urme tracice. Se presupune însă că influența elementului dacic a fost manifestată prin punerea articolului la urmă, lucru ce nu se mai întâlnește la celelalte limbi latine și se găsește doar în limba albaneză și bulgară. Nici limba slavonă n'a cunoscut acest fel de așezare.

Elementul constitutiv și dominant al limbii române a fost deci elementul latin, care a imprimat limbii noastre întreaga construcție gramaticală.

Fondul latin al limbii române este de netăgăduit și proba lui se poate face prin monografia și fonetica cuvintelor latine păstrate în limba noastră mai bine decât în orice altă limbă de aceeași origine. Vocabularul latin al limbii române este mai sărac decât al altor limbi latine, totuși să nu se uite influența slavonă exercitată asupra limbii noastre și să se țină seamă că, deși un mileniu am fost sguđuiți continuu de popoare străine, fizionomia cuvintelor latine a rămas tot de pură latinitate.

Limba ce o vorbim astăzi nu e un rezultat al clasicei latine, ci limba noastră se trage din latina vulgară, căci Dacia n'a fost colonizată cu elemente ale clasei culte, ci cu muncitori. Totuși au existat și nobili, dar departe de sufletul masei; nobilii aceștia au fost sus, la cârmă, așa că n'au putut influența limba poporului. De aceea, fondul latin al limbii noastre trebuie căutat în latina vulgară. Particularitățile limbii vulgare s'au putut vedea pe inscripțiunile latine făcute în imperiul romanic; departe de Roma, ele se găsesc în scrierile rămase pe tăblițele cerate (contracte, testamente, scrisori comerciale); în

Inscripțiunile scrise pe case, inscripțiuni numite graffiti ; în cărțile de gramatică, din care se amplifică greșelile vulgului, în scrierile autorilor care batjocoreau în scrierile lor graiul vulgului, etc... Din această limbă latină vulgară, care a influențat limba română, au rămas sunetele închise și deschise. În general, așa zisele particularități fonetice ale limbii române nu sunt decât urmele influenței limbii latine vulgare. Cercetând fonetica, observăm deasemeni că sunetele : ă, â, ce, gi ț, ș, z, (din j), aflate în mod constant la toate cuvintele vechi de origine curat românească, sunt mai vechi decât orice cuvinte străine introduse în limbă și se găsesc, cu mici modificări, în limba vulgară latină. Transformarea lui *a* în *e* s'a găsit chiar în limba latină (*tarterum* în loc de *tartarum*). Sunetele *ci* și *ce* au existat. Probă, râul Cerna. Pentru *gi* și *ge* avem : *mais-magis* ; *Intenium*, din *ingenium*. În latină, *te* este transformat în *ta*. (*Caritze* în loc de *Caritia*). Astfel se explică prezența lui ț în limba română. Pentru ș există un pasaj în Quintilian, în care acesta spune că *s* are și pronunții dulci ; aceasta este o probă că ș exista, deși n'are reprezentarea lui grafică. Pentru transformarea lui *j* din *z* avem exemplu lui „*Zunior*“ în loc de „*Junior*“. Tot printr'o transformare în toate limbile române a fost dispariția diferitelor forme, în special a formelor simple ; astfel a dispărut forma simplă a pasivului și au apărut forme compuse. Unele verbe au trecut dintr'o conjugare în alta. Spre exemplu : un verb care era la conjugarea I a trecut la conjugarea II și III.

Schimbări de felul acesta au intervenit și în declinarea substantivelor, contopindu-se forme întregi de declinări. În privința accentului pe care-l avem pe penultima silabă, el este de origine românească, deoarece se găsește și în latina clasică.

Morfologia. În gramatica limbii române influențele străine sunt extrem de reduse ; ea este în întregime de origine latină. Diferențele dintre cele două gramatici se datoresc doar latinei vulgare și fenomenelor lingvistice care au survenit în decursul vremurilor, transformând anumite forme gramaticale latine, urmând o anumită regulă. Forma pasivă, în latinește, se deosebește de forma pasivă românească, pentrucă forma pasivă română se face cu ajutorul unui alt verb, fapt ce se întâlnește numai în latina vulgară, de unde reiese că această schimbare s'a săvârșit în timpul existenței limbii române vorbite ; deci cam prin sec. al VI.

Forma pasivă din limba română se găsește de altfel în

toate limbile de origine romanică. Forma activă a limbii noastre și a celor romanice, în general, deși formate din elemente latine, se deosebește de forma latină, prin introducerea verbelor ajutătoare: *habere* și *volere*, întrucât cea latină nu are decât pe *esse* (a fi). Perfectul și viitorul sunt la fel cu al celorlalte limbi romanice; mai mult ca perfectul însă este mai curat cel românesc, decât al celorlalte limbi romanice. Afară de aceasta, conjugările din limba română corespund conjugărilor din latină, pe când celelalte limbi romanice, conjugările sunt cu mult modificate. Astfel, în limba latină verbele de conjugarea întâia: *a - are*; a doua: *ere*; a treia; *ere* și a patra, *ire*, — corespund în românește: I, *are*; II, *ere* lung; III *ere scurt*; IV, *ire*. Deosebiri în cea ce privește conjugarea, găsim la unele verbe care în latinește sunt de o conjugare, iar în românește au trecut în alta. Imperativul ni s'a păstrat nestingherit, iar forma perfectului simplu este aproape aceeași cu cea din latina veche.

În ceea ce privește substantivele, în limba latină erau cinci declinări; la noi sunt numai trei, din cauză că declinarea III latină s'a alipit la I română, iar IV latină la II română. Așa s'a ajuns la forma de astăzi.

Cât despre adjective se știe că în latinește erau trei grupe mari. Din grupa I, cea mai numeroasă, făceau parte adjectivele cu trei terminațiuni; din a II, făceau parte adjectivele cu două terminațiuni, iar din a III, unde erau cele mai puține, făceau parte adjectivele cu o singură terminațiune. Din cauză că primul grup era prea numeros, toate adjectivele au primit cu timpul forma acestui grup (*bonus, bona, bonum*).

În latina vulgară nu se mai pronunța nici *s* și nici *m*, așa că în românește au rămas sub forma de *bonu, bună*, de unde s'a ajuns la *bun, bună*. Însă ceea ce deosebește limba noastră de celelalte limbi latine e faptul că unele adjective din grupa II, terminată în *e*, s'au păstrat în românește ca verbe.

În ceea ce privește celelalte părți morfologice, numeralul pronumele, adverbul, etc., ele se mențin aproape întocmai ca în latina mamă.

Lexicul limbii române. Din punct de vedere al numărului cuvintelor, mulți au susținut că ar fi mai multe cuvinte de origine străină, fapt ce ar depăși fondul latin.

Dar se știe de statistica lui Hașdeu făcută tocmai în regiunea în care avem un conglomerat de străini în Dobrogea, unde se constată cu toate acestea că majoritatea cuvintelor, care cir-

culă în poporul de acolo, sunt de origine latină. Iar dacă s'ar cerceta apoi toate cuvintele din graiul viu al poporului și s'ar face o revizuire a monumentelor vechi literare, se va da peste o avuție nebănuită de cuvinte latine, pe care astăzi nu le mai întrebuițăm, dar care în trecut au fost folosite de cronicari, de mitropoliți, de inscripțiunile de la biserici și mănăstiri, și chiar de unii scriitori mai mari.

Astfel se găsesc în vechile hrisoave cuvinte ca acestea : agru (ogor) dela *ager* ; mucoare (mucezeală) dela *mucorem* ; pă-lanc (gard) dela *pallanca* ; macru (slab) dela *macer* ; matroană (bătrână) dela *matrona*, etc.

Dovezi sunt apoi scrierile lui Odobescu, Ghica și Hașdeu, iar în zilele noastre Sadoveanu, în care se folosesc o ploaie de cuvinte ce astăzi nu se mai întrebuițează sau care au evoluat schimbându-și constituția. Așa sunt : fuște (toiag), gârâț (luptător), ghenărar (general), flintă (pușcă) Domnezeu (Dumnezeu) ș. a. m. d.

De aceea uimit s'a întrebat și August Treboniu Laurian, când a constatat atâtea cuvinte latine dispărute într'un timp atât de scurt : „*Câte se vor fi pierdut oare dela nașterea acestui popor până acum, dacă dela primele scrieri și până astăzi au dispărut atâtea ?*“

Așa s'au întrebat și au argumentat de fapt toți latiniștii noștri. Dar se observă încă, după o regulă generală, că unele cuvinte din latina vulgară transformate au dat o formă asemănătoare. Exemplu : dela *battuo*, prin transformare a ajuns în franțuzește *bataille*, în italienește *bataglia*, în spaniolă *batalla* și în românește *bataie*.

În afară de aceste cuvinte, care-s extrem de numeroase, poporul român a păstrat multe din zicătorile de origine pur romană, păstrând nu numai ideile dar chiar înțelesul lor. Prin câteva exemple se va vedea și aceasta. Exemplu : *Vai de capuț tău* (*Vae capiti tue*) ;

Dar, restrângând sfera numai în cuprinsul limbii române, vom observa caracteristice comune la toate dialectele sale, ceea ce dovedește încă mai precis latinitatea sa. Limba română cuprinde patru dialecte : dialectul daco-român care e însăși limba noastră, dialectul aromân răspândit printre Români din jurul munților Rodope, dialectul istro-român, vorbit de vreo opt sate de Români din Istria și dialectul megleno-român, găsit la Români din Meglen, lângă Salonic.

Ei bine, toate dialectele acestea au suferit transformări comune. Așa, de pildă, un lucru întâlnit în toată întinderea limbii

române e transformarea lui *l* intervocalic în *r*, dar asta numai la cuvintele de origine latină. Din *solem* s'a ajuns la *soare*, spre exemplu; pe când dacă am lua orice cuvânt de origine slavă și-l vom analiza, vom constata că ele au rămas intacte. Exemplu: boală, fală, gol, milă, etc.

Din cele observate, rezultă că la venirea Slavilor în atingere cu Românii, această lege fonetică nu mai era în vigoare și că acțiunea ei se încheiase. Aceasta este o lege fonetică generală a limbii române. Dar o particularitate specială Românilor din Istria și Moșilor din Ardeal este prefacerea lui *n* intervocalic în *r*: *bură pâre* (bună pâne).

Se constată apoi o mare apropiere între dialectul daco-român și cel aromân. Așa, bunăoară, găsim la Aromâni fenomene fonetice românești din cele mai caracteristice, ca: transformarea vocalei *a* urmată de *n* + *cons.* sau *m* + *cons.* la *â*; trecerea vocalei *e* la *ie*; păstrarea lui *e*, *i* și *u*; căderea labialelor *b* și *v* între două vocale; alterarea consonantelor *d* și *s* sub influența unui *i* următor; căderea lui *l* înhiat, etc.

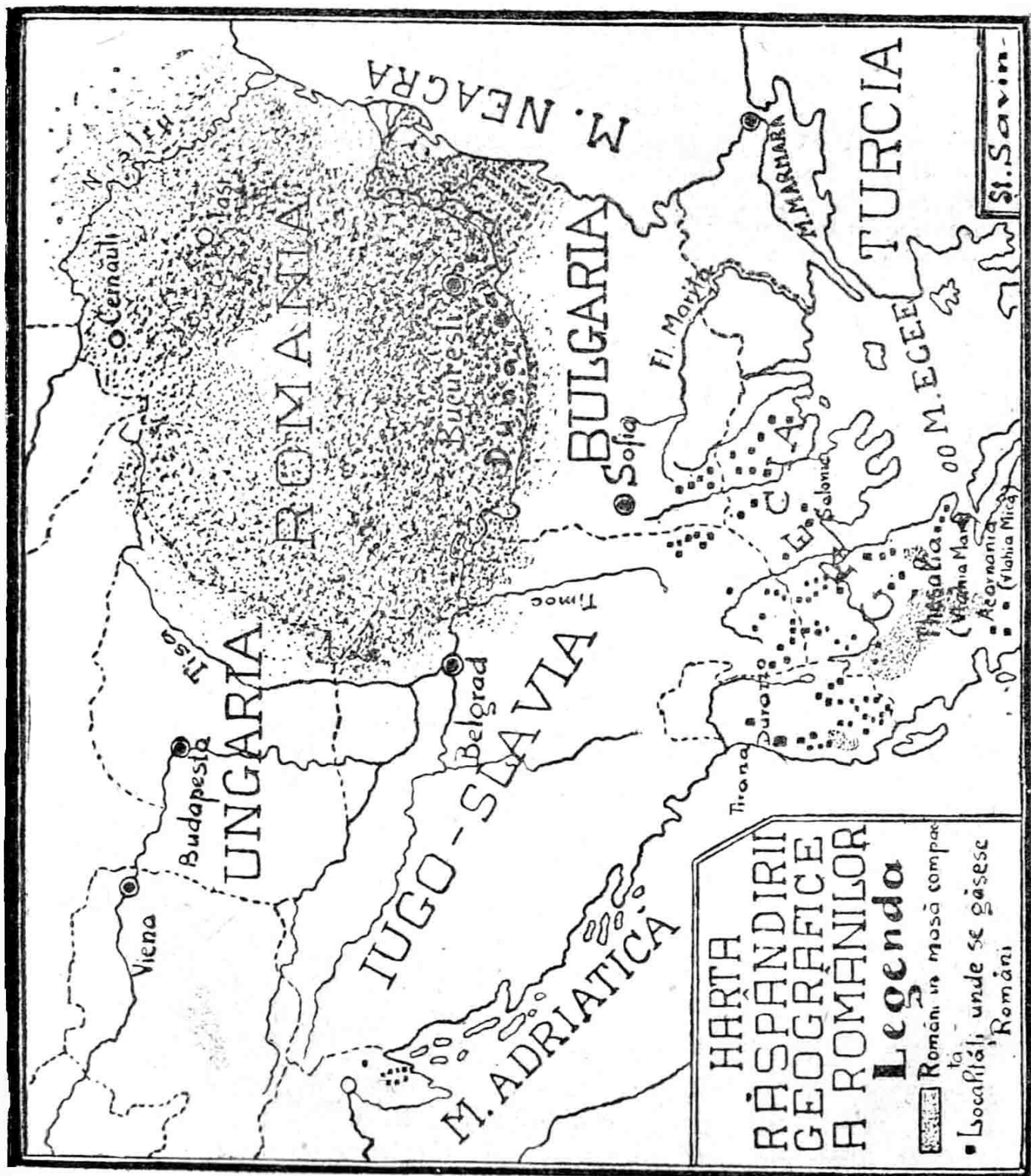
Intâlnim deasemeni în dialectul aromân fenomene morfologice caracteristice limbii române, ca: postpunerea articolului, exprimarea prin aceeași formă a genetivului și a dativului, formarea comparativului cu ajutorul adverbului *mai* < *magis* și a numeralelor de la 11—19 cu ajutorul prepoziției *spre* < *super*; exprimarea viitorului prin *voiu* < *volio*, etc. Aceste asemănări care se completează și cu altele de ordin lexical, semantic și sintactic, arată că limba română, deși despărțită astăzi de cea albaneză, a dus totuși cu aceasta o viață comună, care, după părerea filologilor, a durat până prin veacul al V-lea d. Hr dovedind astfel existența unui popor de neam romanic pe meleagurile acestea. Comparând deasemeni dialectul daco-român cu celelalte dialecte, constatăm iarăși o serie de lucruri care nu numai că afirmă existența unei limbi mari romanice, dar o și impun categoric. Sunt unele cuvinte care, spre exemplu, se pronunță la fel în toate dialectele, ca: Dumnezeu, dracul, piatra, piere, etc. și sunt reguli care sunt generale pentru toată limba românească.

Dar dacă limbile se aseamănă între ele și dialectele sunt iarăși aproape aceleași, cu atât mai mult graiurile românești nu se deosebesc. Este la noi o unitate de limbă cum rar se mai întâlnește la alte popoare. Românii noștri de pretutindeni se înțeleg foarte bine între ei, pe când dacă am lua orice alt popor de origine romanică și l-am cerceta, am constata că

nicăiri nu se mai găsește o asemenea unitate de limbă.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Manual de limba română cl. VI, VII și VIII de Nedioglu.
- 2) Manual pentru bacalaureat . . . . . de Grigore Enescu.
- 3) Getica . . . . . de Vasile Pârvan.

- 4) Istoria Românilor . . . . . de Panaitescu.
- 5) Istoria literaturii române . . . . . de Gabriel Drăgan.
- 6) Cântarea României . . . . . de Alecu Russo.
- 7) Explicații la clasă . . . . . după d-l prof. Victor Țăranu.

Al. V. Iftimie
cl. VIII-a normală.

Excursia absolvenților

din seria 1938.

Trecuse și ultimul an de școală, trecuseră examenele cu fiorii lor de groapă și bucurie.

Venise și ziua îmbucurătoare socotită drept cea mai mare sărbătoare din viața noastră, zi în care primisem rezultatul îmbucurător al muncii depuse zi de zi, oră cu oră, în decursul celor opt ani de zile, petrecuți pe băncile școlii. — Ni se împlinise un ideal.

Așteptam acum cu mare nerăbdare ziua plecării în excursia pe care o proiectasem încă dela începutul anului școlar.

Itinerariu acestei excursii îl fixasem de mai înainte, astfel: Piatra-Neamț — Tg. Ocna, Măgheruș — Brașov — valea Prahovei, Sinaia — Ploești — București — Giurgiu.

Până aici aveam să călătorim cu trenul. Dela Giurgiu până la Cerna-Vodă cu vaporul pe Dunăre, iar de la Cerna-Vodă până la Constanța iarăși cu trenul. Dela Constanța la Piatra-N. urma să ne întoarcem tot cu trenul trecând prin Cerna-Vodă, Făurei, Brăila, Galați, Tecuci, Mărășești, Adjud. Bacău și în sfârșit Piatra-Neamț.

În dimineața zilei de 28 Iunie, când soarele se ridicase de o suliță pe cer, eram adunați cu toții în gară, absolvenții școlii împreună cu domnii profesori V. Dobrescu, Victor Țaranu și d-l secretar I. Arnăutu.

Unii se urcaseră în vagon, alții se plimbau agitați pe peron, părându-li-se că cele câteva minute până la plecare o să dureze o vecinicie.

Ne luarăm rămas bun dela cei ce rămâneau în Piatra și apoi ne urcarăm în vagon. căutându-ne fiecare câte un loc mai aproape de geam, pentru a putea admira priveliștile care aveau să ni se înfățișeze de aici înainte.

După ce cele câteva minunte se scurseră, trenul alunecă

întâiu încet, apoi din ce în ce mai repede, ducându-ne în acea dimineață de vară îmbălsămată de parfumul florilor de teiu, spre locuri necunoscute. Pe fețele tuturor se observa un zâmbet de mulțumire; glumele aruncate de unii colegi crează o atmosferă de veselie tinerească și în timp ce trenul fugea ca o nălucă, lăsând în urmă frumoșii noștri munți, noi priveliști ni se înfățișau ochilor noștri setoși de a vedea cât mai multe.

După aproape două ore de mers, ajunserăm în Bacău, unde trebuia să schimbăm trenul. Trenul pe care trebuia să-l luăm ne aștepta — parcă anume pe noi — gata de plecare, așa că în grabă ne-am urcat în vagoane, căutându-ne locuri care pe unde găseam. Plecarăm îndată lăsând în urmă și Bacăul. Locomotiva pufăia scurt ca un balaur de oțel, trăgând furioasă parcă vagoanele după ea.

Dela Bacău părăsirăm valea Bistriței, care se sfârșește aici prin vărsarea ei în Siret, intrând pe frumoasa vale a Siretului mult mai largă, cu luncile-i încântătoare. Merserăm pe această vale până la Adjud, unde trebuia să schimbăm trenul spre a ne îndrepta spre Tg. Ocna.

Ne-am oprit pentru două ore în Adjud, vizitând acest târgușor, apoi de aici ne-am îndreptat spre Tg. Ocna, părăsind și valea Siretului, căci drumul nostru era de aici înainte pe cea a Trotușului. Priveliști noi ni se înfățișau, căci din nou ne îndreptam spre lanțul carpatin, pe care în curând aveam să-l trecem pela Ghimiș-Palanca.

Pela ora trei am ajuns în Tg. Ocna, unde aveam să petrecem și noaptea. Aici am vizitat salina, însă nu am putut pătrunde în interior, deoarece sosisem prea târziu și pentru a putea pătrunde înăuntru sunt ore anumite, fixate de direcțiunea salinei. Ne-am mulțumit cu ce am putut vedea la suprafață și cu explicațiile date de către D-l institutor Tudoreanu, care ne-a primit foarte bine voitor, însoțindu-ne peste tot ca și cum am fi fost musafirii domniei-sale.

Am vizitat frumosul parc dela poalele vestitei „Măgura“, unde în timpul războiului pentru întregirea neamului s'au dat lupte înverșunate și unde mulți eroi au căzut pentru apărarea gliei străbune, pe care hrăpăreții dușmani vroiau să ne-o cucerască. O parte din excursioniști, conduși de D-l profesor V. Țăranu s'au urcat sus la schit. Alături de Măgura, pe care din depărtare se vede mausoleul eroilor căzuți, mai înspre nord se ridică culmea Cireșoaiei, unde, cum spunea D-l Tudoreanu prin frumoasele-i cuvinte, în 1917 s'a plămădit cu sângele vitejilor

ostași România Mare, pe care noi am moștenit-o.

Ne-am petrecut noaptea aici fiind găzduiți la Căminul invalizilor de războiu, iar dimineața la ora trei, când ziua se îngâna cu noaptea, noi așteptam în gară trenul care avea să ne treacă munții în Ardeal.

Am plecat spre Măgheruș comuna din Secuime adoptată de școala noastră, ducând cu noi pe cei doi băieți Aurel și Francisc, infieți de școală — pe care aveam să-i lăsăm părinților până în toamnă, când se vor începe din nou cursurile școlii.

Bucuria lor că merg acasă era nemărginită, ne-mai-găsindu-și loc și odihnă până ce s'au văzut acasă. Mergeam în dimineața aceea răcoroasă pe valea Trotușului atât de bogată și pitorească, cu sate mari și frumoase, spre Ardealul pe care cu toții doream să-l vedem.

Am trecut prin Palanca și Ghimiș de unde trenul a început a urca din greu spre creierul munților acoperiți cu fânețe și păduri. După ce am străbătut prin lungile tuneluri săpate în inima munților, din besna care ne împresurase pe subt pământ, ne-am trezit la lumină pe frumoasele și încântătoarele plaiuri ardelene, cu covorul lor de verdeață presărat cu flori frumos mirositoare și multicolore.

Și când am început a coborî din munți spre depresiunile ardelene, orizonturile au început a se lărgi înfățișându-ni-se toate frumusețile cu care bunul Dumnezeu a împodobit aceste plaiuri, care au văzut atâta jale și suferință românească, plaiuri care în nenumărate rânduri au fost stropite cu sângele vitejilor voievozi și oșteni români.

Ne găseam în țara Dacilor viteazului rege Decebal.

Și gândurile noastre sburau înspre trecutul îndepărtat, spre acele vremuri străbune, când pe aceste plaiuri se plămădea neamul nostru românesc. Răpiți de asemenea gânduri și vrăjiți de frumusețea locurilor pe unde treceam, ne trezirăm ajunși în gara Ciceu, de unde am mers la Sf. Gheorghe, iar de aici la Ozun unde ne-am oprit pentru a merge la Măgheruș.

Aici ne așteptau trăsurile locuitorilor care veniseră întru întâmpinarea noastră, împreună cu notarul și primarii comunelor Măgheruș și Lisnău. Ne-am urcat care cum am putut și cum am apucat în trăsuri și în goana cailor, printre holdele de grâu și secară, ondulându-se în adierea vântului ca valurile mării puțin agitate, am plecat spre Măgheruș, prin norii de graf care ne-au împresurat,

Am trecut prin comuna Lisnău și după o oră de mers, iată-ne ajunși și la școala din Măgheruș. Aici, în curtea școlii, căci nu există biserică ortodoxă, s'a oficiat de către preotul ortodox al acestei comuni un parastas pentru pomenirea regretatului director Ioan Drăgan, care pentru prima dată sosise pe aceste locuri anul trecut, împreună cu absolvenții de atunci ai școlii.

A urmat apoi o modestă serbare dată de către elevii de la școala de aici sub conducerea învățătorului, la care am contribuit și noi cu câteva coruri patriotice.

Dela școală am mers la primărie, unde am luat masa care ni s'a dat de către comună, la amiază și seara.

Pentru noapte am fost găzduiți la locuitorii din comună, fiind foarte bine primiți.

Oamenii sunt înstăriți, comuna e bogată având fiecare locuitor pământ destul și vite frumoase pe care le îngrijesc foarte bine, ținându-le în grajduri bine întreținute.

La fiecare casă fâlfâia în acea zi tricolorul și satul avea un aspect de sărbătoare, dar parcă ți se strânge inima când, în loc ca pe aceste locuri atât de frumoase să răsunе graiul și cântecele românești, auzi mai mult graiul aspru pătruns parcă de un fior sălbatic.

Doar câțiva locuitori știu a vorbi românește, restul îți răspund în ungurește, când îi întrebi ceva, căci nu știu românește, iar de știu, nu vorbesc. Pe viitor poate se va face mai mult pentru reromânizarea acestor fii ai țării, care în mare parte din cauza asupririlor maghiare și-au pierdut graiul lor care era odinioară cel românesc.

Astfel, ziua de 29 Iunie, în care noi creștinii ortodoksi sărbătorim pe sfinții apostoli Petru și Pavel, ne-am petrecut-o aici în mijlocul locuitorilor din Măgheruș.

La masa dela amiază, D-l director Virgil Dobrescu a ținut locuitorilor un cuvânt, la care a răspuns preotul comunii mulțumind prin călduroase și frumoase cuvinte. Cuvintele rostite de către D-l director au fost traduse de către preot în ungurește locuitorilor, pentru a fi înțelese de ei.

Adoua zi dis-de-dimineată am plecat cu trăsurile pe un alt drum mai scurt spre Ozun, de unde cu trenul am plecat spre Braşov. Pela ora zece am ajuns în Braşov unde ne-am oprit până la ora 1 după masă. Am vizitat aici în parte oraşul destul de frumos şi muzeul săsesc Honterus, care se află lângă Biserica Neagră. După ce am luat masa, am părăsit şi Braşovul plecând spre Ploeşti pentru a putea merge ziua pe valea Prahovei, socotită drept cea mai frumoasă vale din ţara noastră. Din nou străbăteam Carpaţii, îndreptându-ne spre capitala ţării.

Trecând prin tuneluri am ajuns la Predeal. Oprirea trenului aici ca în orice gară a fost destul de scurtă. În faţa noastră se înălţau Bucegii şi Caraimanul cu râpile lor prăpăstioase şi cu piscurile care se înalţă semeţ spre cer, străbătând norii de care sunt înconjuraţi.

Caraimanul este străjuit de o cruce mare, care se vede de departe şi despre care ni s'a spus că noaptea este luminată electric. Am ajuns la Sinaia unde ne-am oprit pentru două ore, vizitând mănăstirea Sinaia cu mormântul lui Take Ionescu şi Castelul Peleş pe care l-am privit de departe, neputându-l vizita în interior. La ora cinci jumătate am plecat şi din Sinaia, iar pela ora şapte am fost la Ploeşti unde ne-am oprit, fiind găzduiţi pentru noapte la Liceul Comercial. În Ploeşti am vizitat a doua zi palatul halelor, iar după masă am plecat la Bucureşti unde am stat trei zile. Am fost găzduiţi în Bucureşti la Şcoala Normală de băieţi. În Bucureşti am vizitat satul model cu expoziţia echipelor regale studenteşti, Parcul Carol cu muzeul agricol, Cimitirul Belu unde ne-am oprit la mormântul marelui poet Mihail Eminescu. Duminică în ziua de 3 Iulie ne-am dus la biserica sfintei Patriarhii şi la Domniţa Bălaşa. Am vizitat apoi palatul ziarului „Universul“ şi Ateneul Român. Luni, 4 Iulie, la ora 9 dimineaţa, am plecat din Gara de Nord spre Giurgiu. Ne-am oprit şi la Giurgiu pentru o noapte fiind găzduiţi la Gimnaziul Industrial. Am vizitat aici fabrica de zahăr, iar a doua zi, la ora 11 dimineaţa, ne-am îmbarcat în port pe vaporul „Gr. Manu“, care avea să ne ducă până la Cerna-Vodă. În faţa Giurgiului se vede oraşul bulgăresc Rusciukul cu numeroase fabrici. Dunărea cea mare o aveam înaintea ochilor noştri. Cu nerăbdare aşteptam plecarea vaporului, care avea să ne poarte pe apele ei. La plecarea din Giurgiu, cerul era acoperit de nori şi în curând începu a cădea o ploaie deasă care ne sili să ne adăpostim sub acoperişul vaporului. Am fi dorit să avem timp frumos pe Dunăre, dar eram şi bucuroşi că pen-

tru moment scăpasem de căldurile înăbușitoare de cuptor, pe care am fost siliți să le suportăm tot cursul drumului până aici și mai cu seamă în București. În sfârșit, iată-ne plecați! Vaporul spinteca apele mărețului fluviu, care vine de peste multe țări până ce se aruncă în Marea cea mare.

Legănați de valuri, având în dreapta țărmul bulgăresc mai înalt și mai străin, iar în stânga pe cel românesc acoperit cu păduri de sălcii, vaporul ne ducea tot înainte spre alte locuri necunoscute. Totul pentru noi era nou. Deprinși cu priveliștile munților noștri, ne coborîsem în împărăția apelor și a Bărăganului. Dela o vreme intrarăm pe teritoriul numai românesc. În dreapta se înălțau culmile golașe și triste parcă, ale Dobrogei. După mai multe ore de mers, ajunserăm la Turtucaia, apoi la Silistra, Oltenița, Ostrov, pe unde vaporul se oprea pentru a lăsa și a lua noi călători. D-l Dobrescu ne dădea explicații asupra luptelor care s'au dat prin aceste locuri unde au pierit mulți ostași de-ai noștri apărându-și patria și legea. La ora 9 seara am ajuns la Cerna-Vodă. Portul este situat dincolo de podul „Regele Carol I“, pe sub care am trecut. Orașelul e așezat între niște dealuri, iar gara e tocmai sus pe o râpă, la capătul podului mai sus amintit. Aici am fost găzduiți la Gimnaziul Industrial, unde toată noaptea am avut de furcă cu țânțarii, cu care noi nu eram deloc obișnuiți. A doua zi am plecat cu trenul spre Constanța, unde am ajuns după două ore de mers. În fața noastră se întindea Marea cea mare a bătrânului Mircea Voievod. Ajunsesem în cel mai mare port românesc, clădit pe ruinile străvechiului Tomis, străjuit astăzi de statuia surghiunitului Ovidiu. Albastrul nemărginit al mării te predispune spre visare. Marea ne-a apărut așa precum ne-o închipuiam noi, ca un munte cu valurile-i de argint, sclipind parcă în bătaia soarelui de vară, care aici în fiecare

dimineață se naște din mare. Ne-am lăsat bagajele la Școala primară Nr. 1, unde fusesem găzduiți de către D-l Tomulescu și am plecat spre port, spre a vedea marea de aproape, docurile și vapoarele mai mari. În drum spre port am vizitat muzeul regional, cu pietrele cu inscripții și diferite obiecte romane, unde am văzut și un sarcofag roman construit din piatră, de dimensiuni și greutate puțin obișnuite, primind explicațiile d-lui prof. V. Țăranu. Am vizitat apoi moscheea turcească clădită sub domnia Regelui Carol I, de unde am plecat spre port. Lângă mare se află statuia Carmen-Sylvei, care privește pe întinsul nemărginit al apei. Am plecat cu toții în lungul digului spre far. În depărtare se zărea farul dela Tuzla, de care în atâtea rânduri ni se pomenise. Nu ne mai săturam parcă de privit apa mării liniștită în ziua aceea, de un albastru închis, care în zare se contopea cu albastrul senin al cerului! Dela far ne-am întors în port, de unde cu remorcherul „Ing. Cazimir“ am făcut o plimbare în largul mării. Înainte de plecare ne-am fotografiat cu toții, rămânându-ne o frumoasă amintire pentru mai târziu. La întoarcere, cu aprobare specială, am vizitat noul vapor românesc „Transilvania“, rămânând uimiți de luxul și confortul modern pe care l-am văzut pe acest vas. După masă am plecat cu trenul la Carmen-Sylva, stațiune balneară care se află la câțiva kilometri depărtare de Constanța. Aici am făcut cu toții o baie în mare, iar la ora 7 seara ne-am întors la Constanța, unde, după ce am luat masa, la ora 11 seara, ne-am urcat din nou în tren, îndreptându-ne spre Galați și apoi spre Piatra-Neamț.

Văzusem multe frumuseți ale țării noastre și multe lucruri interesante, dar tot munții noștri ne rămăsese mai dragi și ne atrăgeau spre dânșii. Ne-am reîntors prin Cerna-Vodă și trecând Dunărea ne-am îndreptat spre Galați, trecând prin Făurei, Brăila și ajungând dimineața pela 8 în vestitul port dunărean. Din tren am văzut și lacul Brateș în care pescuia ordinioară Petru Majă, lac de o întindere destul de mare și din care și astăzi se scoate o destul de însemnată cantitate de pește. Ne-am oprit două ore și în Galați, vizitând orașul în treacăt, apoi am plecat spre Tecuci, despărțindu-ne aici cine, știe pentru câtă vreme, de colegul Cristea Ioan care ajunsese pe meleagurile lui. De-acum începeau despărțirile. La Tecuci a rămas Munteanu Zaharia, iar la Mărășești, Costache Erbaru. Trecurăm prin Tecuci, și iată-ne ajunși din nou în valea Siretului la Mărășești, unde s'au dat cumplitele lupte din vara a-

nului 1917. Din gara Mărășești se vede mausoleul eroilor sau „Biserica Neamului“, cum i se spune pe acolo. Păcat că nu ne-am putut opri mai mult pe aici să vedem mai de aproape locurile, unde a curs atâta sânge românesc !

La Adjud am schimbat iarăși trenul și în curând ne-am văzut în Bacău, de unde am luat automotorul care ne-a adus în orașul nostru dintre munți, pe care începusem să-l dorim. Pe drum ne-am mai despărțit de câțiva colegi ce au rămas prin garile care erau mai aproape de casă. La Răcăciuni a rămas C. Manciu, iar la Bacău: Dumitrescu, Popovici și Vieru. În ziua de 7 Iulie, la ora 5 jum. seara, am ajuns în gara Piatra-Neamț, unde ne-am despărțit, cine știe pentru câte vreme, unii poate pentru totdeauna !.

Vom rămâne adânc recunoscători d-lor profesori și acestora care și-au dat osteneala de au organizat această frumoasă excursie, în care am avut ocazia să vedem o bună bucată de țară și o mulțime de lucruri interesante, pe care mai înainte ni le închipuiam altfel de cum sunt în realitate.

IOAN SANDU
(abs. dipl.)

21 Iulie, 1938.

Deslegări de cuvinte

în triunghiuri dreptunghii

X X X X X X	Nume de copac.
X X X X X	În vechime, cu el se luau tinerii la armată.
X X X X	Ce urmărește orice muncă ?
X X X	Nume de animal.
X X	Timp.
X	Consoană.

VERTICAL LA FEL

Popovici Gh. cl. VIII-a normală

X X X X X X	Copac.
X X X X X	Plantă.
X X X X	Compus chimic.
X X X	Legământ.
X X	Timp.
X	Consoană.

Nicolau Aurel cl. VIII-a normală

Chemare.

*Auzi, mamă, cum ține vântul,
Cum suflă de-avalma în geamuri,
Se scutură frunza pe ramuri
Și negru-i pământul.*

*Se pare că noaptea se lasă
Din neguri ascunse aiurea,..
Și plânge în hohot pădurea,
Iar moartea m'apasă.*

*Simt, mamă, mă chiamă mormântul,
Adâncul mă chiamă la dânsul,
Mă 'năbuș în față cu plânsul,
Eu plec către Sfântul.*

*Și-adio acuma, Stăpânul mă chiamă.
Acordă-mi, te rog, deslegare,
Dă-mi mâna, de vrei, la plecare
Și iartă-mă, mamă!*

Furtună.

*Din ceruri s'aruncă năprasnic furtuna,
Cad frunzele în valuri și ține vântul,
S' apleacă pădurea, se frânge pământul
Și curge șuvoiul într'una.*

*Se pare că cerul din cruce se rupe,
Se sfarmă, s'asvârle și cade la vale..
Din flacări albastre un nor se pravale
Pământul s'astupe.*

*Și nimeni pe stradă să treacă nu 'ncearcă..
E lumea închisă'n negre bordeie ;
Se închină, se roagă ca ploaia să steie
Și moartă e parcă.*

Dar ploaia într'una, într'una apasă..
E-un iad de jos până'n cruce
Și apa îmi plânge'n uluce,
Iar noaptea se lasă.*

Al. V. Iftimie
cl. VIII

Bunicul.

Ochi albaștri și păr alb, acestea se vedeau la bunicul lor. Și când trăia, nimeni nu observase căutătura acelor ochi, nimeni nu văzuse în ei un car întreg de bunătate și înțelepciune. Era și greu, căci bunicul nu era nimic mai mult decât bunic. Pentru cealaltă lume, era un bătrân de-un secol care nu mai putea folosi la nimic, un bătrân care ieșea în sat numai ca să se ducă la „bisărică“ sau „la popă“ purtând sub brâul de două palme de lat un șervet în loc de batistă. Când mergea, ținea un băț la spate cu amândouă capetele, voind parcă să-l îndoiaie în jurul său ori să îndrepte șalele aplecate înainte.

Purta opinci îngrușite de el și avea groază de „botini“. La 77 purtase ciubote, căci era „căliraș cu schimbu“, dar se vede că erau cam grele sau prea strâmte, căci de câte ori povestea despre „Vidinuri și despre Coraghia“, amintea și de o pereche de ciubote uscate, grele și care ieșeau foarte anevoie din scări. Peste cămașa albă de cânepă aproape veșnic cu mânicile suflecate, purta un pieptar bătrânesc cu *prim brumăriu* și cu găitane lungi de piele. Pletele rari și înzăpezite le acoperea cu o pălărie străveche cu marginile late trase în jos din față și'n spate și ridicate în sus dela tâmpile, așa că era foarte bună pentru băut apă, dupăcum și de strâns o strachină de cireșe.

Ochi albaștri și păr alb. Îngrădeau și împodobeau o față lungă, brăzdată adânc de ani. Gura tânără, în ciuda tuturor vremurilor și în contrast cu mustața sură, păstra toți dinții și mai ales un răs sănătos și puternic. Vorbea încet, cu voce de bas, sentențios, revărsând în orice convorbire acea înțelepciune ce nu se poate căpăta decât prin viață.

Și toate acestea nu le știa nimeni, abea nepoții și abea dupăce nu-l mai aveau între ei.

Mai sunt alți bătrâni care *sunt* ai satului. El s'a păzit de această onoare închizându-se în sine, retras în livada de meri și peri, vorbind doar cu nepoții și cu el însuși.

Om al unei lumi opuse iubea lumea nouă, acea a nepoților,

lăsând în afara sufletului chiar pe feciorii săi. Și dintre toți nepoții, alesese pe Petrică, cel blând și pe Maricica cu ochi albaștri și adânci ca ai lui și cu păr de aur cărlionțat cum trebuie să fi fost și-al lui cu un secol mai înainte. Pe Maricica o ținea pe genunchi, îi aducea zahăr și-i spunea povești croite după înțelegerea micuții ce-l asculta până adormea visând smei și îngeri și răsând ca dintr'o altă lume. Atunci bunicul tăcea. Rămânea ca o statuie gânditoare, privind undeva fix și gândindu-se la nimic. Vieța nu-i cerea sfortări. Dorințele nu-i necăjeau bătrânețea, așa că nu era de nimic nemulțămît și nu căuta niciodată să pătrundă vreun mister.

Apoi, când se trezea „Marița“, se ducea cu ea de mână prin livadă răspunzându-i cu un fel de duioșie la toate întrebările și apoi se așeza iar jos.

Nepotei sale îi zicea așa: „Marița“ și numai când era suparat o striga Maricica.

Mângâindu-i buclele vapoase o întreba :

— „De ce ești frumoasă, Marițică ?

— „Ca să-i siu dlagă mami, tati să lu bădia, să lu bunicu să lu Mos Clăsiun.

— „Da ochii de ce-s albaștri ?

— „Ca să sii flumoși.

Bătrânul îi lua capul în mâini și-l săruta pe părul de aur, pe albastrul adânc al ochilor, pe gâtul de floare mângâiat de un șir de mărgel.

— „Mariță, îmi aduci o cană de apă ?

— „Da tu,... da mata nu melgi acasă, bunicule, să mâncăm, să bem apă, să-l videm pe bădia ?

Și porneau bătrânește spre porțița uitată deschisă, prin care năvăliseră în livadă un potop întreg de găini. Porneau bătrânește și copilărește vorbind ca bătrânii și înțelegându-se cum numai bătrânii se pot înțelege cu copiii.

Câteodată, mai rar, îl primeau și pe Petrică în jurul lor, dar îl sileau sau la tăcere molcomă, sau la povestire neîntreruptă.

Singuri erau o lume în amurg și în zori până când amurgul a înnoptat, fără ca Maricica să înțeleagă ce'nseamnă aceasta, fără să știe de ce a plâns odată când pe bunicul adormit l-au dus cu smei și cu podoabe de împărat departe, departe...

N. Monoranu

abs. dipl.

Matasă Gheorghe

(Portret)

Un trup mijlociu, sprinten la mișcări, îmbrăcat în uniformă de școală ; cu chip uscățiv fără vârstă parcă. Cu ochii vii, ars de soare, părul tuns și o căciulă cât toate zilele de mare, când o pune pe-o ureche, când o dă pe spate, când pe ceafă, parcă ar fi „Peneș Curcanul“. Vorbește rar, blajin la vorbă și sfios față de cei mai mari și chiar față de cei mici. Prietenos cu toți colegii lui pe care ar vrea să-i îndestuleze cu o vorbă bună. Râde din când în când de bucurie că vede pe camarazii săi și atunci fața i se luminează. Are un frate în clasa VI-a: deștept, cuminte și măsurat la vorbă.

Pe Matasă Gheorghe îl cunoști după față că este drept la vorbă și nu-i place să audă cuvinte asvârlite în vânt de către alții. Nu-i place sfada între colegi și adesea le spune : „Lăsați-o la dracu cearta asta, că nu-i frumos“ ! De aceea, noi colegii l-am asemuit cu un logofăt din vechime.

Alexandrescu Grigore
cl. IV n.

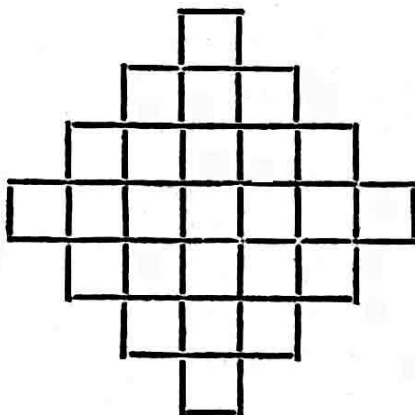
PROVERB ASCUNS

R	A	U	C	U	C
U	S	A	A	M	E
V	A	M	S	U	R
E	S	I	A	M	A
E	A	T	S	U	R
E	C	A	U	C	I

Citind aceste litere într'o anumită ordine, veți găsi un proverb ascuns.

Dimitriu M. cl. VIII-a normală-

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

Vocală.

O combinație chimică.

Temperament.

Misionar.

Port...

Piață.

Consoană.

VERTICAL LA FEL.

Hăplișor cl. VIII-a normală.

O faptă străjărească

Directoare

cătuși

Directoare

vom }
Ajunul }

Se apropiau Sfintele Sărbători când Doamna *Directoare* ne spuse despre suferințele oamenilor necăjiți, îndemnându-ne să aducem fiecare, după puterile noastre, câte ceva, pentru a alina *cătu-și* de puțin durerile celor oropsiți de soartă. Ne-a înduișat până la lacrimi cuvintele spuse de Doamna *Directoare* cu atâta milă, încât mari și mici am promis fiecare, după putințele noastre, că *v'om* aduce ce *v'om* putea. În ziua de *ajunul* Crăciunului, am cerut dela mama lemne și altele. Mama îmi dădu voie să iau, părându-i rău că nu-mi poate da și altceva. După masă, am luat săniuța pe care am așezat lemnele, și care voiam să le duc. Am pus câte au încăput, legându-le apoi cu o sfoară subțire de mai multe ori. La plecare, am luat și ceva în geantă. Drumul era destul de rău, dar trebuia să merg înainte. Dar, deodată mă pomenesc că sfoara se rupe și se împrăștie toate lemnele pe stradă. Ridicam unele și cădeau altele. Cu chiu cu vai am ajuns la Humă. Ajunsă la dânsa, am așteptat puțin, până și-a luat și ea ce-și pregătise de mai înainte și am plecat. Eu nu știam la cine duceam ceea ce aveam de dus. Mergeam încet din cauza lemnelor care cădeau mereu. În sfârșit, iată-ne și la poarta femeiei.

O căsuță mică, mică de tot, era locuința unei bătrâne, dar foarte curată. Am intrat în ogradă, unde am lăsat jos lemnele, care mă necăjise. Apoi, am colindat pe stăpână, care era o bătrână săracă și bolnavă, stând în pat. Mă gândeam cu durere la suferințele *bătrâne-i*.

bătrânei

Imi părea rău, nespun de rău, că nu e sănătoasă, să petreacă și ea Sfintele Sărbători atât de așteptate de toată lumea. După ce-am terminat

sau

de colindat, am intrat în casă. În ochii bătrânei și pe față, rămăsese urme de lacrimi. Biata bătrână se gândea la ceva, dar nu mai ea știe la ce. Poate se gândea la anii când era copilă, s'au poate la ziua de mâine, ziua de Crăciun, pe care o va petrece tot bolnavă, ca în ajun și ca și în alte zile de când era bolnavă.

ceea ce-i

Ochii mi se umplură de lacrimi. Nu voiam să plâng, pentru a n'o întrista mai tare. Când a văzut bătrâna tot ceeace-i adusesem, parcă se bucură puțin. A primit tot, mulțumindu-ne frumos și urându-ne ani mulți, sănătate și fericire. O fată care era în casă a așezat pe dulap cele aduse. Am plecat urându-i bătrâne-i, la rândul nostru, sănătate și la mulți ani. Cât am stat la bătrână, se lăsase sara. Pe afară se auzeau cântecele colindătorilor. În drum spre casă am vorbit cu Humă numai de bătrână. M'am despărțit de ea și am plecat mai repede acasă, de cum venisem. Eram mulțumită că am făcut o faptă bună.

*bătrânei**seara***Todiriță Victoria**

CL IV-a primară (Nr. 6 fete)

22/XI/93). Corectat: N. Mihailescu cl. VIII n.

EPIGRAMĂ

Colaboratorilor dela revista
„Tinerețe“, Iași

*Citind revista școlii voastre,
Am constatat cam cu tristețe
Că nu sunteți în ritmul vremii,
Ci ați rămas în . . . „tinerețe“*

Al. Iftimie
Cl. VIII n.

Oratie de nuntă.

La închinatul cămășii mirelui și închinatul miresii.

*Ajungă-ț voie bună, coani n'iri :
Coana n'ireasa di când o logodit
Niș'i zî, niș'i noapti n'o mai dorn'it
Șâ într'una s'o gândit
Șâ'ntr'una s'o sâlit
Ș'o cămeșă v'o cusut.
Ș' v'o cusut-o cu ibrișân
Să vă ș'ie chefu cu plin.
Ș' v'o mai cusut o naframă
Cu ș'ir di matasâ
Ca să vă ș'ie n'evoastrâ ;
Poftim prin'iți și cusutul sâ i-l plătiți.
Agiungă-ț voi bună, coanâ n'ireasă :
Conu n'ire di cân o logodit
Cu n'evoastră, foarti mult s'o sâlit,
La Țarigrad o plecat
Ș'o coraghie di marfâ o 'ncarcaț :
V'o luat o oglindă di uitat,
O părechi di pantoș'i di 'ncalțat,
Ș'o rochii di'mbracat
Ș'un șal di pus pi cap.
Poftim, vă rog prin'iți
Șâ lu conu n'iri
Foarti frumos să-i mulțân'iți.*

Auzită dela Ion Vrâncean în etate de 81 de ani. Băsești-Bacău

Strigături.

I

*De știut nu știu sâ țeș,
Dar la joc'măndes, măndes ;
Cu vatala nu știu da,
După joc : ca foarfeca.*

II

*Frunză verdi de pe soc,
Vino mândră să te joc,
Să te joc să fi jucată
Să mă pomenești odată.*

Auzite dela tânărul Ioan Marian în etate de 21 ani,
din satul și com. Băsești, Jud. Bacău.

B. o. c. e. t.

*Dragu mami, fiș'oru mami
Când ai plecat la însurat,
Pe mama n'ai întrebat,
Lăutari nu ți-ai ton'it,
C'ai știut c'am sâ ti cânt.
In loc s'aud mu'zica cântând,
Aud clopotile trăgând ;
In loc s'aud trăsurile venind
Aud oalili nooă sunând.
Dragu mami, om di munti,
Tari-ai avut zâli scurti.
Dragu mami, om învățat
Da la moarti cum te-i dat ?
Căci copchilul făr' di tată
I ca păpușoiu bătut di chiatră.
El sara undi obosești
Gazdâ nu-'ș mai găsești.*

*Dragu mami, un'tiduș'i ?
In fundul pământului
In bătaia vântului.
Că tu nu te-i și 'nsurat
Dup'o fată di 'mparat,
Că eu n'ica nu țin-am dat.
Acolo dacâ te-i duș'i
Să nu întârzâi tari
Ș' sâ ni scrii o scrisoare.
Dar sâ n'o scrii cu ș'erneală
Câ dacâ o va ploua
Apa o va spala.
Șâ s'o scrii cu lăcrân'ioare
Să ajungă la inimnioară.
Inimnioara măicuței tali
Cari drept moari di jali.*

Auzită dela Ecaterina N. Heisu în vârstă de 50 c'e ani
din Com. Băsăști-Bacău.

D. o. i. n. ă.

*Di când eram copchil n'ic
Doina știu și doina zâc ;
Căci Românul cât trăești
Tot cu doina să mândrești.*

*Boii n'iel când aud doina
Arâ țalina și locu
Și-n'i samăn ș'el ogor
Cântând doinili cu dor.*

Auzită dela Spiridon Marcu în etate de 82 ani, din com. Băsești-Bacău

Colecția : **Alexandrescu Const.** cl. VIII normală

+ Secară Vasile.

Cu sufletele pline de durere, cu ochii în lacrimi s'au adunat școlarii în ziua de 12 Aprilie 1939, pentru a conduce corpul neînsuflețit al iubitului lor camarad, Secară Vasile, spre locul de odihnă.

În urma unei boale de scarlatină, moartea l-a luat din mijlocul lor și din mijlocul familiei lui, murind în spital fără știrea părinților și a camarazilor săi.

Vestea despre moartea lui a căzut ca un trăsnet, când nimeni nu se aștepta la o veste atât de tristă. Când l-a cuprins această boală și a fost dus la spital, colegii lui au crezut că se va însănătoși și se va întoarce iar în mijlocul lor pentru a continua școala. Dar moartea nu cruță pe nimeni! Secară Vasile era un băiat bun, blând, ascultător și milos. Se purta frumos cu camarazii săi și ajuta pe alți camarazi, care nu aveau lucrurile necesare. Când ne aducem aminte că eram odată vesei și nicidecum nu ne gândeam că se va despărți atât de repede din mijlocul nostru, ne cuprinde amară durere. Se silea din toate puterile la învățătură pentru bucuria părinților săi și pentru a îndeplini sfaturile date de D-nii profesori.

De când pământul l-a primit în sânul său, de atunci elevii au pierdut pe unul din prietenii cei mai buni și parcă-l văd în fața lor și acum bun și blând, așa cum era întotdeauna. S'a dus dintre noi, dar figura lui va rămâne întotdeauna tipărită în sufletele noastre.

Domnul să-l odihnească și să-i fie țărâna ușoară.

Stamate Const.

clasa III-a normală

Legenda pământului.

Pământu stă pi apă și în douăzăș'i și patru di ori, faci o sângură rotații. Pământu pi cari stăm noi îi adus di supt apa cari-i supt pământu.

Domnu au poruncit să să facă pământu pi cari stăm noi acum. La început era apă și tot Domnu o poruncit să dispartă apa. Dumnezeu o făcutu mai multi ființi și lucruri, cari li videm noi astăzi șâ o făcut șâ acoperământu pământului cari să numești ceriu. In ceriu stă Dumnezeu cari ni țâni pi noi și pi ceriu videm soarili, luna și stelili. Soarili dă lumină și dacă n'ar și lumina n'am pute trăi. Domnu ni poartă di grijă și ori undi am și i să nu ni disnădăjduim, să credim că avem un stăpân cari ni poartă di grijă. Pi ceriu mai sînt și multi sâmni după cari putem cunoaști dacă anu va și roditoriu sau săș'etos, și mai sunt și alti sâmni pe ceriu, cari nu li cunoaștim pi toati.

Auzită de la sâteanul Gh. Capraru, în vârs'ă de 65 ani din comuna Bălăneșeni — Bacău. Sâteanul nu știe carte.

Colecție de Anghel Const.

clasa VIII-a normală

A 1	FAP. 2	FRUN 3	AL 1	AL 3	PO 2	LA 4	
PRIN 2	VRE 3	VEM 1	EA 4	UN 1	DREP 4	DE 1	VA 2
VOM 3	CREZ 1	TUL 4	ȘI 2	MII 3	ȚĂ 4	TĂ 2	IN 3
CU 4	VAL 3	I 1	TA 3	UN 1	ȚĂ 2	UI 4	

Unind silabele din pătratele cu aceleași cifre, veți căpăta patru versuri dintr'o frumoasă poezie.

Lehănceanu Ioan, cl. VIII-a normală

Plan de lecție la clasa II

Centru de interes : Satul.

Obiectul : *Limba Română. (Scriere corectă).*

Subiectul : *Virgula și punctul.*

Scop formal : *Să se formeze simțul limbii, îndemnarea de a vorbi și scrie corect.*

Scop material : *Să știe când se întrebuințează virgula și punctul în scriere.*

Ocupația indirectă la cl. IV-a : *Vor copia pe caiete bucată de citire.*

Procedeu : *Metodul analitic-sintetic ; forma socratică (întrebătoare).*

Pregătirea : Copii, ce este propozițiunea ? Care dintre voi poate să-mi spună o propozițiune ? Spune tu A ? Ce a făcut A după ce a terminat de spus propozițiunea ? (*S'a oprit*).

Acum, o să vă spun și eu o propozițiune : „*Ionel este cuminte, harnic și ascultător*“.

La pronunțarea cuvintelor cuminte și harnic, intenționat accentuez pe ultima și penultima silabă, ca elevii să observe ridicarea tonului.

Copii, ce s'a întâmplat cu glasul meu, când am spus vorba *cuminte* ? Dar când am spus *harnic* ? (*S'a ridicat glasul*).

Astăzi vom învăța două semne, care se întrebuințează în scris, pentru a putea citi așa cum vorbim.

Predarea : Deschideți cărțile voastre de citire la pag. 34. Să citească A lecția „Despre începutul satului București“. *Copilul citește titlul.* Ce a citit A din această bucată ? (*Titlul*). Ce semn este pus după titlu ? (*Un punct*). Să citească B titlul lecției care urmează. Ce s'a pus după acest titlu ? (*Punct*). *Se citesc încă 2-3 titluri, scoțându-se în evidență că după fiecare titlu s'a pus punct..* Ce ați observat voi că s'a pus după toate titlurile ? (*Punct*). Cu ce fel de literă începem să scriem fiecare titlu ? (*Cu literă mare*). *Scriem pe tablă următorul titlu : „căsuța din oală*“. *Copiii sunt îndemnați să observe dacă e scris corect.*

Deschideți cartea iarăși la bucată „Despre începutul satului București“.

Citește, C, dela început. *Copilul citește prima propozițiune.* Ceea ce a citit C este tot un titlu? (*Nu*). Dar ce este? (*O propozițiune*). ** Ce semn observați la sfârșitul acestei propozițiuni? (*Punct*). Cu ce fel de literă scriem după ce am pus punctul? (*Cu literă mare*).

Copiii sunt puși să citească pe rând câte o propozițiune, arătându-se după fiecare că la sfârșitul ei se pune punct, iar după punct începem să scriem cu literă mare.

Copii, unde o să punem punct când scriem? (*După titlu și la sfârșitul propozițiunii*) *** Cu ce fel de literă începem să scriem după punct? (*Cu literă mare*). Ce facem noi când întâlnim punct? (*Ne oprim, cât ai număra până la trei*).

Citește, D, prima propozițiune din această bucată de citire. *Ceilalți copii urmăresc pe cărțile lor.* Ce semn ați întâlnit în această propozițiune, în afară de punct? (*Virgula*). *Dacă elevii nu știu, li se explică.* Din ce este formată virgula? (*Din punct și o codiță*). Câte virgule ați întâlnit în această propozițiune?

Se citesc mai departe una sau două propozițiuni.

Care poate să citească prima propozițiune până la capăt, fără să ridice glasul la virgulă. *Copilul citește.* Citește, L, propozițiunea, oprindu-te puțin și ridicând glasul, când ajungi la virgulă. Cine a citit mai frumos? A care n'a ridicat glasul sau L? Din ce cauză se pune virgulă? (*Pentru ca să se poată citi frumos*).

Intotdeauna, când ajungem la virgulă, ridicăm puțin glasul și ne oprim cât am număra *unu*.

Se mai citește o propozițiune. Se citește apoi o propozițiune cu enumerări. Aici găsim virgulă? (*Da*) Care știe să-mi spună pentru ce s'a pus virgulă aici? *Intotdeauna, când se fac înșirări de nume, se pune virgulă.*

Ce o să pun între nume, când am să spun : Ion are condee, creioane, penițe, cărți ?

Pentru ce se întrebuințează virgula ? (*Pentru ca să se poată citi frumos o propozițiune*).

Asocierea : Cine poate să-mi facă un punct pe tablă ? Dar o virgulă ? Ce facem noi, când întâlnim punct într'o bucată de citire ? Dar când întâlnim virgulă ? La care semn ne oprim mai mult ? Cu ce fel de literă se scrie după punct ? Ce sunt virgula și punctul ? (*Niște semne*).

Generalizarea : *Sunt puși copiii să dea o regulă stabilă și completată de ei: ce este punctul și virgula și când se întrebuintează?*

Aplicarea : Deschideți cartea la pag. 28, unde este bucata „La grădina lui Moș Toader“. Numărați șase rânduri dela începutul bucății. Fiecare să se uite bine și să-mi spună câte virgule sunt de toate? Dar puncte ?

Li se citește și se scrie pe tablă următorul text :

Bunica

Nicușor și Mărtoara au bunică, ea este bătrână căci are 65 ani bunica aduce nepoților săi mere nuci alune bomboane și covrigi.

Copiii sunt puși să observe și să corecteze greșelile în clasă împreună cu propunătorul.

Pentru acasă, elevii vor copia zece „rânduri din bucata „La grădina lui Moș Toader“,

Văzut : Inst. G. Șerban

Propunător,

N. Mihailescu

cl. VIII n.

Notă : *Din cauză că fondul apercetiv al copiilor de cl. II nu este prea bogat, se întâmpină dificultăți în predare. Definițiile însemnate cu *), deși nu tocmai corecte, sunt întrebuintate pentru a ne face cât mai înțeleși de copil.*

**) *Copiii de cl. II-a cunosc fraza tot sub numirea de propozițiune.*

***) *Nu se poate preda despre punerea punctului după inițiale sau cuvinte prescurtate, fiind prea greu pentru copii. Incărcând prea mult mintea elevilor, riscăm să cădem în „materialism didactic“. — N. M.*

Snoave

Dacă era încălțat!

Coanei Frosa i se făcuse poftă de o piftie de picioare de vițel. Il strigă, așa dar, pe Haplea și îi zise: „Hapleo, du-te la măcelar și vezi dacă are picioare de vițel“. Haplea se duse, dar când se întoarse, zise coanei Frosa: „N'am putut vedea ce fel de picioare are măcelarul, pentru că era încălțat — purta și ciorapi și ghete“.

Ceasornicul lui Hoșilă.

Hoșilă are un ceasornic nou. „Cât ai dat pe el?“ l-a întrebat un prieten.

— Nu ți-aș putea spune, răspunde Hoșilă, pentru că atunci când l-am cumpărat, nu era nimeni în prăvălie, așa că n'am avut pe cine să întreb“.

De-ale lui Haplea.

„Ce-i asta, Hapleo? întrebă un țăran pe Haplea, care dădea găinilor să bea apă fiartă.

Deștept cum este, Haplea răspunse: „Le dau apă fiartă, pentru ca să-mi facă ouăle fierte gata“.

Intre doi mincinoși.

„La noi a fost așa de frig în iarna aceasta, încât îngheța flacăra în sobă și apoi o tăiam cu toporul.

— Dar la noi, răspunse al doilea mincinos, a fost așa de cald vara trecută, încât îndopam găinile cu bucățele de ghiață, fiindcă altfel făceau ouăle răscoapte“.

Palade V. C.
cl. VIII-a normală

CARȚI — REVISTE — OAMENI

Em. Bougaud: Iisus Christos

Traducere de C. Ceruleanu, 1939.

Această carte ne prezintă viața Mântuitorului, pas cu pas, comentată și întregită de unele scrieri moderne. E necesar ca fiecare din noi să cunoască și să aprofundeze viața și faptele celui mai perfect om ce a existat vreodată, astăzi când frământările sociale caută să răstoarne biserica și pe întemeietorul ei.

Cartea cuprinde trei părți. În prima parte sunt analizate evangheliile, arătând scopul lor și armonia ce există între ele.

„Evangheliile au reușit să ne înfățișeze pe Mântuitorul împerechind dreptatea cu mila, bunătatea cu severitatea, iubirea cu asprimea“.

„In evanghelii găsim liniștea stăpânirii, pacea încântătoare, care vine după împlinirea unei dorințe fără margini și însăși seninătatea cerului“.

În această primă parte găsim cea mai frumoasă zugrăvire a evangheliilor, căci „citind din ea — spune autorul, — luminile ce țâșnesc în valuri vor spulbera într'o clipă zecile de ani de necredință sau de îndoială.

Partea a doua ne arată frumusețea minunată a vieții lui Iisus Christos. Autorul, stăpân desăvârșit asupra textelor evangheliilor, printr'o pătrundere adâncă a dumnezeirii Lui, ne arată adevărata religie.

Tălmăcește fiecare parabolă, fiecare cuvânt spus de Mântuitorul, transportându-ne în timpul vieții Lui. Cu fiecare cuvânt din această carte ne înălțăm și ne apropiem de Divinitate.

Nașterea, copilăria, înlăturarea ispitei, apariția în viața publică, alegerea ucenicilor sunt fapte ce ne apar mult mai plastice în lumina acestei cărți.

Se poate o învățătură mai frumoasă ca cea scoasă din predicile ținute apostolilor: „Voiți să faceți lumea dreaptă, vă trebuie dreptate; lumea curată, neprihănire. Voiți să transformați lumea, transformați-vă întâi pe voi!”

Sau când vorbește de rugăciunea „Tatăl nostru”: „In ea e totul, ceea ce privește cerul și ce privește pământul, timpul; de față ca și viitorul, timpul, vecia”.

Ce înțelegere înaltă a unei rugăciuni atât de simple!

„A împrăștiat cu mâinele lui lumina, mila, iubirea... în schimb a ridicat în contra lui bănuiala, calomnia, trădarea, nerecunoștința”.

„Neobositul binefăcător va pieri chiar sub greutatea binefacerilor lui”.

În aceste puține cuvinte, autorul rezumă întreaga viață a lui Iisus.

Iar pentru a arăta cât a iubit el omenirea, ni-l înfățișează pe cruce: „cu brațele întinse pentru ca să îmbrățișeze lumea cu capul încoronat de durere și iubire, cu corpul îmbrăcat numai în purpura sângelui Său, cu mâinele și picioarele străpunse și cu inima întredeschisă”. Aceasta e înfățișarea Mântuitorului pe cruce și astăzi când el este în ceruri. Căci atât cât va exista lumea, rănilor Mântuitorului vor sângea și el va sta mereu răstignit pe cruce.

În partea a treia, vedem concluziile logice ale vieții lui Iisus.

A îmbrățișat timpurile și locurile, neavând hotar nici în timp nici în spațiu. Nu e vechi, nici modern, el e Omul.

Nu putem găsi o înfățișare mai minunată a personalității Mântuitorului ca în această carte.

„Lucrarea trebuie citită în pace și liniște. Să lăsăm sufletele noastre să se reculegă, pentru ca să poată străbate înălțimile”.

Dimitriu M.

cl. VIII n.

Revista generală a învățământului. An. XXVII.

Nr. 7—8. Sept. — Oct. 1939.

Ca după o lungă odihnă, copiii doritori de lumină, vin să-și închine cei mai frumoși ani ai vieții, celea sub a cărei acoperământ s'au scurs atâtea generații. Și totdeauna vin cu aceleași gânduri, după cum le știu și apostolii, dar de câte ori, în încrețiturile frunților lor, nu stau înscrise atâtea sbuciumări sufletești, atâtea gânduri, atâtea dorinți!? Azi copilul numai este o ființă departe de orice activitate socială, ci e veșnic observator ca ori și care. Se socotește în drept! Așa e spiritul. Ferice de cei ce-i înțeleg cele mai tainice sbuciumări. Deci, D-ra Viorica Farcașu are mare dreptate în articolul: „Gânduri de început de an școlar“.

La fel, d-l Iosif I. Gabrea e preocupat mereu de aceleași probleme și, aproape niciodată, părerile d-sale nu lipsesc în pagini multe de revistă. În articolul „Pedagogia ca știință și obiect de învățământ“, d-l Gabrea discută o serie de probleme pedagogice atât de valoroase actualității. Conducerea fiecărui popor, nimeni n'o poate duce mai sigur la izbânda dorită, de cât valorificarea integrală și maximă a capitalului uman. Și înțelegând pedagogia ca știință de observație, s'ar putea zice că ea nu lucrează numai cu datele realității, ci și cu lumea valorilor, cu lumea idealității, din care educația își dobândește sensul de idealizatoare a realității și de realizatoare a idealității.

O altă problemă ce se discută e că trebuie să se observe *că străjeria se interesează și de individualitate. În aceasta stă puterea morală a străjeriei: individualitate în comunitate.*

De asemenea se discută și de însemnătatea „Laboratorului de Pedagogie“. În continuare, d-l prof. Dr. Petre V. Haneș discută a doua problemă pedagogică ce n'are o mai mică importanță. Vorbește astfel de tinerii din alte țări, spunând că atunci a trecut orice țară la soluțiuni de îndreptare a tineretului, când reaua stare a lui trebuia să aducă neaparat războiu civil sau revoluție. Și astfel, fiecă țară a început a activa, fiecare după cum crede că e mai bine. Așa, taberele de muncă, care s'au introdus aproape în toate țările, constituie și ele un leac. Fiecare țară ferește tineretul de sbucium, căci sbuciumul multor țări stă în legătură cu sbuciumul lor. D-l Dr. V. Nico-

lau completează prin cunoașterea și înțelegerea individualității, studiul care astăzi ocupă mari spații în operele educatorului. Cunoașterea și înțelegerea structurii și evoluții individualității este o necesitate pentru oricine și propune să educe sau chiar să mai instruiască pe indivizi. A-și cunoaște și a-și înțelege elevul iată o datorie sfântă pentru educatori. În acest studiu, educatorul trebuie, pe lângă munca lui, să aibă ajutorul atât de valoros al părinților, care de multe ori se poate să greșească în educația copiilor, căci de multe ori se poate să le aducă dureri, fiindu-le astfel dușmani. De multe ori elevii vin în conflict cu educatorii, cazurile sunt multe și nu mai e nevoie să le stârnim. Atenție mare, să nu distrugem nimic în elevi, căci de multe ori elevi răi în școală au ajuns scânteetori în viață. Eminescu era element incomod în școală, iar Pasteur rămase corigent la Șt. Naturale. Minulescu era considerat și nebun pe lângă corigență și el, în realitate, era sănătos. Iată de ce se cere cunoașterea elevului. Ca o continuare, neobservând parcă trecerea între aceste subiecte pedagogice, d-l I. Gabrea face un studiu atât de important asupra individualității în străjerie, căci zice: „Colecțiunea organică propune diferențiere de funcțiuni și diferențierea presupune cunoașterea și cultivarea individualității“. M. S. Regele zice: „*Puterea noastră morală, în aceasta stă: individualitate și comunitate*“.

Tinerețe, An. III, Nr. 8—9, Sept. — Oct., 1939.

Este de remarcat munca elevilor normaliști din Iași, care găsesc timpul și pentru ocupațiunile extrașcolare.

Neuitând pe cel ce a avut un sfârșit atât de tragic, pe fostul ministru Armand Călinescu, poezia „O, Doamne“ deschide șirul subiectelor.

Recunoaștem că toate subiectele sunt bine alcătuite și că schițele au în ele frumoase momente bine motivate. Subiectele pedagogice deasemenea sunt cât se poate de serioase și parcă însăși autorii au trăit viața Opostolului mult timp la țară, de au putut să-și dea, cu atâta siguranță, părerile în educația copiilor normali. Paginile cu hazuri și jocuri aduc o notă în plus revistei, care e atât de atrăgătoare dela prima vedere.

Convorbiri Literare. An. LXXII, Iunie — Sept., 1939.

Un voluminos exemplar de aproape 1000 pagini, închinat marelui poet național Mihai Eminescu. Cuprinsul ne scutește de cea mai edificatoare recenzie: Eminescu în cultura și literatura națională. În literatura universală: italiană, polonă, bulgară, albaneză, greacă, jugoslavă, maghiară, slovacă, engleză,

rusă, suedeză, cehă, germană, franceză. Eminescu în lit. americană, japoneză, evreească, latină și arabă. Volumul comemorativ e completat bogat cu bibliografie, studii, ilustrații și facsimile.

Vieța românească, *An. III, Nr. 9—10, Sept.—Oct, 1939.*

Ca de cele mai multe ori, d-l Mihail Sadoveanu nu uită valoarea muncii și chiar în primele pagini, ca un imbold spre continuare, ne aduce o înțelepciune vrednică de atenție și'n zilele noastre în traducerea din Divanul Persian anume „Prea frumoasa Șatun“. Ca'ntotdeauna, nedreptățile ușor se săvârșesc, iar răbdarea și judecata sunt cele mai vrednice luptătoare contra tuturor relelor din lume.

Cu același scop, cred, toți colaboratorii acestui număr de revistă ne aduc o nouă amintire pentru noi a producției țărănești actuale, care trebuie să fie proporțională evenimentelor în „Frica de formule“ de D. I. Luchian. În „Umanismul italian“, d-l Andrei Oțetea scoate la iveală farmecul și frumusețea prozei și versului italian, dela începuturile cele mai timide, străbătând secole și primind schimbările în toate domeniile, dela acei ce și-au închinat munca numai umanismului.

În continuare, d-l Emil M. Crăciun aduce noile sale observații și discută problema politeței. Realizarea politeței trebuie să fie și să rămâie în armonie cu spiritul politeței; fiindcă politeța nu înseamnă practică nedeficientă a tuturor virtuților; căci ele n'au finalitate. „Legalitatea reprezintă gramatica, politeța reprezintă stilul“. Și să nu uităm că atunci când trebuie să cântărim valorile umane, politeța e o corecțiune a erorilor de calcul, pe care discernământul, fatal defectuos, le face în aprecierea altora. Spiritul rațiunii cere o rezervă mintală, numai în numele rațiunii. Socotind apoi și celelalte capite, ne-am putea da seama de toate calitățile ce și le păstrează revista prin discutarea problemelor din toate domeniile gândirii. Sugestiile ce se desfac din această revistă sunt suficiente pentru a păstra un calm interior, deși operele din care sunt rupte sunt ele însuși un organism definit. Mai contribuie d-l Al. Philippide, Laurențiu I. Preutescu, Virgil Carianopol, M. Moșandrei etc. cu articole nu mai puțin frumoase.

Horticultura românească, *An. XVII, Nr. 9-10, Sept. — Oct., 1939.*

Noile directive ale Statului aduc o schimbare radicală și în horticultura românească. Seriozitatea e introdusă acum, dragostea de muncă nu lipsește, iar instituțiile organizatoare au

planuri frumoase. Acum au ocazia toți muncitorii să se prezinte cu produsele lor și să se aprecieze progresele tuturor, nu numai ale unui grup restrâns de horticultori. Și lămuririle sunt mai diferite și mult mai de folos. În acest număr se dau instrucțiuni pentru lupta contra omidei păroase. De asemenea se dau sfaturi pentru conservarea legumelor și alte sfaturi mult folositoare horticultorilor români.

Preocupări literare, An. IV, Nr. 8, Octomvrie, 1939.

Cu „Arta și morala“, d-l I. Nisipeanu deschide primele șiruri ale revistei, dovedind strânsa legătură care există între artă și morală. Efectul artei e tocmai înălțarea morală a sufletelor, ce le contemplă, elevația spiritului spre orizonturi largi și senine, e desrobirea omului pentru anumite clipe de nimicniciile și mizeriile vieții, e crearea unei stări de spirit de desinteresare. Desinteresarea e singurul scop al moralei și supremul efect al artei. Și trebuie să se știe că artistul nu poate crea cu adevărat o operă de artă, dacă ea nu se desprinde inconștient spontan, printr'un proces natural, dintr'o personalitate morală până'n fundul ei. Deci, dacă artistul e lipsit de orice moralitate, el nu se poate ridica la o creație superioară.

D-l Aurel Dinulescu alcătuiește un mic studiu asupra poeziei estetice a lui M. Eminescu și a d-lui Al. Epure și analizează versificația lui Topârceanu.

Mai amintim studiul despre poezia lui St. O. Iosif a d-lui (P. V. Haneș; lucrarea importantă a d-lui I. D. Meda. „Tezaurul din Cugir (Hunedoara) și însemnate critici ale d-lui Paul Papadopol.

Insemnări ieșene. Anul IV, nr. 4, Noemvrie, 1939.

D-na Otilia Cazimir, în Târgușorul dintre vii, ne dă o lectură mai mult decât frumoasă, făcându-ne pentru un timp să uităm vremea și să cercetăm cu pasiune filele descrierii. În cuvinte simple, dar în fraze atât de maestru închegate, reușește să ne redea colțuri de viață ce nu depășesc realitatea. Totul parcă e viu și imaginea o urmărești pretutindeni, în tot drumul ei. Suntem nerăbdători la citirea întregului volum. La fel poezia Satan a D-lui Țațomir găsește accente de nemărginită admirație mai ales pentru ultima strofă, atât de potrivită actualității;

Satan a rămas în lume, nevrednic de mister.

Aruncă lutu'n flăcări și creeru'n înfrângerii..

I. I. Mironescu, în studiul asupra lui I. Creangă, prin mai multe portrete, reușește să ni-l reprezinte pe Creangă de om mare în sânul Junimii, punând în jurul lui mai multe pro-

bleme. De ex. Dacă mama lui n'ar fi fost atât de hotărîtă să toarcă'n furcă și să-l dea la învățătură, poate Creangă n'ar fi fost nici între fruntașii satului, căci lui nu-i plăcea munca din greu și nici din putere. Și așa, datorită numai mamei sale Smaranda, Creangă a ajuns : popă, învățător și apoi sârguinciosul colaborator al Junimii. Iașul i-a fost al doilea cămin, iar Eminescu un adevărat frate, căci s'au înțeles ca frații. Și extraordinarul său talent de povestitor și-a atras o mare simpatie din partea tuturor. Dar valoarea artistico-literară a poveștilor lui, îi duce numele dincolo de hotarele țării. Deci, cu dreptate poate fi socotit ca reprezentant al sufletului românesc între popoare, al sufletului moldovenesc între Români, al sufletului țărănesc între Moldoveni, al sufletului omului de munte între țărani.

Și ce e mai plăcut decât să vezi în zile fericite timpul ce s'a scurs și de care sunt legate mai multe sau mai puține amintiri !! D-l Lascarov Moldoveanu înțelege rostul lor și reînvie anii școlari, prietenii de școală, reînvie cea mai frumoasă parte a vieții, care-ți aduce oricând fericiri—chiar când vieța îți este greu de suportat ; căci sunt frumoase și oricând sunt pline de farmece, că ori cum s'ar fi petrecut toate acestea, așa le văd : clare și dulci, în ocolul frumoaselor aduceri aminte. Și așa-s povestirile acestea : te fură, ademenindu-te cu mireasma unor vremi care ți se par fericite — și aluneci ca în vis.. Și așa din toate nu rămân decât amintiri, cele mai fericite basme pentru zilele înnourate...

La fel, d-l Paul Gore discută asupra sinistrei imaginații, aceea a cercului durerii, acel ceva fantastic, care se micșorează mereu, omul la mijloc nerămânând decât cu disperarea. Așa e astăzi: iscusința alege drumul nefericirii și ingeniozitatea dă mi de forme durerii. Astăzi timpul strânge în sufletul nostru toate durerile și face din ele cercul durerii, care înfășoară întreaga ființă... Ce va fi dincolo nu se vede, ce este dincoace ne înspăimântă.... E o crudă realitate, care înlăturată, vine pe drumuri ascunse, iar lumii, îi e dat azi să trăiască în sânul acestei ere... și poate va scăpa...! Remarcăm studiul D-lui I. Bordea, care cu mult talent ne învie timpuri trecute, înfățișându-ne unirea cu Ardealul, dovedind astfel că cea mai sfântă aspirație a neamului s'a împlinit. De asemenea d-l I. Bunescu, prin capitolul „Fenomenul mistic“ ne explică atitudinea neștiințifică cu privire la misticism, care se datorează mai mult complexității sub care se prezintă, precum și formele numeroase pe care le-a luat în lungul istoriei. Misticismul, acest fenomen psihologic, nu poate nicio-

dată da o justă cunoștință despre lume și vieată. Discută apoi toate problemele în legătură cu misticismul, dela cel primitiv care se aplica celor ce erau inițiați pentru riturile isoterice la Greci și că acest misticism a apărut chiar cu mult înaintea Grecilor, dela primele licăriri ale civilizației.

Dovedește apoi legăturile lui cu religia, dovedind că misticismul este substanța oricărei religii, dar cu care nu se identifică; misticismul metafizic precum și aspectul psihologic și psiho-patologic al misticismului. Face apoi o paralelă între misticism și morală, dovedind astfel că misticismul religios este mai mult o revelație a omului decât a lui Dumnezeu. Revista cuprinde deasemeni cronici bogate, semnate de d-nii Traian Gheorghiu, Mircea Rațiu, Ștefan Tita, etc.

Volmer N-lai, cl. VIII n.

D. V. Șoni.

Revista Asociației Generale a Învățătorilor Români își începe al zecelea an de existență cu un impozant număr, închinat, ca omagiu, Domnului Ministru D. V. Țoni, care a împlinit 10 ani de când a fost ales cel dintâi Președinte al Asociației Generale a Învățătorilor, depe toate ținuturile locuite de Români.

Opera își sărbătorește ctitorul, după zece ani de muncă și luptă eroică, închinată școalei poporului și slujitorilor ei.

Niciodată o organizație profesională nu și-a identificat mai perfect idealurile ei cu cele ale Neamului și nu și-a împlinit mai credincios acțiunile ei cu imperativele momentului, în calea spre progres a Statului și poporului, ca Asociația Învățătorilor.

Solida și mândra organizație a învățătorilor este legată, până la confundare, cu ctitorul și, astăzi, președintele ei pe vieată, Domnul D. V. Țoni. Cei 10 ani de muncă uriașă ai Domnului Țoni, precedați de alți peste 20 de ani de trudă și sbucium, pe care-i omagiază numărul de față al revistei, constituie epopeea învățătorului român, permanent activ și prezent la toate chemările neamului și vremurilor, care a știut să lupte, ca nimeni altul, în sânul breslei sale, pentru trezirea conștiinței și demnității profesionale și în afară, pentru prestigiul și recunoașterea muncii și rolului școalei primare și învățătorilor.

Alături de D-l Țoni au muncit o serie întreagă de colegi, care-și primesc și ei în taină, pe toate meleagurile țării, omagiile cuvenite, pentru munca depusă în sânul Asociației Învățătorilor, precursora organizației de astăzi a Statului nostru.

Tot ce are societatea românească mai ales semnează articole în acest număr omagial, care devine astfel un foarte prețios document istoric, și care nu este numai omagiul adus de Asociația Generală a Inv., ctitorului ei, ci și un impresionant omagiu adus de întregul Neam, învățătorilor poporului.

Primul articol, „*Celul mai bun învățător, închinare!*” este semnat de d-l T. Iacobescu, președintele actual al Asociației și unul din vechii tovarăși de muncă al d-lui Țoni, în numele tuturor învățătorilor țării.

Urmează apoi :

D-l Teofil Gh. Sidorovici, Comandantul Strajei Țării: „*O învățătorime demnă*”.

D-l C. Rădulescu-Motru, Președintele Academiei Române: „*La sărbătorirea d-lui D. V. Țoni*”

D-l Simion Mehedinți, profesor universitar: „*Pentru învățătorii de azi și de mâine*”.

D-l Apostol D. Culea, Director General al Fundației Culturale Regale „Principele Carol”, cel mai vechi, mai bun și mai intim frate de luptă al d-lui Țoni: „*Cu D. V. Țoni și despre D. V. Țoni*”.

D-l Gr. Taușan, profesor universitar și unul din cei mai subțili scriitori ai noștri: „*O grupare profesională și un suflet conducător*”.

D-l D. V. Țoni: „*Învățătorul român*”.

D-l Stanciu Stoian, Director General al Ministerului Educației Naționale: „*La o sărbătorire*”.

D-l Emanoil Bucuță: „*Omul care vrea mai mult*”.

D-l D. Iov, scriitor și publicist: „*D. V. Țoni în Basarabia*”.

D-l C. Gerota, profesor București: „*Un om și o credință*”.

D-l U. Dunăreanu: „*Cu anii în urmă*”.

D-l I. G. Dumitrașcu, unul dintre cei dintâi președinți ai Asoc. Inv. dinainte de unire: „*Din zorile unei preșidenții*”.

D-l Prof. Dr. N. Crățu: „*Insemnări pe marginea congresului dela Sibiu*”.

D-l Ilie Anesia: „*Chemare*”.

D-l I. Mihalache, fost președinte al Asociației Inv.: „*Cu prilejul aniversărilor*”.

D. D. I. Atanasiu: „*Învățătorul Țon.*”, ministrul învățătorilor”.

D-l Vladimir Ghidionescu, prof. univ. Cluj: „*Pedagogul Ovide Decroly ca filantrop*”.

D-l V. Făunescu, predecesorul d-lui Țoni la președinția Asoc. Inv. înainte de unire: „*Din trecutul mișcării învățătorescilor*”.

D-l C. Enescu-Bușheș: „*Deceniul mândriei învățătorescilor în lumina imperativelor vremii*”.

D-l Patriche Râmneanțu, președintele Ținutului Timiș: „*Urarea Banatului*”.

D-l Tr. J. Popovici: „*Doina Basarabiei*”.

D-l Marin Biciulescu: „*Acum 10 ani*”.

D-l Dragoș Vrânceanu : „D. V. Ţoni și luptele învățărești“.

D-l I. C. Spiridon : „Omagiul d-lui D. V. Ţoni“.

D-l Lazăr Ştefănescu : „Vizlonarul“.

D-l I. Georgescu : „Cuvântul adresat învățătorimii de d-l Ministru

D. V. Ţoni.

D-l Gh. Enescu-Poenandre : „D. V. Ţoni simbolul biruințelor noastre“

Mihail Avadanei : „Din viața Asociației Inv. din jud. Neamț.

D-l Gh. I. Iacob : „D. V. Ţoni, învățătorul-ministru“.

D-l D. V. Cremene : „Luptătorul“.

D-ra Ileana Zara : „Cum să spunem povești copiilor“.

D-l Mircea Ispir, secretar G-l al Asoc. Inv : „Pagini de istorie“.

D-l Prof. I. Simionescu, membru al Academiei Române : „Scrisoare“

D-l Maior I. Nicolescu : „Inchinare“.

D. Mircea Ispir, secretarul g-l al Asociației, împreună cu d-l președinte Iacobescu și cu d-ra Ileana Zara, secretara Asociației, merită toate laudele pentru reușita acestui număr omagial, unic în revistă românească.

Un bine meritat cuvânt de laudă avem și pentru tipografia „Oltenia“, care a tipărit revista în condiții admirabile.

Mihai Avadanei

C R O N I C I

Străjerești.

Stolul Școalei Normale de învățători „Gh. Asachi“ a executat cu începere de la 1 Septembrie, 1939, următorul program :

10 Septembrie. Ceremonialul deschiderii cursurilor: a) sfințirea apei de Părintele prof. G. Cârlig ; b) Ridicarea pavilionului național.

16 Septembrie. Micul ceremonial, Raportul. Rugăciunea. Deviza noastră. Crezul nostru. Gândul zilei: „Orice muncă, pentru ca să reușească, trebuie organizată“. Organizarea provizorie a centurilor, comandantii fiind concentrați. Jocuri și cântece străjerești. Coborîrea pavilionului. Ora de radio.

23 Septembrie. Parastas pentru odihna sufletului primului ministru Armand Călinescu. Evocarea memoriei primului ministru, de prof. Virgil Dobrescu, directorul școalei.

30 Septembrie. Ceremonialul obișnuit de sâmbăta. Gândul zilei : „Omenia este mai scumpă decât averea“. Inceperea școlii de cadre.

7 Octombrie. Ceremonialul. Gândul zilei : „Orice faptă rea ce ai făcut-o se îndreaptă împotriva ta“. Toți străjerii au dat

lucrări scrise pentru explicarea maximei. Coruri străjerești.

14 *Octomvrie*. Ceremonialul. Gândul zilei: „Fă-ți datoria oricând, totdeauna va fi cineva care să te vadă: tu însuși“.

16 *Octomvrie*. Aniversarea nașterii M. S. Regelui Carol II. Te-Deum. Ceremonialul. Evocarea zilei de prof. Virgil Dobrescu, directorul școlii. Șezătoarea după program; a) *Coruri* (Graiul Neamului, Purtăm în suflet bărbăția, Pe-al nostru steag); b) *poezii*: In jurul Regelui cu toții (Ruscan D. cl. I); Chemare (Dinulescu Gh. I); Ție, Rege (Sferdinschi A. I); Închinare M S.Regelui (Iacoboaia G. VI); M. S. Regelui Carol II (Avadanei VII); Fie-ți Regele icoană (Pristavu IV). La orele 16, stolul a participat la festivalul organizat de Cohorta Străjerilor completând puncte din programul comun.

21 *Octomvrie*. Ceremonialul. Gândul zilei: „Numai împlinirea învățăturilor bune aduce mulțumire și progres“. Instrucțiuni străjerești pe cuiburi și centurii. Semnele urmei (5). Alfabetul Panaitescu: a, b, c, d, e. Noduri: necesitatea și întrebuintarea lor.

28 *Octomvrie*. Ceremonial Gândul zilei: „Omul fără lucru e ca apa stătătoare: se strică“. Semnele urmei: trei semne. Alfabetul Panaitescu: f, g, h, i, k, l. Noduri: simplu și călugăresc.

4 *Noemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Lucrul are rădăcini amare, dar fructele sunt dulci“. Semnele urmei (5). Alfabet Panaitescu: l, m, n, o, p. Nodul pescarului.

11 *Noemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Non scholae, sed vitae discimus“. Excursie pe Cozla. In orele de dimineață, s'a primit vizita Stolului de străjeri al Liceului de băieți „Petru Rareș“

18 *Noemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Munciți din toată inima și veți avea rod bogat“. Instrucție. Semnele urmei (5). Alfabet Panaitescu: r, s, ș, t, ț, u, v, x, y, z. Nodul luntrașului.

25 *Noemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Un popor nu poate birui decât prin cultura răspândită în mulțime“. Semnele urmei (5); nod de ancoră; semnalizare.

2 *Decemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Omnia cum Deo, nihil sine Eo“. Coruri străjerești. Exerciții de semnalizare.

9 *Decemvrie*. Ceremonial. Gândul zilei: „Uniți să fim în cugete, uniți în Dumnezeu“. Vizitarea Tipografiei „Gh. Asachi“, Cent. I—IV. Vizitarea muzeului arheologic cu explicații date de Preot C. Matasă. Cent. V, VI, VII. Repetiția piesei și a datinilor, Cent. VIII.

Dela Straja Țării, Centrul de îndrumare „Sf. Gheorghe”, primim: Revista Apostolul Piatra-Neamț: „Vă mulțumim călduros pentru bună voința ce manifestați față de instituția scumpă nouă tuturor, trimițându-ne regulat revista carpului didactic din județul Neamț și a cărei activitate centrul nostru o urmărește cu viu interes.

Sănătate!

Comandantul Centrului, Maior N. Vlădulescu.

Nr. 3892 din 6 Oct. 1939.

Comunități de muncă. In cadrul Străjeriei, sâmbăta, elevii au fost împărțiți la comunități de muncă pe secții și anume:

1) Secția Literară, sub conducerea prof. Victor Țăranu, Virgil Popescu, C. Dănciuloiu, D. Ciornei.

2) Secția Farmacia-Medicina, sub conducerea prof. Dr. M. Enăchescu, I. Râncu.

3) Secția Gospodăria, sub conducerea prof. Dr. M. Enăchescu, Const. Iovănescu, I. Râncu.

4) Secția Atelier, sub conducerea prof. C. Teofănescu.

5) Muzeul Sociologic, sub conducerea prof. Virgil Dobrescu, I. Lumiceanu, V. Andrei, pr. G. Cârlig, A. Petrov.

6) Excursii școlare. Sport, sub conducerea prof. Victor Andrei, C. Iovănescu, I. Gheorghiu.

7) Laborator Fiz. Chimice, sub conducerea prof. I. Teodoreanu.

8) Cooperativă-Contab., sub conducerea prof. G. Hanganu, G. Capșa.

9) Fermă, sub conducerea prof. C. Bogdan, I. Râncu.

10) Cor — orchestră, folklor muzical, sub conducerea prof. P. Bădescu.

11) Apărarea pasivă, sub conducerea prof. V. Țăranu, I. Teodoreanu, I. Râncu.

In cadrul comunităților de muncă s'au făcut lecturi, s'au pregătit recitări, coruri, șezători, piesa de teatru „In zile de sărbători”; colinde și urături, jocuri și exerciții aplicative după materiile de studiu.

Conferințe. La 31 Octomvrie 1939, de Ziua Economiei, a vorbit d-l prof. Victor Țăranu, evidențiind însemnătatea economiei în viața individului și a societății.

Serbări și șezători. La 28 Octomvrie, au avut loc două

șezători concomitente ale claselor cu soț și ale celor fără soț, cu program artistic executat de elevi.

La 8 Noemvrie 1939, de Sfântul Mihail și Gavril s'a sărbătorit ziua numelui și aniversarea nașterii M. S. Marelui Voievod Mihai, după următorul program : Deschidere străjerească. Cuvântul ocazional al d-lui prof. V. Dobrescu, directorul școalei. Nașterea Voievodului, recit. de Iacoboia G. cl. VI; Rugăciune, recit. Balaban V. cl. III. Trăiască Voievodul, corul școalei. Drapelul, recit. Radu C. cl. III. Plângerea unei floricele, cor. Inchidere străjerească. Școala a participat apoi la Te-Deum oficiat la Catedrala orașului.

La 15 Noemvrie, 1939. Patronul școalei. Implinirea a 27 ani de viață a școalei a fost sărbătorită după următorul program : a) Deschidere străjerească. b) Personalitatea lui Gh. Asachi, conferință ținută de d-l prof. Victor Țăranu. c) Cuvântul de Vlăhuță, recit. Popa V. cl. V; Apostolul de Goga, recit. Petrașcu cl. VIII; Duet, violină (Trofin și Mihuț cl. VII): Regina Ostrogoților de Coșbuc, recit. Donose cl. V; Hora Daciei, orchestra clasei VII; Cuvântul de închidere al D-lui prof. V. Dobrescu. Marș, cor.

La 25 Noemvrie. Șezătoare închinată memoriei lui Al. Vlahuță, cu următorul program : Deschidere străjerească. Personalitatea lui Vlahuță, conferința D-lui prof. Virgil Popescu. Dela Dorna la Piatra, lectură din România Pitorească (Amariei C. cl. VII); Sonet de Vlăhuță, recit. Trofin R. cl. VII; Gura lumii, fabulă de V. Militaru, recit. de Mareș cl. VI; Duet, viol. (Trofin și Mihuț cl. VII); Amintiri din Al. Vlăhuță — lectură (Mihuț cl. VII); Cetatea Neamțului de Gh. Coșbuc, recit. Iacoboia Gv. cl. VI; Inchidere străjerească.

La 1 Decemvrie, 1939. Ziua unirii Transilvaniei cu Patria Mamă a fost sărbătorită după următorul program : 1) Deschidere străjerească. 2) Cuvântul ocazional ținut de D-l prof. Ioan Lumiceanu. 3) Noi n'avem morți de plâns, recit. de Iacoboia Gv. cl. VI; Străjerul, recit. Mareș cl. VI; Graiul neamului, corul școalei; Nicio brazdă nimănu, recit. Avadanei cl. VII; Războiul de întregire a Neamului, recit. Pristavu cl. IV; Hora unirii, corul școalei; Nu dăm pământ, recit. Heisu C. cl. VIII; Oșteanul și drapelul, recit. Cheptea I., Școala de Aplicație; Cea din urmă noapte a lui Mihai, corul dela Aplicație; Cântec, recit. Teodorescu. șc. Apl.; Inchidere străjerească. Corurile au fost pregătite și conduse de D-l prof. Procopie Bădescu, iar

recităriile de d-nii prof. Victor Țăranu și Virgil Popescu. Apoi școala a participat la Te-Deum.

Apărarea pasivă. În cadrul Străjeriei, sâmbăta, au avut loc cursurile teoretice și exercițiile practice de apărare pasivă, după cum urmează: La 30 Septembrie: *Deschiderea cursurilor*; la 7 Octombrie: *Aspectul războiului aero-chimic în viitor*; 14 Octombrie: *Definiția gazelor de luptă și clasificarea lor din punct de vedere fiziologic*. 21 Octombrie: *Proprietăți fizice ale gazelor de luptă*. 28 Octombrie: *Proprietăți chimice ale gazelor de luptă*. 4 Noiembrie: *Descrierea măștilor de gaze*. 11 Noiembrie: *Descrierea aparatelor izolante și a costumelor*. 18 Noiembrie: *Construcții în beton. Adăposturi colective*. 25 Noiembrie: *Adăposturi amenajate și tranșeele*. 2 Decembrie, 1939: *Primele ajutoare de dat victimelor și transportul lor*. Conferințele și exercițiile de apărare pasivă s'au ținut de d-nii prof. Victor Țăranu, I. Teodoreanu, Dr. M. Enăchescu și Locot. Dim. Po-deanu. — Au participat regulat circa 290 elevi și 5 profesori.

Căminul Cultural „Gh. Asachi“. Elevii din clasa VIII-a ai Școlii Normale de băieți, care sunt și membri și activează în Căminul cultural, au organizat serbarea datinilor de sărbători dând patru reprezentații în folosul cantinei școlare (la 5, 6, 9 și 13 Decembrie 1939). *Programul*: 1) Datinile noastre, conferință de prof. Victor Țăranu, președintele căminului. 2) „În zile de sărbători“, piesă de Pr. P. Gh. Savin, jucată de elevii Alexandrescu Const., Iacoboia Gr., Balaban C., Vadana I., Tănase V., Dron N., Sâncă C., Anghel C., Heisu C., Mareș C., Matasă I., Avadanei N., 3) Irozii, Steaua, Jianul, Capra, Ursul și Plugușorul, cu elevii: Volmer N., Heisu C., Alexandrescu C., Sâncă, Rădulescu C., Iacoboia Gav, Balaban I., Anghel C., Tănase I., Dron Gr., Livescu Val., Trofin C., Ungureanu M., Pascal P., Millea Gr., Grecu V., Popovici Gh., Vadana M., Avadanei N., Chițigoi Gh., Savin Șt., Pișcu Const., Alexandrescu D., Popa Iulian, Stoian Al., Popovici Gh., Dumbrăveanu Gh., Lehăncănu I., Vasiliu C., Andrei V., Postelnicu V., Boca P., Boca V., Nicolau A., Palade C., Ioachim E., Dabija O., Marian C., Petre V., Niță A., Balan V., Parciulea P., Popa D., Roșca C., etc

Materialul pentru „**Vieța Școlară**“ este adunat și coordonat de un comitet de elevi: Volmer N., Iftimie Al., Anghe C., Mihailescu N., Dimitriu M., Heisu C., Alexandrescu C. (VIII) Iacoboia G., Dumbrăveanu C. (VI). Azoitei C., Grămăticu I. (V) și Gribincea N. (IV).

Informații

1) D-ra F. Stoica, profesoară la Liceul Industrial de Fete, a donat 100 de cărți bibliotecii Căminului Cultural „Sf. Nicolai” din Piatra-Neamț. Sediul bibliotecii este la Grădina de copii Nr. 4, iar bibliotecară este D-na Elena Preot Crivăț, directoarea școlii, care exprimă călduroase mulțumiri donatoarei.

2) În ziarul Avântul — care apare la Piatra-Neamț, revista Apostolul Nr. 7-9 a fost recenzată mai în luna trecută și cu câteva picături de venin. Autorul nu semnează recenzia, iar noi nu suntem deloc curioși să-l știm.

3) Manuscrisele publicate se mai păstrează 2 săptămâni la redacție ; cele nepublicabile se ard.

4) Trimiterea revistei, în două exemplare, la Academia Română și la Universități, cade numai în sarcina Tipografiei.

5) Revistele de schimb, manuscrisele și corespondența se adresează D-lui prof. Victor Țăranu, Str. C. V. Andrieș, 8 Piatra-Neamț.

6) Domnii învățători și colaboratori ai revistei sunt rugați să ne trimită dări de seamă despre realizările străjerești, culturale și extra-școlare durabile și reale din lumea satelor, însoțite — dacă se poate — și de fotografii.

7) Abonamentele la revistă se încasează cu borderou și cu chitanțe numai în două rate : în luna Octomvrie și în luna Martie pentru anul expirat. — Pentru controlul tuturor se va publica succesiv pe coperta a doua numele abonaților. Oricine s'ar vedea omis e dator să reclame direct redacției sau dacă n'a plătit abonamentul, să ni-l trimită prin mandat postal îndată ce primește revista, 21 abonați din circ. Pângărați n'au achitat $\frac{1}{2}$ abonament din 1938.

8) Revista apare cel puțin trimestrial, dar cu număr întreg de pagini. Un număr se socotește de cel mult 32 pagini.

9) Cine reține de două ori revista se consideră abonat.

10) Oficiul Postal din Piatra-Neamț a dat dispoziții ca revista să fie înmănată direct abonatului, de aceea d-nii abonați care nu primesc vreun număr sunt rugați să înștiințeze la timp redacția ; la fel sunt rugați să refuze numerele tăiate ori deteriorate, cu specificarea pe copertă.

11) D-nii abonați sunt rugați să achite abonamentul la timp și să ia în considerare munca noastră.

**Revista Apostolul urează cititorilor săi :
SĂRBĂTORI FERICITE !**

Tip. „GH. ASACHI“ Soc. Coop.
Piatra-N., Alexandru cel Bun, 39

Damniei-Sale,

D. lui G. T. Kirileanu

Comuna

Piatra Neamt

Județul